

Täysistunto

Keskiviikko 2.10.2024 klo 14.00—18.38

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 18.38.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—15.57 ja 18.01—18.07), toinen varapuhemies Tarja Filatov (15.57—18.01) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (18.07—18.38).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 65/2024 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäseneksi edustaja Jessi Jokelaisen.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 38/2024 vp

Toimenpidealoite TPA 24/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 8/2024 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 1.10.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Yleiskeskustelussa edustaja Hanna-Leena Mattila on edustaja Tuomas Kettusen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 1 sisältyvä lakiehdotus.

Lisäksi yleiskeskustelussa edustaja Ville Merinen on edustaja Timo Furuholmin kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 2 sisältyvä lakiehdotus. — Selonteko ruotsiksi.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Mattilan ehdotus ja edustaja Merisen ehdotus ovat samansisältöiset, joten niistä äänestetään yhdessä mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

Mietintö ”jaa”, Hanna-Leena Mattilan ehdotus ja Ville Merisen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 83, ei 61; poissa 55 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 38/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Pääministerin ilmoitus EU:lle toimitettavasta keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisesta suunnitelmasta

Pääministerin ilmoitus PI 3/2024 vp

Keskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 4. asiana on pääministerin ilmoitus EU:lle toimitettavasta keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisesta suunnitelmasta. Pääministeri Petteri Orpon puheenvuoron jälkeen myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuorot varataan täysistunnossa V-painikkeella. Keskustelulle varataan aikaa noin puolitoista tuntia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.03 Pääministeri Petteri Orpo (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Käsittelyssä on seuraavaksi koko julkisen talouden ohjauksen ja velkaantumisen taittamisen kannalta merkittävä asia. Hallituksen talouspolitiikkaa rajoittaa yhdessä sovitut säännöt. Näillä menojen kasvun ja velkaantumisen vähentämiseen tähtäävillä säännöillä varmistetaan, että hyvinvointipalvelut ovat kestäväällä pohjalla. Sääntöjä on kahden tasoisia: on EU:sta tulevia sääntöjä sekä kansalliset finanssipoliittikan rajoitteet.

EU:n jäsenmaita sitovat uudistetut velkasäännöt astuivat voimaan huhtikuun lopussa. Suomen tavoitteiden mukaisesti ne ohjaavat kaikkia jäsenvaltioita entistä vahvemmin korjaamaan suuntaa, jos julkinen talous uhkaa ajautua hallitsemattomalle uralle — myös siis Suomea. Velka-ankkurina toimivat vakaus- ja kasvusopimuksen velkasuhteen ja alijäämän tavoitteet. Velkaa ei saisi olla yli 60 prosenttia bruttokansantuotteesta, ja alijäämien tulee pysyä alle kolmessa prosentissa. Uusien sääntöjen myötä kunkin maan tulee laatia maakohtainen keskipitkän aikavälin suunnitelma, jolla varmistetaan toimet alijäämien pienentämiseksi siten, että velkakestävyys on turvattu.

Tässä pääministerin ilmoituksessa on siis kyse sitoutumisesta suunnitelmaan, joka tämän tavoitteen toteuttaa — siis sitoutumisesta sellaiseen talouspolitiikkaan, joka ohjaa julkisen talouden kestäväälle uralle. Hallituksen puolesta voin todeta, että yhdeksän miljardin kokonaisuus on yhteensopiva tiukentuneiden EU:n sääntöjen kanssa, ja hallitus on sitoutunut sen täysimääräiseen toimeenpanoon.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Osana uudistunutta sääntökehikkoa EU:n jäsenvaltiot valmistelevat kansalliset keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteelliset suunnitelmansa. Ne tehdään vähintään neljäksi tai viideksi vuodeksi riippuen jäsenvaltion vaalikauden pituudesta.

Suomi julkaisi 23.9.24 luonnoksen ensimmäiseksi suunnitelmakseen. Siinä esitetään hallituksen sitoumus nettomenopoluksi eli sallituksi julkisten nettoperusmenojen vuotuisiksi kasvuvauhdiksi neljäksi seuraavaksi vuodeksi. Suunnitelmaluonnoksesta ja nettomenopolusta on keskusteltu komission kanssa virkamiestasolla kesän aikana useaan otteeseen.

Eduskunnan kuulemisen ja muiden kansallisten konsultaatioiden jälkeen suunnitelma hyväksytään 10.10. valtioneuvostossa ja toimitetaan Euroopan unionille. Komissio arvioi suunnitelman virallisesti, jonka jälkeen neuvosto hyväksyy sitä koskevat suositukset. Jatkossa EU:n finanssipoliittinen valvonta keskittyy arvioimaan, noudattaako hallitus suunnitelmaansa ja erityisesti siinä esitettyä nettomenopolkua.

Uuden sääntökehikon toimeenpano tapahtuu Suomen kannalta hyvin haastavassa tilanteessa. Talous on kärsinyt merkittävästi pandemian ja Venäjän hyökkäyssodan seurauksena. Jo ennen näitä kriisejäkin pitkään jatkuneen valtion velkaantumisen jälkeen on nyt korkea aika tehdä korjausliike. Ikäsidonnaisten menojen kasvu ja työikäisen väestön väheneminen on ollut tiedossa vuosikymmenten ajan. Olemme finanssikriisistä lähtien eläneet rutkasti yli varojemme ja keikkuneet EU:n sääntöjen noudattamisen rajoilla.

Arvoisa puhemies! Suunnitelmassa jäsenvaltion tulee esittää sitoumuksensa julkisten nettomenojen vuosittaiseksi kasvutahdiksi. Tämä niin sanottu nettomenopolku hyväksytään neuvostossa, ja se on uudistuneessa sääntökehikossa ainut seurattava indikaattori — eli siis nettomenopolku.

Nettomenojen sallitun kasvuvauhdin laskennassa oletetaan lähtökohtaisesti, että julkisen talouden riittävä sopeutus tapahtuu neljän vuoden sopeutuskauden aikana. Sääntökehikko kuitenkin mahdollistaa julkisen talouden sopeutuskauden pidentämisen seitsemään vuoteen, mikäli jäsenvaltio sitoutuu investointeihin ja rakenteellisiin uudistuksiin.

Jos jäsenvaltion julkinen velka tai julkisen talouden alijäämä ylittää sille perussopimuksessa asetetun viitearvon alijäämän tai velkasuhteen osalta, rajoittaa nettomenopolun asettamista komission toimittama viiteura. Komissio laskee urat neljälle ja seitsemälle vuodelle. Suomi on hakemassa tätä seitsemän vuoden sopeutuskautta. Kuitenkin suunnitelma pitää tehdä aina neljälle vuodelle. Nettomenopolku on yhteensopiva hallitusohjelmassa ja vuosien 25—28 julkisen talouden suunnitelmassa päätettyjen julkista taloutta yhteensä noin yhdeksällä miljardilla eurolla vahvistavien toimenpidekokonaisuuksien kanssa. Yhdeksän miljardia on Suomen suunnitelman ydin.

Hallitus on sitoutunut toimenpidekokonaisuuksien täysimääräiseen toimeenpanoon. Yhdessä hallituksen tavoittelemien työmarkkinavaikutusten toteuttamisen kanssa tämä kokonaisuus varmistaa, että Suomi noudattaa nettomenopolkuaan: alijäämä painuu alle kolmen prosentin viitearvon vuonna 25 ja velkasuhde kääntyy laskuun vuonna 27 hallituksen tavoitteiden mukaisesti.

On tärkeää todeta tässä, että nyt laadittu suunnitelma ei edellytä hallitukselta lisäsopeutusta tai muutosta talouspolitiikan linjaan jo aikaisemmin päätettyjen toimien lisäksi. Vahvalla pohjalla oleva yhdeksän miljardin euron kokonaisuus on riittävä keskeisten talouspoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kuten aiemmin totesin, Suomi hakee sopeutuskauden pidennystä seitsemään vuoteen. Itse suunnitelma on laadittu seuraavalle neljälle vuodelle. Kevään 27 eduskuntavaalien jäl-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

keen muodostettavalla hallituksella on EU-lainsäädännön mukaan mahdollisuus toimittaa uusi suunnitelma. Viimeistään uusi suunnitelma olisi tehtävä vuonna 28 vaalien jälkeen.

Suomi perustelee sopeutuskauden pidentämistä suunnitelmaluonnoksessa esitetyllä kokonaisuudella, joka muodostuu osista Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaa sekä kahdesta sosiaaliturvauudistuksen osasta, jotka ovat yhden perusturvaetuuden malli sekä viimesijaisen toimeentulotuen uudistus.

Ensimmäisessä suunnitelmassa sopeutuskauden pidentämisessä voidaan poikkeuksellisesti ottaa huomioon jäsenvaltion elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyvät toimenpiteet.

Suomen valitsemat suunnitelmaluonnoksessa esitetyt uudistukset vastaavat EU:n vaatimuksiin, joiden mukaan niillä tulee olla vaikutuksia talouskasvuun ja niiden tulee olla yhdenmukaiset eurooppalaisella ohjausjaksolla annettuihin maakohtaisiin suosituksiin. Tärkeää on huomata, että sopeutuskauden pidentämisen perusteeksi valitut uudistukset eivät saa olla jo toimeenpantuja. Tästä teknisestä syystä esimerkiksi hallituksen työmarkkina-uudistukset eivät sopineet pidennyksen perusteiksi, koska niiden toimeenpano on jo niin pitkällä.

Jos sopeutuskauden pidennyksen perusteena esitetyt uudistukset ja investoinnit taas eivät toteudu sovitusti, on mahdollista, että suunnitelmakauden pidennys perutaan ja otetaan käyttöön tiukempi neljän vuoden sopeuttamispolku.

Toteaisin vielä lyhyesti suunnitelman toimeenpanosta ja sen seurannasta: Euroopan komissio siis arvioi jäsenvaltioiden sille toimittamat suunnitelmat, mukaan lukien nettomenopolun, minkä jälkeen Ecofin hyväksyy ne. Suunnitelmien toimeenpanoa seurataan vuosittain tehtävissä edistymisraporteissa. Jos jäsenvaltion velkasuhde ylittää perussopimuksen 60 prosentin arvon ja poikkeaa neuvoston hyväksymältä nettomenopolulta, se voi joutua liiallisen alijäämän menettelyyn. Suomen velkasuhteen noustessa tänä vuonna jo yli 80 prosentin, tarkoittaa alijäämämenettelyn välttäminen tiukkaa talouspolitiikkaa vielä jonkin aikaa ja myös vielä seuraavalta vaalikaudelta.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa linjattu kansallisten finanssipolitiikan ankkureiden vahvistaminen sekä EU:n finanssipoliittisen kehikon muutokset yhteensovitetaan kansalliseen lainsäädäntöön, siis yhteensovitetaan kansalliseen lainsäädäntöön. Finanssipoliittisen lainsäädännön uudistaminen käynnistyy valtiovarainministeriön työryhmässä ja talouspoliittisen ministerivaliokunnan ohjauksessa. Muutosten tulee olla tehtynä vuoden 25 loppuun mennessä.

Finanssipolitiikan sääntöjen noudattamisesta onkin syytä käydä laaja keskustelu poliittisella tasolla. Pelkkään poliittiseen sitoutumiseen perustuneet säännöt eivät ole riittäneet viime vuosina turvaamaan finanssipolitiikan kestävyyttä ja uskottavuutta, kuten on nähty.

Talouden kasvupotentiaalin vahvistaminen on välttämätöntä. Siksi hallitus on käynnistänyt hankkeen, joka etsii ennakkoluulottomasti vielä hallitusohjelman historiallisen mitavien kasvu-uudistusten lisäksi keinoja kasvun vauhdittamiseksi. Jokaisen tulisi kuitenkin ymmärtää, ettei talouspolitiikkaa voi uskottavasti rakentaa ennustettua nopeamman talouskasvun varaan. Toimenpiteiden tulee perustua uskottavaan tietopohjaan eli viime kädessä riippumattomaan ja perusteelliseen virkamiesarvioon. Tarvitaan sekä uskottavaa sopeutusta että rohkeita panostuksia kasvuun.

Vastuu sopeutukseen tarkoitettujen keinojen valinnoista kuuluu vuorollaan istuvalle hallitukselle — siis keinojen valinnoista — mutta Suomelle olisi tarpeellista myös laajempi ylivaalikautinen sitoutuminen velkakestävyysvarmistamiseen, josta on käyty myös

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

julkista keskustelua. Tämä toive toteutuukin nyt käytännössä, kun me toimeenpannaan mainittu kansallisten ja EU-tason finanssipolitiikan sääntöjen yhteensovitus kansalliseen lainsäädäntöön. Yhteinen parlamentaarinen sitoutuminen voi toteutua tämän lainsäädännön myötä. Siis yhteinen parlamentaarinen sitoutuminen voi toteutua tämän lainsäädännön myötä.

Hallitus on sitoutunut hyvinvointivaltion velkakestävyysvarmistamiseen. Tästä selkeä osoitus on jo päätetty yhdeksän miljardin kokonaisuus. Kuten edellä kuvasin, tämä talouspolitiikka on yhteensopivaa myös EU:n uusien tiukentuneiden velkasääntöjen kanssa. Tarpeen vaatiessa hallitus on valmis myös uusiin päätöksiin.

Viime kädessä sopeutusta ei kuitenkaan tehdä komission vaatimusten vuoksi. Julkisen talouden velkakestävyys turvataan siksi, että suomalainen turvallinen ja kriisinkestävä hyvinvointivaltio palveluineen olisi turvattu nykyisille ja tuleville sukupolville.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustajat voivat nyt pyytää minuutin mittaisia vastauspuheen-
vuoroja nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

14.15 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä on nyt kysymys suunnitelmasta, jolla perustellaan Brysseliin sitä, että Suomi pitää huolta taloudestaan, ja hyvä niin, pitääkin perustella, mutta kuinka ollakaan aika suuri osa näistä perusteluista, arvoisa pääministeri, nojautuu niihin ratkaisuihin, mitkä tehtiin jo edellisen hallituksen aikana. Keskeinen perustelu on esimerkiksi tämä sote-ratkaisu, ja minua hieman hämmentää, että esimerkiksi vielä lähetekeskustelussa viime viikolla kuulumme ministeri Purralta, että sote-ratkaisu on virheellisesti suunniteltu menoautomaatti ja pirullinen työmaa, ja te, Orpo, sanoitte, että te ette tingi siitä, että tämä on väärin suunniteltu, ja näin pois päin. Nyt kuitenkin täällä teidän omassa selonteossanne sivulla 18 kovastikin kerrotaan nimenomaan soten olevan se perusranka, minkä ympärille sitten tämä Suomen talouden eheyttäminen perustuu. Arvoisa pääministeri, mikä tämä nyt tällainen asia on, että Helsingissä haukutaan edellisen hallituksen ratkaisuita ja Brysselissä kehutaan? Onko tässä nyt hieman eri sävelet? [Antti Kaikkonen: Mistä on kysymys?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

14.16 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusta kannattaa talouden tervehdyttämistä ja järkevää talouspolitiikkaa. [Sinuhe Wallinheimo: Viimein!] Moni kansalainen varmaan ihmettelee, että mikä termi se nyt tämä nettomenopolku on, josta täällä nyt keskustellaan. Tämä on niin vaikea, eihän tämä ole mitään tupailtakamaa terminä. Kysymyshän on siitä, että me velkaannumme ihan liian nopeasti ja meidän menot ovat paljon suuremmat kuin tulot — joka seitsemäs valtion käyttämä raha on velkarahaa — ja tälle pitää saada loppu, ja EU:kin on tähän kiinnittänyt huomiota. Meidän pitää tehdä suunnitelma, ja nyt hallitus on tehnyt suunnitelman, ja kun ei neljässä vuodessa saada hommaa kuntoon, niin pitää hakea jatkoaikaa seitsemäksi vuodeksi. Hyvinvointialueille, jotka lähtivät hankalassa tilanteessa, ei anneta yhtään lisää aikaa sopeuttaa talouttaan, mutta itse haetaan kyllä seitsemäksi vuodeksi lisää aikaa. Kun mennään sinne Rysseliin ja kerrotaan, mikä on tilanne, niin kannattaa sanoa avoimesti, että siitä yhdeksästä miljardistakaan ei ole muuten se kaksi miljardia toteutumassa, kun meillä nämä sosiaali- ja terveysmenot tulevat

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

kasvamaan niin nopeasti. Eli kyllä se oikea taso on se seitsemän miljardia, [Puhemies koputtaa] ja sen takia se jatkoaika kyllä varmaan on tarpeen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

14.17 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset pääministerille esittelystä.

Suomen taloutta ei kuitenkaan saada kestävällä tavalla tasapainoon, jos ei ole työvoimaa, jos ei ole ihmisiä kasvattamaan niitä firmoja ja yrityksiä tai pyörittämään niitä palveluita. Me olemmekin olleet, pääministeri, teidän kanssanne tässä viime aikoina sanasodassa ja erimielisiä siitä, kiristääkö teidän hallituksenne työperäistä maahanmuuttoa vai ei. Onneksi mediasta saimme lukea faktantarkistusta, ja toisin kuin totesitte, minulla taisivat sittenkin olla faktat hallussa, sillä tämä hallitus kiristää työhön johtavaa maahanmuuttoa. Se kyllä piti paikkansa, että lupaprosessit ovat nopeutuneet, ja siitä kannattaa iloita — senkin kuitenkin todettiin olevan lähtöisin edellisen hallituksen päätöksistä. On hämmäntävää, miksi te ette ota tosissanne sitä, että meiltä loppuvat tekijät. On hämmäntävää, miksi te ette ota tosissanne sitä, vaikka Elinkeinoelämän keskusliitto, Elinkeinoelämän valtuuskunta, talouspoliittinen arviointineuvosto toteavat, että tänne tarvitaan lisää ihmisiä.

Kysynkin nyt vielä kerran pääministeriltä: avaisitteko logiikkaa siitä, miten kolmen kuukauden maastaheittolaki, miten tulorajan nosto tai miten kansalaisuusehtojen kiristäminen [Puhemies koputtaa] auttavat Suomea pärjäämään kilpailussa, kun osajista kovaa kiisaa maailmalla käydään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

14.18 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei voi olla tarkoituksenmukaista, että euroalueen keskiarvoa vähemmän velkaantunut Suomi joutuu sopeuttamaan muita jäsenmaita enemmän. Valtiovarainministeriön ajamat muutokset sääntökehikoon eivät ole teknisiä, vaan ne ovat poliittisia tekoja. Jos niistä pidetään kiinni, niillä tulee olemaan todennäköisesti tuhoisat vaikutukset Suomen talouteen ja hyvinvointivaltiomme rakenteisiin. Kyse on Suomen EU-vaikuttamisen historian suurimmasta epäonnistumisesta — kiitos valtiovarainministeri Purralle. Kuka tämän siivoaa? Jos Suomi joutuu sopeuttamaan enemmän kuin muut, enemmän velkaantuneet maat, sääntökehikosta putoaa looginen pohja. Tämänkaltaiset epäonnistumiset syövät pohjaa sääntökehikon uskottavuudelta ja legitimitetiltä. Tiedetyt investoinnit esimerkiksi vihreään siirtymään ovat elinkelpoisen planeetan kannalta välttämättömiä, ja Suomen tulee ajaa sitä, että tällaiset ovat mahdollisia, [Puhemies koputtaa] myös investoinnit. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

14.19 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän tämän suunnitelman suurin yllätys on se, että täällä nyt Orpon—Purran hallitus kehuu edellisen hallituksen päättämän sote-uudistuksen maasta taivasiin. [Ben Zyskowiec: Sehän luo edellytyksiä!] Täällä todetaan, suora lainaus: ”Uudistuksen jälkeen monella alueella palvelut ovat parantuneet. Henkilöstöpulakin on tahtunut, ja uudistus antaa mahdollisuudet kustannusten kasvun hillintään.” Siis nyt te keuhutte komissiolle, että meillä on niin hieno sote-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

uudistus, että kyllä voi Suomelle antaa vähän lisääaikaa tähän talouden tasapainottamiseen, [Pia Lohikosken välihuuto] mutta kun viime viikolla täällä käsiteltiin budjetin lähetekeskustelua, niin teiltähän loppuivat sanat kesken, kun te yrititte keksiä haukkumasanoja tälle uudistukselle. Kumpaa tässä nyt pitää uskoa, teidän kirjoittamaanne suunnitelmaa vai teitä? Todella tilanne on se, että täällä Helsingissä te haukutte sote-uudistusta ja Brysseliin menette sitä kehumään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

14.21 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä EU:n finanssipolitiikan sääntöjen uudistaminen [Hälinää — Puhemies koputtaa] on ollut todella tärkeä askel eteenpäin Euroopan kilpailukyvyyn palauttamisessa sen kaksoiskriisin jälkeen, jonka maanosamme kohtasi ensin pandemian muodossa ja sen jälkeen Venäjän hyökkäyksen Ukrainassa laajennuttua täydeksi sodaksi. Ja näitä finanssipolitiikan sääntöjä ei ole laadittu kenenkään kiusaksi vaan nimenomaan suojaamaan EU-maiden kansalaisia poliittikojen tuhlailvalta ja aikaansaamattomalta päätöksenteolta. Ja tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että nyt Suomessa on myös hallitus, pääministeri Orpon hallitus, joka on sitoutunut osaltaan näitä sääntöjä noudattamaan.

Tämä seitsemän vuoden sopeutuskauden pidennys on varmasti perusteltua, koska kävi valitettavasti aiempien hallitusten aikana niin, että Suomen talous, julkinen talous päästettiin liian lähelle sitä kuilun reunaa, ja sieltä palaaminen liian lyhyellä sopeutusajalla voisi olla kansantaloutemme kasvun kannalta kohtalokasta. Siksi tämä esitys on perusteltu. [Puhemies koputtaa] Ja kiitos pääministeri Orpolle, että maalla on nyt vastuullinen hallitus, joka on sitoutunut näihin tavoitteisiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

14.22 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Aivan ensimmäiseksi: Tämä on kohtuullisen monimutkainen asia, mutta kuitenkin suppenee aika hyvin tähän yhteen tiettyyn pieneen lukuun eli nettomenopolkuun. Ja mitä se nettomenopolku sitten on tänä vuonna? Nettomenot suhteessa bkt:hen ovat 3,7. Ja sitten kun katsotaan sitä, miten se Suomen nettomenopolku tuleville vuosille menee, niin ensi vuodelle se on 1,6, vuodelle 26 se on 1,9 ja vuodelle 27 ja vuodelle 28 se on 2,6. Ja komission ehdotelma on näille vuosille 1,4:ää tai 1,5:tä eli hiukan alhaisempi.

Mutta se, että saadaan tämä isompi nettomenopolku Suomelle, johtuu siitä, että suunnitelmissa on oletuksia bkt:n potentiaalisesta kasvusta ja inflaatio-odotuksista ja pidempi sopeutuskausi mahdollistaa sitten uudistuksia sotu-, sote- ja tki-puolelle, [Puhemies koputtaa] siis investointeja tuonne tki-puolelle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

14.23 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin tämän selonteon osalta vähän samaan asiaan tässä huomiota kuin edustaja Räsänen. Täällä selvästi lukee näin, että ”lakiuudistuskokonaisuuteen sisältyvä rahoitusmalli luo hyvinvointialueille myös kannustimen tehostaa toimintaansa ja hidastaa siten kustannusten kasvua”. Puhe on sotesta. Eli täällä kerrotaan, että tilanne on näin.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Toinen ristiriita täällä liittyy myös siihen, että kun täällä on monta kertaa tuolta ministereitten aitiosta todistettu, että Sanna Marinin hallitus ei ole luonut yhtään työpaikkaa, niin kuitenkin tässä sanotaan, että ”yhteensä pohjoismaisen työvoimamallin sekä työttömyyspäivärahan lisäpäivien poiston arvioidaan lisäävän työllisyyttä 20 000:lla”. Kumpaa tässä nyt pitää uskoa: näitä teidän laskelmianne, jotka tässä sanotaan, vai onko niin, että näillä ei ole merkitystä edellisen hallituksen aikana mutta nyt teidän hallituksen aikana on? Nämä selvityksethän ovat täynnä ristiriitoja. — Kiitoksia

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen, olkaa hyvä.

14.24 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Petteri Orpon hallitus on sitoutunut hyvin kunnianhimoisiin finanssipolitiikan tavoitteisiin, ja kuten täällä monet kollegat ovat tuoneet myös esille, niin tarvettahan meillä on.

Jos katsotaan sitä, missä kunnossa meidän julkinen talous on, niin ilman merkittäviä muutoksia me emme kykene turvaamaan suomalaisille tärkeiden palveluiden rahoituspohjaa tulevaisuudessa, vaan velkaantumisen syveneminen on siis pakko saada katkaistua. Sen vuoksi tämä yhdeksän miljardin kokonaisuus on neuvoteltu, ja kuten pääministeri toi täällä esille, hallitus on täysin sitoutunut siihen, että se yhdeksän miljardin kokonaisuus tullaan toimeenpanemaan. Minun nähdäkseni on myös hyvin kunnianhimoista politiikkaa pyrkiä samaan aikaan sekä tekemään hyvin tiukkaa menokuria että vahvistamaan talouden kasvua.

Haluan sanoa opposition suuntaan sen, että kun täällä tuotte puheenvuoroja esille, niin odotan myös konkreettisia ehdotuksia siitä, miten teidän näkökulmastanne tämä yhdeksän miljardia voidaan toteuttaa. Tähän mennessä olemme kuulleet pelkästään päätösten siirtämistä, [Puhemies koputtaa] perumista ja lykkäämistä, ja se ei auta, vaan yhdeksän miljardia on siis minimi, [Puhemies koputtaa] joka täytyy tehdä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

14.25 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä hallituksen komissiolle tekemää pidennystoivetta perustellaan sillä, että sen taustalla oleva suunnitelma vaatii aikaa, koska siellä on uudistuksia, jotka ottavat aikaa, ja minusta tämä on sinänsä täysin järkeenkäypä ja ymmärrettävä perustelu. Siellä kaikki uudistukset, puhumattakaan niistä vaikutuksista, ottavat aikansa. Mutta tähän viitaten ihmettelen kyllä sitä, että kun hyvinvointialueet ovat esittäneet tai, voisiko sanoa, vaatineet, ne vaativat lisää aikaa alijäämien sä kattamiseen, niin hallituksen vastaus tähän on ollut, että ei käy. [Pia Lohikoski: Juuri näin!] Minusta tämä on käsittämätöntä. Hallitus ei siis usko hyvinvointialueiden perusteita, jotka ovat siis kutakuinkin samat, joilla se itse hakee sopeutuskauden pidennystä komissiolta. Käytännössä siis edellytätte alueita leikkaamaan suomalaisten sosiaali- ja terveyspalveluista uudistamisen sijaan, vaikka itse vaaditte komissiolta lisää aikaa perustelemalla, että uudistaminen [Puhemies koputtaa] vie aikaa.

Arvoisa pääministeri, onko tämä johdonmukaista, [Puhemies koputtaa] kestävää ja oikein? Keskustan mielestä ei ole.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

14.27 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vasemmisto-liitolle on todettava, kun mitä ilmeisimmin nämä säännöt nyt järkyttävät teitä, että näitä hän ei siis tehdä poliitikkojen kiusaksi eikä näitä tehdä EU:n mieliksi vaan näitä tehdään veronmaksajan suojaksi sen takia, että me pystytään viime kädessä turvaamaan hyvinvointiyhteiskunta. Poliitikot kyllä keksivät lisämenoja, ellei niitten käsiä jonkunäköisillä yhteisillä sopimuksilla rajoiteta, ja se on vain fiksua, että näin on nyt tehty.

Vihreille: Totesitte, että hallituksen työperäinen maahanmuuttolinja mitä ilmeisimmin on teidän näkemyksestänne väärä, ja en oikein jaa sitä käsitystä. Tämä hallitushan kannattaa työperäistä maahanmuuttoa, sellaista, joka vahvistaa julkista taloutta. Näin siis toimitaan. Meillä on tällä hetkellä ollut esimerkiksi se ongelma, että maahan voi tulla työperäisellä luvalla töihin ja sitten on riippuvainen sosiaaliturvasta päivästä yksi. Se on kestävämpi julkiselle taloudelle, eikä sellaista voida harjoittaa, ja nyt siihen tulee rajoituksia esimerkiksi tämän tonnikuudensadan palkkarajan osalta. Se on fiksua politiikkaa, ja toivottavasti ymmärrätte tämän, ettei voida perustaa maahanmuuttolinjaa työperäisellä puolella siihen, että se on riippuvainen sosiaaliturvasta ja veronmaksajien maksettavana päivästä yksi. Siinä ei ole mitään järkeä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Mikkonen, olkaa hyvä.

14.28 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näissäkin on hyvä, että tässä tuli nyt konkreettisesti esiin se hallituksen sote-bluffi, kun täällä kansallisesti sotea kovasti haukutaan mutta sitten kuitenkin se totuus on, että kyllähän se on hienoa, että tämä rakenteellinen uudistus vihdoinkin viime kaudella saatiin tehtyä. [Joona Räsänen: Miten tässä näin kävi?] Se on aivan välttämätön, jotta voimme sote-kustannusten kasvua hillitä.

Haluan nostaa esiin myös hallituksen toisen sokean pisteen, ja se on ilmastokriisiin ja luontokatoon vastaaminen. Tässäkään ei nosteta ollenkaan esille sitä, miten Suomen EU:lle lupaamat velvoitteet ja se riski, että niitä ei saavuteta — kuten meillä asiantuntijat ovat tämän riskin nostaneet esiin — voi tuoda miljardiluokan laskun Suomelle jo varsin pian, puhumattakaan siitä laskusta, mikä tulee taloudelle, jos emme pysty vastaamaan ilmastokriisin ja luontokadon torjumiseen. Päinvastoin tämä hallitus on heikentänyt ilmastoto- ja luontotoimia, vaikka ne ovat myös talouden kannalta aivan ensisijaisia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

14.29 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Orpon hallitus on ajanut Suomen nurkkaan neuvotellessaan EU:n uusista velkasäännöistä. Hallitus ajoi sitä, että Suomen eläkerahastojen ylijäämiä ei enää lasketa mukaan velkakestävyyttä arvioitaessa, sekä vaatimuksen valtionvelkaa koskevasta perälaudasta. Lopputuloksena Suomelta edellytetään suurempaa sopeutusta [Ville Valkonen: Syystä että?] kuin alijäämämenettely, eli niin sanottu EU:n tarkkis, olisi vaatinut. Hallitus teki koko kevään politiikkaa menemällä piiloon EU:n selän taakse ja perusteli epäoikeudenmukaisia leikkauksia tarkkiksen välttämällä. Siksi on täysin absurdia, että Suomi on nyt joutumassa suuremman sopeutuksen eteen kuin mitä tarkkis olisi edellyttänyt.

Minulla on pääministerille kolme kysymystä: Ajoiko hallitus itse eläkerahastojen ylijäämien poistoa velkakestävyyslaskelmista? Oliko hallitus lainkaan tutustunut uusiin velkasääntöihin, ja jos oli, niin miksi niistä ei puhuttu tarkkiskeskustelun yhteydessä yhtään mi-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

tään? Halusiko hallitus tietoisesti sitoa Suomen velkasääntöihin, jotka edellyttävät tiukkaa ja tuhoisaa talouskuria?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

14.30 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terve talous on hyvinvoinnin perusta, ja Suomi on ollut 15 vuotta vaarallisesti velkaantuva hyvinvointiyhteiskunta. Nyt meneillään on historiallinen taloussaneeraus ja remontti, jolla me turvaamme tulevaa hyvinvointia pitkällä aikavälillä, ja se on iso urakka.

Täällä vasemmistoliitto erityisesti on kritisoinut laskentasääntöjen muutosta, ja se on hämmästyttävää. Ei varmasti vasemmistoliittokaan ehdota, että me alkaisimme työeläkejärjestelmästä, joka on jotakuinkin tasapainossa oleva julkisen talouden osa, rahoittamaan muuta hyvinvointiyhteiskunnan velkaantumista, muita menoja. [Pia Lohikoski: Ei kukaan ole ehdottanut sellaista, älkää vääristelkö totuutta!] Tätähän tarkoittaisi se, mikäli laskentasäännöt eivät nyt päivittyisi tällä tavalla. Tämä on täysin oikea tapa laskea julkisen talouden alijäämiä, ja on hyvä, että se nyt vihdoinkin päivitetään.

Mutta on ilmiselvää, että talouden sopeuttamisurakka ja kasvun saaminen eivät tähän hallituskautteen lopu. Suunnitelmassa on mainittuna esimerkiksi sosiaaliturvaan liittyviä uusia ehdotuksia. Pyytäisin ja arvostaisin, [Puhemies koputtaa] jos sosiaaliturvasta vastaava ministeri voisi näitä lyhyesti salille avata. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, tässä vaiheessa kolme minuuttia.

14.31 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tämä yhdeksän miljardia, jonka me olemme tehneet: meillä on komission kanssa siitä täysin yhtenäinen näkemys, että se on riittävä ja se on välttämätön, ja siksi me pidämme siitä kiinni, ja mielestäni myöskin se, että komissio antaa tämän pidennyksen, perustuu nimenomaan uskoon siitä, että hallitus on toimeenpanokykyinen ja että ne meidän valitsemat keinot ovat oikeat.

No mitä tulee sitten tähän seitsemään vuoteen versus neljään vuoteen, niin kaikki, jotka haluavat, että meillä on neljän vuoden sopeutus: tervetuloa tekemään sitten vielä yhdeksän miljardin päälle lisää niitä sopeutuksia, kun te ette ole saanut niitäkään aikaan. Eli siis nopeampi tahti vaatii nopeampaa sopeuttamistahtia. Minä todella toistan viime viikon puheistani, että kun näkisin nyt sen yhdeksän miljardinkin ohjelman, niin siihen sitten lisää päälle, jos haluaa nopeampaa tahtia. Ja ei voi jokaista säästöä moittia.

No mitä soteen tulee, niin kyllä, siis siellähän on potentiaali, [Ben Zyskowicz: Nimenomaan! — Välihuutoja] mutta se ei sellaisessa mallissa, minkä te jätitte meille, tule toteutumaan. [Naurua vasemmalta] Menot kasvavat. Te olette itse vaatineet meiltä nopeammasa tahdissa sen korjaamista, siis oman mallinne korjaamista nopeammasa tahdissa, eli samalla sanotte sen, että se ei toimi. Mutta siellä on potentiaalia ja sitä työtä me tehdään, jotta me saamme sote-menojen kasvua hillittyä ja jotta saadaan samaan aikaan suomalaisten palvelut turvattua. Ja siitä, hyvät kollegat, tässä koko jutussa on kyse. Yhdessä Euroopan unionin kanssa huolehditaan siitä, että Suomessa ja muissa jäsenmaissa taloudenpito on tolkkullista ja että velka ei nouse kohtuuttomaksi, jotta turvataan eurooppalainen ja suomalainen hyvinvointi. Siitä tässä on kyse.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Ja itse asiassa, kun on puhuttu siitä ylivaalikautisesta sitoutumisesta, niin tässä sitä nyt tulee. Kun me tämän prosessin myötä hyväksymme suomalaiseen lainsäädäntöön tämän eurooppalaisen lainsäädännön, yhdistetään se omaan finanssipolitiikkaan, niin me tulemme sitoutumaan siinä silloin velka-ankkuriin tai velkajarruun tai ylivaalikautiseen taloudenpitoon. Tämä on se, mitä laajasti tässä yhteiskunnassa on peräänkuulutettu. Se tulee nyt tässä, ja se voi olla kauhistus. Ymmärrän sen, että tämä asia jännittää vasemmistopuolella, koska tämä on tulevienkin hallitusten edessä. Me olemme nyt kiinni siinä, mitä me olemme itse Euroopassa edellyttäneet muilta, että jokainen huolehtii omasta taloudestaan.

Tämä hallitus kantaa oman vastuunsa, huolehtii Suomen taloudesta ja siitä, että meidän velkaantumisen ei karkaa. Ja kuten kuulitte, niin tässä raportissa oleva ja komission näkemys ovat samat, eli että velkasuhde tahtuu ja että me pysytään sen kolmen prosentin alla, mennään sen alle 25 vuonna, eli meidän ohjelmamme toimii, ja tässä on löydetty hyvä ratkaisu komission kanssa. Valtiovarainministeriön virkamiehet ovat tehneet virkavastuullisesti juuri sitä työtä, mitä heidän pitää. Kukaan ei ole tilaillut yhtään mitään. He tekevät sitä työtä, mitä eurooppalainen ja suomalainen lainsäädäntö edellyttävät.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja valtiovarainministeri Purra, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

14.35 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa puhemies! Pääministeri vastasi erinomaisen hyvin tästä yleisestä periaatteesta, ja itse menen mielelläni tähän tekniikkaan syvemmälle.

Aivan kuten edustaja Lohen puheenvuorostakin saattoi päätellä, säännöt eivät ole hirvittävän yksinkertaiset. Niitähän oli tavoite yksinkertaistaa, mutta kyllä tämä on hyvin, hyvin tekninen kokonaisuus. Mutta tietenkin, kun tämä keskipitkän aikavälin suunnitelmaluonnos on julkaistu, niin olisin tietenkin toivonut, että oppositiopuolueissakin olisi oikeasti siten perehdytty siihen eikä esitetty ihan mitä tahansa täällä liittyen — palaan tähän — sote-uudistusasiaan. [Antti Lindtman: Ollaan luettu tämä paremmin kuin te!]

Tosiaan näiden uusien sääntöjen pohjalla on siis nettomenopolku, jota tarkastellaan. Hallitus on tehnyt päätökset tästä yhdeksän miljardin kokonaisuudesta, joka sisältää erilaisia toimia. Komissio on kiinnostunut meidän nettomenojen kehityksestä. Se, missä kuvaan tulee taas sote-uudistus, liittyy tämän sopeutusjakson pidentämiseen ja siihen, millä tätä sopeutusjakson pidennystä on perusteltu. [Antti Lindtman: Aivan! — Tytti Tuppurainen: Nimenomaan!] Siellä osana on RRP:hen, eli palautumis- ja elpymisvälineeseen, liittyviä toimia, joiden maakohtaisissa suosituksissa komissio on vuosikausia edellyttänyt ja vaatinut Suomelta sote-uudistusta.

Sen sijaan tässä hallituksen yhdeksän miljardin kokonaisuudessa, kuten tiedätte, on esimerkiksi hyvinvointialueisiin kohdistuvia toimia. Jos me nyt tekisimme niin, kuten täällä keskusta esimerkiksi esitti, että alijäämän kattamisvelvoitetta, tätä aikaa, pidennettäisiin eli annettaisiin alueille lisää rahaa, se tarkoittaisi sitä, että me joutuisimme tekemään niitä samoja sopeutuksia enemmän jostakin muualta. Siinä, että me tämän epäonnistuneen hyvinvointialueuudistuksen kanssa joudumme toimimaan, meillä on edelleenkin tässä ohjauksessa paljon tekemistä: että saamme alueet toimimaan sillä tavalla, että se täyttää tälle uudistukselle asetetut tavoitteet siitä, että pitkällä aikavälillä kustannusten kehitykseen saadaan hillintää ja ihmisille, Suomen kansalaisille, tuotettua näitä palveluita.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Ei tämä sitä tarkoita, että tällaisenaan hyvinvointialueuudistus — tällä alijäämien kehitymisellä, näillä palveluissa olevilla ongelmakohtilla — on jotenkin nyt hoidettu. Tämä edellyttää sitä, että tällä hallituskaudella tähän kokonaisuuteen kiinnitetään lisää huomiota. Sitä korjataan, rahoitusta korjataan siihen suuntaan, että tämä on ylipäättensä mahdollista meillä rahoittaa.

Mutta haluan nyt vielä sitä korostaa, että kyse on tästä yhdeksän miljardin kokonaisuudesta, joka komission kanssa on neuvoteltu, ei siis siitä, että komissio on tyytyväinen tähän teidän tekemäänne sote-uudistukseen. Nämä ovat kaksi eri asiaa. [Välihuuto vasemmalta — Oikealta: Hyvä muistutus!]

Sitten toiselta puolelta vielä vasemmistoliiton kysymyksiin tästä työeläkerahastojen ylijäämän huomioimisesta: Niihin vastasin jo viime viikolla. Tämä herätti kysymyksiä myös keskustassa ja sosiaalidemokraateissa, ja mielestäni tähän varsin hyvin tuotiin selitys. Ensinnäkään kyse ei ole finanssipoliittisten sääntöjen, kehikon, sisällä tehdystä muutoksesta, [Puhemies koputtaa] vaan keskustelusta, joka on alkanut vuonna 2021 liittyen juuri siihen, että myös komissio tekisi näitä omia laskelmiaan oikein, eli samaan tapaan kuin muun muassa Suomen Pankki, IMF ja valtiovarainministeriö ovat tehneet jo pitkään. Me emme halua kannustaa siihen, että voitaisiin ikään kuin keinotekoisesti esittää, että työeläkerahastojen ylijäämää voitaisiin käyttää [Puhemies koputtaa] velkaa kerryttävien sektoreiden alijäämän kattamiseen, koska näin ei ole. [Pia Lohikoski: Ei kukaan ole semmoista väittänyt!]

Ei nyt tämä on todenmukainen. Nyt tämä antaa todellisen kuvan Suomen [Puhemies koputtaa] julkisesta taloudesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

14.39 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me kysymme näiden teidän komissiolle lähettämienne tekstien perään sen vuoksi, että, arvoisa pääministeri, te peritte Suomessa ennätystyöllisyyden — ennätystyöllisyyden — ja nyt te johdatte hallitusta, joka on, arvoisa pääministeri, onnistunut surkeiden työllisyyden hoitamisessa. Ja kun te kasvussa olette epäonnistuneet ja kun tässä ovat nämä uudet finanssipoliittiset säännöt, nyt te pyydätte jatkoaikaa ja pidennystä tälle talouden sopeuttamiselle, ja millä te perustelette? Työllisyyden osalta: pohjoismainen työvoimapalvelumalli ja lisäpäivien poisto — molemmat edellisen hallituksen osalta.

Mitä tulee tähän sote-uudistukseen, jatkoitte sote-uudistuksen haukkumista, mutta tuonne Brysseliin puhutte ihan toista. Rahoitusmallista sanotte, että tämä antaa kannustimet tehostaa toimintaa. [Puhemies koputtaa] Nämähän ovat aivan eri puheet kuin mitä te olette täällä puhunut. Kummat puheet pätevät, pääministeri Orpo, ne, mitä puhutte Brysselissä, vai ne, mitä puhutte täällä eduskunnassa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

14.40 Ben Zyskiewicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! On erinomainen asia, että meillä on nyt vastuullinen hallitus, joka tekee vastuullista talouspolitiikkaa. Pääministeri Orpo esittelypuheenvuoron lopussa korosti sitä, että näitä ratkaisuja ei tehdä EU:ta varten vaan Suomea ja suomalaisten parempaa tulevaisuutta varten, ja juuri tästä on kyse.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Liian vähän on kiinnitetty huomiota esimerkiksi siihen, mitä vauhtia korkomenot ovat meillä kasvaneet, kiitos tämän valtavan velkaantumisvauhdin. Ensi vuonna maksamme yli kolme miljardia pelkkiä korkoja. Se on enemmän kuin koko oikeusministeriön tai sisäministeriön hallinnonala.

Mitä sitten tulee tähän soteen, niin soten yksi tavoite on ollut kustannusten kasvun hillitseminen, ja sote-uudistus siis sinänsä tällaisena uudistuksena antaa siihen edellytykset. Jos te olisitte tehneet paremman soten, se antaisi paremmat edellytykset. [Vasemmalta: Oho!] Se, mitä te täällä vaaditte, lisää rahaa ja lisää aikaa soteen, vie niitä edellytyksiä huonompaan suuntaan. [Antti Lindtman: Ai se ei ollutkaan huono uudistus?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Östman, olkaa hyvä.

14.41 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos pääministerille erittäin erinomaisesta kiteytyksestä puheensa lopussa: ”Viime kädessä sopeutusta ei kuitenkaan tehdä komission vaatimusten vuoksi, vaan julkisen talouden velkakestävyys turvataan siksi, että suomalainen turvallinen ja kriisinkestävä hyvinvointivaltio palveluineen olisi turvattu nykyisille ja tuleville sukupolville.” Tästä on kyse.

Vasemmisto-oppositio kysyy, miksi Suomi tekee ylimitoitettuja sopeutumistoimia. Toisaalta keskustapuolueen viesti on, että meidän tulee saada velkaantuminen loppumaan — velkaantuminen loppumaan. Sehän olisi hienoa, jos meillä ei olisi yhtään velkaa, mutta jos tämä on keskustan vaalilupaus, niin se ei ole realistinen ainakaan seuraavien kymmenien vuosien aikana — siis että velkaantuminen loppuisi. [Antti Kaikkonen: Se oli itse asiassa kokoomuksen ja perussuomalaisten lupaus!] Voisiko pääministeri vielä kerran kertoa, mikä ero on velkasuhteen taittamisella ja velanoton lopettamisella, [Puhemies koputtaa] koska tästä näyttää olevan epäselvyyttä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

14.42 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kerrankin sitä oikein ilahtui, kun perehtyi tähän hallituksen esitykseen, koska tässä keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisessa suunnitelmassa, jonka hallitus on nyt Brysseliin toimittanut, edellytetään, että hallitus sitoutuu näihin rakenteellisiin toimiin. Ja niinhän hallitus sitoutuu, mutta yllätys yllätys, ne ovat nimittäin Marinin hallituksen rakenteelliset uudistukset, joihin Orpon—Purran hallitus sitoutuu: Marinin hallituksen sote-uudistukseen, Marinin hallituksen työllisyystoimiin, pohjoismaiseen työvoimamalliin, lisäpäivien poistoon ja vielä Marinin hallituksen tki-politiikkaan. Onhan tätä mukava kuunnella, mutta, puhemies, kyllä sen kestäisi kuulla täällä eduskunnankin salissa. Voisitko te, pääministeri Orpo, myös täällä kotimaan kamaralla antaa tunnustusta Marinin hallituksen rakenneuudistuksille, jotka auttavat meitä selviytymään tässä keskipitkän aikavälin suunnitelmassa? Vai onko se niin, että kun sinne Brysselin mennään, niin sitten vaihdetaan palttoota ja kerrotaan ihan toisenlaista tarinaa? Kyllä me keuhut täällä kotimaassakin kestäimme. [Ben Zyskiewicz: Lisäpäivien poisto on SDP:n ikaikainen vaatimus!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

14.44 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Totuus Suomen taloudesta on siinä, että jos emme laita tuota menopuolta kuriin paremmin, niin tulopuolta emme pysty lisäämään sitä vauhtia kuin menot kasvavat. Kun vihervasemmisto vaatii aina näitä ilmastopolitiikan valtavia kustannuslisiä, tehkää nyt, arvoisa hallitus, vihdoin se oikea temppu. Suomi on hiilineutraali maa — minkä tautta te näillä suomalaisilla ihmisillä maksatatte monia, monia miljardeja samalla ylimääräisiä kuluja? Se syö meiltä ostovoimaa.

Se näkyi viime kesänä, kun kiersin eri tilaisuuksissa ympäri Suomea. Ei siellä ole kau-poissa ostajia, kun ei asiakkaita ole. Ei ole rahaa enää ihmisillä, eikä heitä saa syyttää. Me olemme tämän valtavan pommin kaivaneet.

Ja muistakaapa, arvoisa hallitus, että kun vuonna 27 tulee liikennepolttoaineiden päästökauppa, niin millä oikeudella te perustette näille ihmisille täällä, että polttoaine maksaa 50, jopa 70 senttiä enemmän litralta tämän älyttömän päästökaupan takia? Millä te sen perustette ihmisille? Kyllä meillä varmaan on varaa se bensa ostaa, mutta kun se pieni eläkeläinen ajaa kauppaan ostaakseen vaimolleen vaikka, tai puolisolleen, ruokaa tai jotakin muuta, niin hänellä ei ole varaa siihen. [Puhemies koputtaa] Lopetetaan tämä kaiken maailman höpöhöpöpolitiikka ja palataan totuuteen. [Puhemies koputtaa] Se on kuitenkin pitkällä aikavälillä ainoa oikea tie.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja pääministeri Orpo, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

14.45 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Ensin täytyy todeta, että on tämä jännittävää hommaa tämä politiikka. Demarit, olette puolitoista vuotta nälvineet hallitusta yhdeksän miljardin sopeutuspaketista, ja nyt se yhtäkkiä näyttää kelpaavan, ja vielä nopeassa aikataulussa pitäisi asiat tehdä.

Edustaja Tuppurainen, sanoitte, että me olemme sitoutuneet Marinin hallituksen sote-ratkaisuun. Meidät on sidottu Marinin hallituksen sote-ratkaisuun, koska se lainsäädäntö tehtiin tässä eduskunnassa viime kaudella. Edustaja Tuppurainen, meidät on sidottu Marinin hallituksen velkaperintöön, ja sitä tässä yritetään yhdessä komission kanssa tällä hetkellä korjata. [Antti Lindtman: Ei täällä näin sanota!] Jos pysyviä menoja ei olisi lisätty niin paljon viime kaudella miljardeissa, pysyviä menoja, niin se menoura olisi toisenlainen ja tämä menosopeutuspolku, joka pitää siis sovittaa EU:n sääntöihin, EU-lainsäädäntöön, ei olisi näin kova työ. [Antti Kaikkonen: Paljonko niitä lisättiin!] Eli siis me olemme sitoutuneet Suomen velkaantumisen, velkasuhteen taittamiseen, me olemme sitoutuneet Suomen talouden kuntoon laittamiseen, meidät on sidottu teidän hallituksenne sote-ratkaisuun [Puhemies koputtaa] ja teidän hallituksenne velkavuoreen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Pahoittelen ennenaikaista napautusta, mutta ilmeisesti pääministeri oli lopettamassa joka tapauksessa. [Naurua] Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

14.46 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Mitä tulee tähän sote-keskusteluun, olen pääministerin kanssa ihan samaa mieltä: meillä on sote-ratkaisu, jossa on erittäin hyvä aihio, ja siinä on paljon potentiaalia, mutta se ei tarkoita sitä, että se on valmis. Mutta minusta on erittäin hyvä, että kerrotaan Euroopan suuntaan, että

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

meillä on semmoinen systeemi, mikä antaa sen mahdollisuuden katkaista kustannuskasvun kehitystä. Se ei tee sitä itsestään. Kun sote laitettiin pystyyn, niin kustannuskehitys ei lähtenyt saman tein taantumaa, samalla lailla kuin hoitajamitoitus ei lisännyt meille hoitajia tai hoitotakua ei lisännyt terveystieteiden keskuksia.

Meidän pitää käydä niitten sisältöjen kimppuun ja pyrkiä siihen kustannuskasvun taantamiseen. Ja se, mitä minä ihmettelen, on, että tämä ei tunnu kelpaavan, koska sitä yritetään nyt käyttää juuri siihen tavoitteeseen, mitä varten se luotiin, ja sitä ollaan puolitoista vuotta nyt yritetty tehdä, mutta se ei kelpaa.

Edustaja Räsänen tai edustaja Lyly, miten te olisitte tehneet sen kustannuskasvun taantamisen, mikä tässä nimenomaan oli yksi ajatus? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

14.47 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! No, se suurin kysymyksen tässä keskustelussa nyt todella on se, huijaako hallitus suomalaisia vai huijaako hallitus komissiota. [Miko Bergbom: Kuuntelisitte joskus!] Täällä paperissa te perustellette sitä, että komissio antaisi Suomelle lisää aikaa, sillä, että meillä on näin hieno sote-uudistus, josta te vielä toteatte täällä, että uudistuksen jälkeen palvelut ovat parantuneet, henkilöstöpula on vähentynyt ja tämä antaa mahdollisuuden kustannusten hillintään. [Oikealta: Se antaa mahdollisuuden!] Kun te kaikista täällä keuhutte tätä uudistusta ja sitten tälle salille muuten haukutte, niin kyllähän teidän pitää nyt pystyä vastaamaan, huijaatteko te suomalaisia vai pyrittekö te huijaamaan komissiota. Siitä tässä on kysymys. Ja kun kuuntelin sekä pääministeriä että valtiovarainministeriä, kun sieltä oikein semmoinen pieni kiivastuminen tuli, niin näyttää siltä, että kyllä tämä hieman ihon alle siellä näyttää menevän. [Ben Zyskiewicz: Kertokaa, miten hillitsitte sote-kustannusten kasvua!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myös edustaja Lylylle esitettiin kysymys, olkaa hyvä.

14.49 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun katsoo tätä suunnitelmaa — kun täällä kerrotaan näin, kuten edustaja Räsänen toi tästä sotesta ja työllisyysuudistuksesta ja muista — niin se olisi minusta aika hyvä lähtökohta, että me ruvetaan puhumaan samaa kieltä, ettei aina nonsaleerata toista hallitusta ja sitten ruveta tekemään toista. Katsotaan, mitkä ne luvut oikeasti ovat, ja sitten katsotaan eteenpäin, koska tämä seitsemän vuoden sopeutusaika on varmasti ihan järkevä tässä. Mutta siinä ei voi olla niin, että oppositiota vaaditaan vain lukemaan tämä sisältö, että nyt tähän sitoudutaan ja tämä on se luku, vaan pitää pystyä vaikuttamaan myös siihen sisältöön, millä niitä tasoitustoimenpiteitä tehdään tässä yli vaalikausien. Siinä meidän pitää tehdä enempi yhteistyötä. Nyt ollaan liian paljon tässä toisiamme syyttämässä.

Ja sitten ministeri Purralta vielä tarkistaisin, että jos tämän eläkejutun yksinkertaistaa kovasti, niin voisiko sanoa niin, että velkakestävyys se ei ole mukana, [Puhemies ko-puttaa] koska siellä ei voi lyhentää velkaa, mutta tässä alijäämälaskelmassa [Puhemies ko-puttaa] se eläkejärjestelmä on mukana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

14.50 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri, nyt kun te annatte näitä ilmoituksia, niin edelleen odotamme sitä ilmoitusta siitä ulkopoliittikan linjasta. Siinäkin on hiukan epäselvyyksiä.

Mutta tänään käsittelemme nyt tätä velkakestävyyttä, ja kuten soten osalta kävi ilmi, niin Brysselissä ja Helsingissä on eri viesti. Mutta mikä on viesti sitten yhteisvelan osalta? Nyt hän Mario Draghi on esittänyt, että EU:n pitäisi ottaa yhteistä velkaa, ja ainakin Suomessa ja Helsingissä te olette sen torpanneet, mutta mikä on hallituksen viesti tuolla Brysselissä. Tehän olette hyvinkin herkästi kuunnelleet tuota Elinkeinoelämän keskusliittoa, ja juuri katsoin, kun toimitusjohtaja Jyri Häkämies oli jälleen varoittanut Suomea, että Suomi jäisi syrjään tästä päätöksenteosta ja tästä velkakeskustelusta, joka komissiossa on jo kovassa vauhdissa. Mutta todella toivomme keskustan suunnalta, että hallitus ei lähde yhteisvelkaan mukaan ja hallitus ei lähde edistämään sitä, joten kysynkin pääministeriltä: mikä on suhtautumisenne yhteisvelkaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Paasi, olkaa hyvä.

14.51 Martin Paasi kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Täällä oppositiossa mieliala viikosta toiseen vähän vaihtelee. Tänään kuulemme, että hallitus sopeuttaisi asioita liian nopeasti, ja toisaalta toisinaan liian hitaasti. Täytyy sanoa, että tämä hallitus ei todellakaan sopeuta asioita liian nopeasti, pikemminkin päinvastoin. Julkisten menojen sopeutuskautta pyritään siis nyt pidentämään neljästä seitsemään vuoteen, jotta sopeutukset eivät sattuisi talouteen ja ihmisiin niin pahasti. Tämähän on hyvä asia, eikö ole? Vastineeksi Suomen sitten pitää sitoutua rakenteellisiin uudistuksiin ja näihin investointeihin.

Siltikin tämän hallituksen päättämä yhdeksän miljardin euron sopeutusohjelma on eurooppalaisellakin mittakaavalla poikkeuksellisen voimakas sopeutusohjelma. Yhtä lailla se on välttämätöntä, koska edellisellä kaudella vihervasemmiston talousymmärryksellä veronmaksajien ”rahaa oli”, eivätkä menoa haitanneet jo silloin tiedossa olleet tulevaisuudessa kasvavat korkokustannukset. [Puhemies koputtaa] Koronastakaan ei ole syntipukiksi, koska se kosketti myös meidän verrokkimaita, [Puhemies: Kiitoksia, nyt minuutti on käytetty!] joilla vastuullisemman taloudenpidon ansiosta menee hyvin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

14.52 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä valtiovarainministeri viittasi vasemmiston puheenvuoroihin, ja nyt täytyy oikaista tämä teidän väärinymmärrykseenne.

Edellisessä puheenvuorossani sanoin, että ei ole tarkoituksenmukaista, että euroalueen keskiarvoa vähemmän velkaantunut Suomi joutuu nyt sopeuttamaan muita jäsenmaita enemmän. Emme ole ehdottaneet, että eläkejärjestelmän ylijäämiä käytettäisiin esimerkiksi valtionvelan maksamiseen, vaan jotta tässä teidän velkakestävyysanalyysissanne olisi mitään tolkkua, eläkerahastojen nettovarallisuus pitäisi ottaa huomioon. Eihän se ole sama asia kuin että sillä lyhennettäisiin velkaa, vaan sen täytyisi näkyä siksi, että se vähentää ikääntyvään väestöön liittyviä menopaineita, kun eläkkeet ovat hyvässä hoidossa.

Mitä tulee tähän, mitä aiemmin täällä esitettiin väitteitä, että olemme kritisoineet sitä, [Puhemies koputtaa] että haluatte tätä seitsemän vuoden sopeutusaikaa, niin eihän se sinänsä ole väärin, [Puhemies koputtaa] mutta suokaa tämä lisäaika myös hyvinvointialueille.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

[Ben Zyskowicz: Ai seitsemän vuotta? Nyt tähän saakka on ollut kaksi vuotta!] — No, kuusi tai seitsemän.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

14.54 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Nyt saatiin kyllä uutinen. Jos vasemmistoliitto ei todella siis haluakaan käyttää suomalaisten veronmaksajien maksamia eläkemaksuja, eli eläkevaroja, valtionvelan lyhentämiseen, niin todellinen syy olikin se, että te haluatte velkaantua enemmän, yhtä paljon kuin monet muut maat Euroopassa. [Välihuuto] — No, ei se kyllä itse asiassa ole uutinen. — Mutta uskaltaisitte sanoa sen ääneen, että teidän mielestänne on ok velkaantua enemmän, teidän mielestänne on ok, että maksetaan enemmän velasta korkoja, ja teidän mielestänne on ok, että silloin, kun velasta maksetaan korkoja, ne rahat ovat poissa jostain muualta. Se on teidän vaihtoehtonne. Se on vastuuton vaihtoehto Suomelle, suomalaisille: [Pia Lohikosken välihuuto] lapsille, nuorille, työssäkäyville ja eläkeläisille. Teidän vaihtoehtonne tuhoaisi hyvinvointivaltion pitkällä tähtäimellä. Tämä on fakta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

14.54 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä fakta ja tosiasia on se, että nyt tämän kuluneen kauden aikana niin suomalaiset kuin me edustajat täällä oppositiossa olemme saaneet toistuvasti kuulla tämän viestin, kuinka edellinen hallitus ei yksinkertaisesti saanut mitään aikaan: ei tarvittavia rakenteellisia uudistuksia, ei työllisyysuudistuksia, ei mitään hyvää. [Miko Bergbom: Eläkeputki!] Kuten te nyt itse selkeästi tässä julkisessa suunnitelmassa todistatte, niin tämä ei pidä paikkaansa.

Arvoisa puhemies! Edustaja Lyly käytti täällä aikaisemmin erinomaisen puheenvuoron, ja mielestäni tärkein huomio tässä taloustilanteessa on nyt se, että tarvitsemme Suomessa yhteistyötä, tarvitsemme konsensusta ja ennen kaikkea vakautta sisäpolitiikkaan.

Arvoisa pääministeri, olisiko jo teidän puolestanne aika ottaa sisäpolitiikassa askel rakentavampaan dialogiin, jossa nimenomaan hyökkäys ei olisi aina se hallituksen paras puolustus? Teillä on nyt mahdollisuus tähän kuluvan syksyn aikana, kun toivottavasti suhtaudutte vakavasti näihin opposition budjettiesityksiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

14.56 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en lähtisi syyttämään ketään huijauksesta. Sen sijaan otan tämän keskustelun ja tämän taustatiedon erittäin myönteisenä käännekohtana siitä, että kaiken tämän poliittisen kuohunnan taustalla kuitenkin me kaikki voimme tunnustaa ja tunnistaa, että oli tärkeää, että tehtiin sote-uudistus, jolloin meillä on nyt rakenne kohdillaan ja voimme lähteä puuttumaan kustannuskehitykseen. Itse asiassa jollakin tavalla siihen perehtyneenä olen vakuuttunut siitä, että pelkästään ottamalla rahaa pois järjestelmästä emme saa kustannuskehitystä alenemaan, jos emme rohkeasti puutu siihen, mitä tehdään ja miten tehdään. Siihen tarvitaan sisällöllisiä uudistuksia, ja tähän kertoo sen, että tämä seitsemän vuoden aika on muuten tarpeen haakea. Tuemme myös sitä.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Olen, arvoisa puhemies, valtiovarainministerin kanssa samaa mieltä siitä, että ei näitä eläkerahoja kannata tänne lähteä sotkemaan. Jos meillä on joku osuus tässä julkisen sektorin osuudessa kunnossa, pidetään siitä huolta, eikä panna kaikkea rempalle, jos joku on rempallaan.

Mutta tämä seitsemän vuotta osoittaa sen, että tämä on muuten tulevan vaalikauden ja seuraavankin urakka. Sen takia katsotaan porukalla eteenpäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

14.57 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa pääministeri, en kuullut vastausta tähän työvoimakysymykseen, joten jos nyt kirjoittaisitte sen ylös ja kertoisitte, miten se kolmen kuukauden sääntö vauhdittaa Suomen taloutta ja vastaa osajapulaan.

Mitä tulee tähän soteen, niin siltähän se nyt väkisinkin täällä kuulostaa, että EU:lle kerrotaan Suomen sote-uudistuksen, jonka viime hallitus teki, olevan hyvä, suomalaisille Suomessa kerrotaan sen olevan huono, ja nyt pääministeri kertoo, että siinä on paljon potentiaalia mutta ei kerro, miten sitä potentiaalia aiotaan ulosmitata. Koska, niin kuin aiemmin totesin, te saitte ihan hyvän, kehityskelpoisen soten — ei täydellisen mutta ihan hyvän — mutta sen sijaan te nappasitte ne kriittisen tärkeät nurkkapultit sieltä ensimmäisenä pois ja ihmettelette, että eipä se painopiste siirrykään erikoissairaanhoidosta sinne ennaltaehkäisyyn ja perusterveydenhuoltoon. Niin kerrotteko, miten tämä potentiaali nyt ulosmitataan, koska minun kokemukseni mukaan suomalaiset eivät arvosta kaksinaamaisuutta, ja siltähän se nyt tänään täällä kuulostaa, että sinne EU:lle mennään kertomaan jotain muuta ja suomalaisille kerrotaan toista. Silloin sote-uudistusta käytetään kilpenä EU:n suuntaan ja suomalaisille oman kannatuksen nostoon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

14.58 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin tässä pääministerin ja myös valtiovarainministerin kuvausta tästä sote-uudistuksesta ja kun kuuntelee täällä hallituspuolueiden puheenvuoroja tästä suunnitelmasta, niin jään kysymään, että mikä hallitus tämän suunnitelman on tehnyt, koska nämä puheet ovat tässä kuin yö ja päivä. Arvoisa pääministeri, te sanoitte äsken, että teidät on sidottu tähän, te olette pakotettuja. Valtiovarainministeri on kuvannut tätä pirulliseksi työmaaksi. Tämä on aivan eri viesti kuin se, minkä te nyt kerrotte komissiolle. Jos nyt puhutaan vakavasti, arvoisa pääministeri, niin kysymys kuuluu, oletteko te sitoutuneet tähän linjaan, jonka te komissiolle nyt esitätte, jossa todetaan, että palvelut ovat parantuneet, henkilöstöpula helpottunut ja palvelut toimivat vakaasti ja yhdenvertaisesti. Tämä on täysin eri viesti kuin se, jota te olette vuoden täällä sanoneet. Arvoisa pääministeri, onko tämä hallituksen linja se, mikä täältä sivulta 18 löytyy [Puhemies koputtaa] ja oletteko itse sitoutuneet siihen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

14.59 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ovathan nämä puheet nyt hieman ristiriitaisia, mutta koska itsekin haluan tulkita parhain päin, niin olen tyytyväinen siihen, että hallitus nyt tunnustaa ja tiedostaa, että sote-uudistuksessa on potentiaalia,

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

että meillä on viisaasti toimien mahdollisuus taittaa, hillitä kustannusten kasvua ja tarjota suomalaisille hyvät palvelut. Samalla täällä on todettu ääneen, että myös uudistaminen vaatii aikaa. Nyt tähän liittyen haluan vielä vedota teihin, hallitus, että toivon teidän ymmärtävän sen, että jotta alueilla on aidosti mahdollisuus tehdä sitä kestävää uudistamista, joka auttaa myös tässä koko julkisen talouden kestäväälle polulle saattamisessa, niin antakaa alueille lisää aikaa siihen alijäämien kattamiseen, koska kun täällä on tosiaan tästä nettomenopolusta puhuttu, niin tässä tulee muuten mieleen tämä Neon 2:n biisi, ”ei polku tää vie mihinkään”, jos ei anneta riittävästi aikaa uudistamiseen. Toivon, että nyt [Puhemies koputtaa] todella löydämme tässä yhteisen, kestävän tien.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heikkinen, olkaa hyvä.

15.00 Janne Heikkinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on varmasti monenlaisia puutteita, mutta siitä ei ole puutetta ainakaan riittänyt, mitenkä paljon taivastelua olemme saaneet kuulla tästä yhdeksän miljardin euron sopeutuskokonaisuudesta. Totuus on kuitenkin se, että tämä yhdeksän miljardin euron sopeutustaso on ainoastaan juuri sen verran, että hauraalla Suomi-neidolla pysyy pää vielä pinnalla. Nyt kun viime kesänä meillä velkaantumiskehitys osoittautui aiottua paljon vakavammaksi, niin minusta olisi ollut loogista, että tänä syksynä olisi haettu jo lisäsopeutuksia, koska menopuolelta ja tulopuolelta selkeästikin meillä suunnitelmat eivät toteutuneet aivan sillä tasolla, mitä keväällä vielä puhuttiin.

Yksi tapa, jolla minusta oltaisiin voitu tätä tulopuolta paikata semmoisella keinolla, minkä Ruotsi on jo toteuttanut, on tietysti työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuuden poistaminen. Tämä olisi ollut nopea ja helposti toteutettava toimi, jolla oltaisiin saatu sinne tulopuolelle lisää paikkauksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja pääministeri Orpo, kolme minuuttia.

15.01 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Yksi merkittävä asia, jos niitä nyt koettaa hakea tästä, on se, että ei ainakaan keskustan suunnalta, mutta ei edes demareiden suunnalta tänään ole moitittu sanallakaan yhdeksän miljardin sopeutusta ja hallituksen ohjelmaa. Se olisi hieno viesti viedä Brysseliin, että me ollaan täällä eduskunnassa laajasti sitä mieltä, että yhdeksän miljardin sopeutustaso on oikea ja hallituksen ohjelma on oikea. Te osaatte tämän erinomaisen hyvin, niin lainaan tai mukailen vähän teitä: ”tämä on uutinen”, SDP — keskustaa minä en niin epäilytkään tästä — tukee yhdeksän miljardin sopeutustoimia. [Aki Lindénin välihuuto] Nimittäin se teidän spinnauksenne siitä, että tämä perustuisi edellisen hallituksen tekemisiin, on kyllä kaikkea muuta kuin järkevä ja faktoihin perustuva, koska tämä nettomenopolku on nettomenopolku, ja se perustuu nimenomaan hallituksen yhdeksän miljardin sopeutukseen.

Sitten vielä tähän soteen: Se sote ei ole valmis. Jos me oltaisiin oltu sitä mieltä, että pistetään kaikki leveäksi, me oltaisiin varmaan hallitusohjelmaneuvoittelussa jo lähdetty tekemään rakenteellisesti erilaista, mutta me ajattelimme, että kun eduskunta on näin päättänyt, niin me lähdemme rakentamaan niitä palveluita suomalaisille tämän edellisen eduskunnan tekemän mallin, raamin sisälle. [Antti Lindtman: Lopetatteko te haukkumisen?] Se potentiaali on siellä. — Mutta ei minun tarvitse sitä edellistä mallia haukkua, koska te teet-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

te sen itse jatkuvasti vaatimalla siihen korjauksia ja nopeaan tahtiin. ”Miksette jo korjaa? Miksette te tuo niitä uudistuksia?” Tehän haukutte sitä itse.

Rahoitusmalli, johon täällä viitataan, on edellisen hallituksen tekemä. Me ollaan sitäkin nyt uudistamassa. Meidän on saatava sote-menot kuriin, jotta me pysymme tässä netto-menopolussa. Jos me annetaan lisää aikaa, meidän täytyy leikata jostain muualta — oletteko te siihen valmiita? Meidän täytyy saada tämä uudistus etenemään, tehdään sitä yhdessä. Tehdään sitä yhdessä alueiden kanssa, tehdään sitä yhdessä täällä, mutta se ei ole valmis. On aivan älytön väite sanoa, että se on nyt siinä mallissa, että kaikki on kunnossa. [Antti Lindtman: Kuka niin sanoi?] Tosin — vielä yksi huomio — sen soten suurin ongelma on rahojen riittävyys, menojen kasvu. Palvelut itse asiassa ovatkin vähän paremmalla jamalla, [Vasemmalta ja keskeltä: Oho!] mutta talous on täysin kuralla, koska rahaa palaa aivan liikaa. Meillä ei ole varaa tähän. Siksi se uudistus on keskeneräinen. Onko tästä joku eri mieltä?

Eli siis yhdeksän miljardin sopeutuspolku ja tämä uusi finanssipolitiikan linja, EU-sääntöjen linja, tulee sitomaan jokaista eduskuntaa tästä lähtien. Se tulee sitomaan. Nyt varmasti ajattelette olevanne hallitusvastuussa jonain päivänä, niin tämä sama on teillä edessä. Ja kun te olette täysin kykenemättömiä tällä hetkellä hyväksymään yhtään säästöä, sopeutusta tai uudistuksia missään, niin kyllä on kova työ teillä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja valtiovarainministeri Purra, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

15.05 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän tämän, mitä pääministeri kutsui teidän spinnaukseksenne, koska nyt kun täällä puhutaan yhdeksän miljardin kokonaisuudesta, joka siis on yhdenmukainen komission tämänhetkisten keskusteluiden kanssa, teillä ei ole tähän keskusteluun mitään annettavaa. Silloin on ihan ymmärrettävää, että te tartutte tällaiseen yksityiskohtaan, joka sieltä löytyy. [Pia Viitasen välihuuto]

Kyse on siitä, että me olemme tämän yhdeksänkin miljardin kanssa erittäin hilkulla. Me katsomme hyvin tarkasti alijäämän kehittymistä, siis tässä meidän kansallisessa kontekstissa. Me katsomme sitä, käynnistyykö meidän kasvu, minkälaista kasvu tulee olemaan, miten me pääsemme ylipäättänsä vientiin kiinni, miten meidän oleelliset vientimarkkinakumppanit elpyvät ja niin edelleen. Me olemme koko ajan hilkulla. Ja kuten olen moneen kertaan tuonut ilmi, on hyvinkin todennäköistä, että me vielä joudumme tekemään lisääkin toimia saavuttaaksemme tämän oman velkasuhteen taittamiseen liittyvän tavoitteemme. Ja myös Euroopan komission sääntöjen kannalta me olemme koko ajan hilkulla. Alijäämäarvot ovat juuri siinä ja siinä tällä hetkellä. Toisaalta, mikäli me emme onnistu hyvinvointialueiden kanssa paremmin, se tulee vaikuttamaan tähän. Tämä kokonaisuus on se yhdeksän miljardia, mutta saattaa olla, että sitä pitää vielä kasvattaa. Tämä on se punainen lanka, se on punainen lanka tässä keskipitkän aikavälin suunnitelman luonnoksessa, yhdeksän miljardin sopeutus, jossa meidän pitää onnistua. Meidän pitää saada täytäntöön tämä kokonaisuus siinä aikataulussa, jonka olemme määrittäneet. Mikäli näin ei tapahdu tai esimerkiksi mikäli hyvinvointialueiden kehitys menee edelleen väärään suuntaan, me joudumme tekemään, sitäkin kompensoimaan, uusia toimia. Ja tämä on se keskustelu, johon teidän, arvoisa oppositio, pitäisi osallistua.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Nyt kun haetaan seitsemän vuoden sopeutuskautta — ja tämä on todellakin toimi, joka tulee ulottumaan seuraavalle ja seuraaville hallituskausille — tähän me haemme parlamentaarista ymmärrystä sille, että tämä tulee koskemaan kaikkia tuleviakin hallituspuolueita. Tämän pitäisi olla se keskustelu, mitä täällä tänä päivänä käydään, ei suinkaan se, että RRP:hen kuuluva sote-uudistus on huomioitu meidän perusteluissamme tämän sopeutusjakson pidentämiselle. Osallistuttko tähän, hyvä puheenjohtaja Lindtman? Saammeko kuulla teidän leikkausehdotuksenne, teidän sopeutusehdotuksenne, ensin tälle yhdeksälle miljardille ja sitten varmuuden vuoksi vähän lisää päälle? [Jouni Ovaskan välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lindtman, olkaa hyvä. — Mikrofoni.

15.07 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy näistä puheenvuoroista todeta hyväntahtoisesti, että minäkin huomasin ehkä hiukan pehmenemistä, että ehkä näissä viimeisimmissä puheenvuoroissa se sote-uudistus nyt ei ollut näiden kaikkien Suomen talouden ongelmien alku ja juuri. Ja arvoisa pääministeri, olisiko niin, että nyt sitten tämän keskustelun jälkeen sävy muuttuu siitä, miten suhtaudumme esimerkiksi tähän sote-uudistukseen, jota te nyt täällä komissiossa kehutte?

Ja sitten mitä tulee tähän sopeutustarpeeseen, se on ihan tiedossa, että Suomessa siihen, mitä olemme yhdessä sopineet, totta kai sitoudutaan. Ja on ihan selvä, että tänäkin syksynä tulemme osoittamaan, että sama määrä sopeutusta on mahdollista tehdä huomattavasti paljon oikeudenmukaisemmin. Tulette sen näkemään. Kuten teimme viime vuonna, tulemme myöskin tänä vuonna tekemään.

Mutta, arvoisa pääministeri, siitä ei pääse mihinkään, että lopulta kasvu on se, joka ratkaisee, [Puhemies koputtaa] ja siinä te olette onnistuneet tällä vaalikaudella toistaiseksi, työllisyydessä, Euroopassa surkeiten. Siihen tarvitaan muutosta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

15.09 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Täällä salissa on kuitenkin hyvinkin positiivisesti suhtauduttu tähän seitsemänvuotiseen nettomenopolkuun, näin olen sen itse tulkinnut. Ja edustaja Paasi itse asiassa aika hyvin mielestäni pohti sitä, miten seitsemän vuoden nettomenopolku ja sitten uudistukset ja investoinnit suhteutuvat toisiinsa. Tämän pidemmän nettomenopolun ansiosta meillä on oikeus ja mahdollisuus tehdä uudistuksia ja investointeja työelämän osalta, mutta myöskin sitten sote-uudistuksia, sote-uudistusta yleistukimallina ja sitten ennen kaikkea tki-panostuksia. Ja tki-panosten kautta meidän täytyy pystyä saavuttamaan se kovempi bkt:n kasvu, mihinkä myöskin tämä meidän nettomenopolun viimeisten vuosien hiukan komission ennustetta vahvempi julkisten nettomenojen sallittu kasvuvauhti sitten pohjautuu. Tk-investoinnit ovat mielestäni tässä avainasemassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

15.10 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusta on sitoutunut siihen, että yhdeksän miljardin sopeutus on oikea kokoluokka. Meillä on joitakin aivan olennaisia sisällöllisiä eroja, ja yksi on sellainen, joka tuo meille paljon vaikeammaksi sen tehtävän, nimittäin se, että me emme veisi rahoja hyvinvointialueilta. Hallituksen yhdek-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

sän miljardin sopeutuksestahan kaksi miljardia on hyvinvointialueilta kustannuskehitystä alaspäin, mutta kun ekonomistit sanovat, että tämä ei ole realismia ja kustannuskehitys ei taitu tällä systeemillä, jos emme puutu sisältöihin, niin sen takia pitäisi rohkeasti puuttua niihin sisältöihin.

Miksi me talouskasvua haluaisimme porukalla voimistua ja tuplata talouskasvun? Miksi meidän viestimme on se, että tuplataan talouskasvu? Sen takia, että jos kykenisimme yhden prosenttiyksikön talouskasvua tulevan neljän vuoden aikana joka vuosi parantamaan, niin se tarkoittaisi, että kansantalouden koko olisi neljän vuoden päästä 12 miljardia euroa suurempi, ja jos meidän veroaste säilyisi suurin piirtein samana, niin se toisi noin viisi miljardia meille tähän julkiseen talouteen lisää rahaa. Tämä on aivan olennainen viesti: [Puhemies koputtaa] tuplataan talouskasvu ja ollaan realisteja sote-säästöissä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivärinta, olkaa hyvä.

15.11 Susanne Päivärinta kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Heinäkuussa liiallisen alijäämän menettelyyn joutuivat — siis joutuivat, eivät päässeet — Belgia, Italia, Malta, Puola, Ranska, Slovakia ja Unkari, ja lisäksi Romanian osalta todettiin, että menettely on edelleen voimassa. Kiitos Orpon hallituksen, me emme ole tuossa porukassa. Toki oppositio haluaisi, että olisimme tuossa porukassa. Haikailette jopa yhteisvelkaa ja Suomen lisävelkaantumista. Tästä liiallisen alijäämän menettelystä voin kertoa, että siitä on todella seurauksia — siitä on seurauksia — ja toivon, että muutkin EU-maat kantaisivat vastuunsa kuten Orpon hallitus. Siitä hyötyisi koko EU. Meillä olisi hyvin erilainen Euroopan unioni tällä hetkellä.

Haluan muistuttaa myös siitä, että Euroopassa on tällä hetkellä sota. Miten uskottavalla tolalla on EU-maissa puolustus, kun talous kyntää näin monessa maassa tällä jamalla?

Orpon hallitus tulee todella tekemään kaikkensa, että meillä suomalaisilla on turvaa ja hyvinvointia jatkossakin — kiitos siitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

15.12 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin ajatellut käyttää puheenvuoron siitä yhdeksästä miljardista, joka on meidän mielestämme oikea kokonaisuus, — aikataulusta voidaan puhua, sisällöstä ja painotuksista toki — mutta tämä keskustelu nyt pakottaa minut osallistumaan tähän sote-keskusteluun. Kuuntelin tarkkaan, mitä pääministeri ja valtiovarainministeri sanoivat, ja kyllähän siellä oli se aikaisempi klangi: pääministeri sanoi, että ”tämä teidän mallinne”, ja valtiovarainministeri sanoi, että ”tämä teidän sotenne”.

Meillä oli eilen täällä eduskunnassa varapuhemies Risikon järjestämänä erinomainen hyvinvointialueiden valtuustojen puheenjohtajien iltapäivän mittainen seminaari. Yhdeksän kansanedustajaahan on siellä valtuustojen puheenjohtajina. Siellä valtiovarainministeriön ohjausosaston päällikkö Ville-Veikko Ahonen totesi, niin kuin hän on julkisestikin todennut, että aiemmalla kuntapohjaisella järjestelmällä me emme voisi ollenkaan ratkoa näitä ongelmia. Ja nimenomaan nyt meillä on tämä yksi sote, josta te kerrotte myönteisellä tavalla rakenteellisena reformina sinne Brysseliin päin. [Puhemies koputtaa] Joten eikö nyt voitaisi oikeasti sopia, että tästä eteenpäin puhumme rakentavasti näistä sote-asioista?

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

15.14 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole ihan varma, onko edustaja Päivärinta nyt siis ymmärtänyt sitä, että koska hallitus on ollut neuvottelemassa meille tiukempia velkasääntöjä, niin lopputuloksena Suomelta edellytetään siis suurempaa sopeutusta kuin tämä alijäämämenettely, eli tämä EU:n tarkkis, olisi tarkoittanut. Ja tämä on minusta se iso ongelma, tämä on se kysymys, se iso kuva, mistä täällä puhutaan. Perussuomalaisethan sanoo jatkuvasti, että EU ei meitä määräile. Mutta kyllä tämä nyt menee niin, että EU vie ja perussuomalainen valtiovarainministeri vikisee.

Sitten mitä tulee tähän soteen ja pääministerin äskeisiin puheenvuoroihin siitä, että se edellyttää edelleen korjaustarpeita ja että niitä kustannuksia pitää leikata, niin miksi te sitten pidennätte hoitotakuuta, joka siirtää sitä painetta kalliimpaan erikoissairaanhoidon, ja miksi te olette laittamassa puoli miljardia yksityisten terveysfirmojen katteisiin sen sijaan, että ne laitettaisiin hyvinvointialueille, jotta näitä hoitojonoja voitaisiin esimerkiksi purkaa? Te lisäätte soten kuluja näillä teidän ratkaisuillanne sen sijaan, [Puhemies koputtaa] että te vähentäisitte niitä, mitä te väitätte, että te olette tekemässä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, kolme minuuttia.

15.15 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Herra puhemies! Vastaan vain tähän yhteen kysymykseen. Josko se menisi tällä tavalla paremmin perille:

Hallitus on sopinut yhdeksän miljardin kokonaisuudesta. Se on yhdeksän miljardia ihan riippumatta siitä, minkälaiset finanssipoliittiset säännöt Euroopan unionissa tällä hetkellä on. Tässä esityksessä tai luonnoksessa ei ole tulossa uusia sopeutuksia. Niitä ei olla tekemässä finanssipoliittisten sääntöjen muutoksen takia. Hallitus on sopinut yhdeksän miljardin kokonaisuudesta aivan kansallisesti ja aivan itse. Mutta kyllä, me haluamme Euroopan unionille myös sellaiset finanssipoliittiset säännöt, jotka ovat riittävän tiukkoja. Me emme ole Etelä-Euroopan maiden tasolla. Me emme halua, että julkisen talouden velka kasvaa holtittomasti. Juuri siksihän me näitä toimia teemme, joita te jatkuvasti kritisoitte. Hyvä edustaja Koskela, yrittäkää nyt ymmärtää edes tämä yksi asia, jonka teille jälleen kerran sanon. [Susanne Päivärinta: Hyvä vastaus!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

15.16 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustaja Zyskowiec tässä aiemmin sanoi, että jos olisitte tehneet paremman soten, tilanne olisi parempi. Nyt toteankin, että jos olisitte tehneet toisenlaiset työllisyystoimet, niin meidän työllisyyden tilanne toisi edes jonkinlaista toivoa siihen, että tämä polku voidaan saavuttaa ja tämä pidentetty sopeutuskausi aikanaan sitten taittaisi velkasuhteen.

Täällä ministeri Purraakin sanoi, että ollaan hilkulla, ja tänään on julkistettu Miten Suomi voi? -tutkimuksen tulokset, jotka ovat erittäin hälyttävät: kymmenen prosenttia työntekijöistä on työuupumusriskissä, ja tuottavuus, työhyvinvointi ja työkyky menevät negatiiviseen suuntaan. Oletteko te tässä raportissa, hyvä hallitus, arvioineet saavuttavanne työllisyystavoitteen, ja jos näin ei tapahdukaan, niin joudutaanko tätä aikaa vielä pidentämään, vai olisiko niiden työllisyystoimien sittenkin pitänyt olla toisenlaisia?

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.17 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On aivan oikein, että sopeutetaan taloutta sen mukaan, niin kuin pääministeri ja valtiovarainministeri äsken sanoivat — vahva tuki sille — mutta kun katsoo Euroopan unionin itsensä taloudenpitoa, niin onhan se kammottavaa luettavaa. Luin tässä hiljattain Euroopan unionin tilintarkastustuomioistuimen raporttia elvytyspaketin rahojen käytöstä. Aivan siivotonta touhua. Rahaa on annettu ilman suunnitelmia miljardeja ja miljardeja, ja kukaan ei seuraa, minne rahat käytetään. Italia käytti niitä samoja rahoja kotien korjaamiseen, sataprosenttinen avustus, sitten bensan hintaa laskettiin jossakin, ja nyt siellä Italiassa parhaillaan kuulemma muistomerkkejä laitetaan kuntoon, niin että turisteilla olisi paljon näimpää katsella niitä. Elikkä eihän tällä keinoin taloutta voi pitää, ja me täällä sitten suunnittelemme, millä keinoin me Suomen taloutta kutistamme. Sitähän menojen poistaminen ja se, että kerätään veroja lisää, molemmat tarkoittavat: kansalaisilta viedään kukkarosta rahaa pois ja tukevasti — vain sen tautta, että muka on yhteisvastuu. Meillä ei ole yhteisvastuuta.

Toinen asia, arvoisa puhemies, on se, että odottakaapa sitä päivää, kun Euroopan unionin yhteinen yhteisvero tulee, niin kuin ne ovat luvanneet. [Puhemies koputtaa] Kuinka moni ministeri sen lähtee tälle salille esittelemään? Sen päivän haluaisin nähdä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

15.18 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri, te viittasitte muun muassa edellisen hallituksen velkaperintöön, ja siitähän voisi saada sen käsityksen, että tämä hallitus sitten hoitaa asiaa jollakin tavalla toisin tai itse asiassa taittaa tätä velkaantumista. Mutta haluan nyt kyllä teille muistuttaa, että valitettavasti tämä hallitus velkaantuu kahtena ensimmäisenä vuotenaan enemmän kuin edellinen hallitus velkaantui kahtena viimeisenä vuotenaan ja samalla te olette tehneet tämän kuuluisan Euroopan mestaruuden siinä, että te hoidatte kaikkein huonoiten työllisyyttä. Ja sittenhän tässä on valmis jo tämä yhtälö, joka on talouspoliittisesti erittäin hankala.

Mutta, pääministeri, sen haluan kyllä sanoa, että minäkin tässä moneen kertaan vähän viivailin yli, että mitäs se pääministeri nyt sanoo. Ja olisiko ehkä se lopputulos nyt kuitenkin se, että pääministeri hieman suostui pehmentämään sitä kantaa, että sote nyt ei aivan susi ole syntyessään? Mutta kyllä minä hieman vielä jännitän sitä, mitä siellä Brysselissä kuulee, kuunteleeko komissio teidän puheitanne. Täällä Helsingissä nimittäin esimerkiksi ministeri Purra omassa puheenvuorossaan viimeksi tänään sanoi, että tämä on epäonnistunut malli. Voitaisiinko tästä nyt jotenkin tehdä sopimus, [Puhemies koputtaa] että se, mitä kerrotaan Brysseliin, kerrotaan täällä Helsingissäkin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

15.19 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sopeutustarpeesta olemme siis samaa mieltä ja osin myös keinoista. Hallitus tekee joitakin toimia, joista keskusta on samaa mieltä. Ne ovat perusteltuja ja tarpeellisia, mutta kyllä se suurin yksittäinen iso kokonaisuus, josta olemme eri mieltä, liittyy tähän soteen, ja pitkälti myös siitä syystä, että nyt se politiikka, jolla ohjaatte hyvinvointialueita, ei siis johda lopulta säästöihin, vaan se johtaa kustannuksiin.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Jos me esimerkiksi katsomme hallituksen omia arvioita hyvinvointialueiden alijäämistä ja sitten vertaamme niitä todellisiin toteumiin alijäämistä, siinä on valtava ero. Se osoittaa sen, että tämä tapa, jolla hallitus nyt ohjaa hyvinvointialueita, ei anna alueille mahdollisuuksia siihen kustannusten kasvun taittamiseen. Ja siksi me peräänkuulutamme tätä todellista työrauhaa ja mahdollisuutta alueille päästä sinne, mikä on yhdessä tavoitteeksi asetettu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.20 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä puhutaan aika paljon tästä velasta ja siitäkin, kuka sitä on tehnyt, niin minä vain muistuttaisin, että ennen Marinin hallitusta taisi olla 106 miljardia pohjalla velkaa ja sitä ennen oli kolme kokoomushallitusta, aina pääministeri tai valtiovarainministeri siinä alla. Kasvu tämän 16 vuoden aikana, jotka kokoomus on ollut hallituksessa, on ollut nollan pinnassa. Vähän täällä ovat kaikki syyllisiä. Sen takia minä yritän hakea tässä sitä, että tämä ei ole yhden hallituksen vika, missä tilanteessa tässä ollaan, ja täällä on kaikilla puolueilla oma syntisäkkinsä, jos näin voi sanoa, tämän asian tekemisessä.

Tämä seitsemän vuotta on varmasti semmoinen yksi tavoitettava asia, mutta minä vielä palaan siihen, että me tarvitaan sitä keinovalikoimaa, josta tämä porukka on yhtä mieltä ja jolla voidaan mennä yli vaalikausien. Se on tässä minun mielestäni se tärkeä asia, mitä yritän viestiä.

Ja sitten olisin odottanut niistä kasvutoimista, mitä EU:ssa on nyt esitetty, kuinka paljon niistä me voimme tuoda tällaisiin kasvusuunnitelmiin mukaan. Niitä olisin toivonut tänne lisää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Asian käsittelylle varattu aika alkaa lähestyä loppuaan. Siirrymme ministereiden päätöspuheenvuoroihin. — Pääministeri Orpo, noin neljä minuuttia.

15.22 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Vielä kerran palaan tähän soteen lyhyesti. Siis jos olisi ollut niin, että me oltaisiin hallitusohjelmanevotteluissa peruttu se päätös, niin se olisi ollut iso viesti. Mutta me todettiin, että hallinnollinen uudistus on tehty edellisen hallituskauden aikana, mutta se on muuten keskeneräinen ja nyt me teemme hartiavoimin töitä sen eteen, että se hallintomallin sisällä oleva palvelujärjestelmä saadaan kuntoon, pelaamaan, ja saadaan henkilöstö riittämään, rahat riittämään ja palvelut pelaamaan. Siinä, jos jossain, meillä on yhdessä tekemistä. En tiedä, kuka aina aloittaa sen negatiivisen puheen, mutta aika monesti täällä on sellainen olo, että me emme tee asiassa yhtään mitään oikein teidän mielestänne, vaikka me teemme juuri niitä uudistuksia, mitä alueiltakin toivotaan, nimenomaan niihin palvelujärjestelmiin. Pyritään tukemaan alueita, tekemään yhdessä. [Pia Viitasen välihuuto]

Sitten tosiasia on myöskin se, että kun se sote oli keskeneräinen ja se on edelleen keskeneräinen, niin se on yksi keskeisiä perusteita, miksi me joudumme hakemaan pidennystä. Kyllä siellä Brysselissä tiedetään tämän meidän sotemme tässä vaiheessa olevat ongelmat. Kyllä se siellä tiedetään, kyllä Brysselin virkamiehet tietävät, missä ne haasteet tässä ovat ja että tämä on keskeneräinen. Ei tässä ole loppujen lopuksi mitään epäselvää. Asia nyt vaan pitää hoitaa.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Mutta sitten oleellista on se, että täällä on hyvin laaja sitoutuminen yhdeksän miljardin sopeutustoimiin. Se on hyvä. Sitten vaan seuraavissa vaiheissa pitää nähdä myöskin ne vaihtoehdot, että jos se hallituksen yhdeksän miljardia ei kelpaa, niin mikä on sitten se opposition tarjoama vaihtoehto tälle yhdeksän miljardin sisällölle.

Loppuun, että kun edustaja Lyly puhui näistä kasvutoimista, niin meidän kannattaa todella tarkkaan käydä läpi ne Lettan ja Draghin raportit, jos niihin viittaatte. Jos nyt unohdetaan sieltä tämä velkakeskustelu, niin siellä Draghilla on erittäin hyvä analyysi siitä, mikä on Euroopan tila, kaikessa raadollisuudessaan ne ongelmat, jotka meidän eurooppalaisella sisämarkkinallamme on — sinne niitä korjaustoimia. Suurin osa on aivan oikeasuuntaisia. Me totta kai otetaan... Me tuetaan, että EU:ssa todella tehdään niitä toimia, koska se auttaa meitä.

Ja mitä tulee sisäiseen kasvun hakemiseen, niin viime viikolla nimetty Murron työryhmä hakee kunnianhimoisesti vielä lisää, ja meillä on hallitusohjelman myötä ja uusien päätösten myötä koko ajan putkessa uusia kasvutoimia, kuten esimerkiksi tämä verohyvitysjärjestelmä. Me olemme valmiita, että jos Murron työryhmän työssä ensi viikolla, kun se starttaa kunnolla, löytyy nopeasti käynnistettävä kasvutoimi, niin me voidaan tehdä se nopeasti. Minä uskon Risto Murron ja työryhmän kykyyn, siellä on maan parhaita ajattelijoita. Tänään talousneuvoston piirissä kutsuin laajasti suomalaisen järjestökentän mukaan, niin elinkeinoelämästä kuin palkansaajajärjestöistä ja yrittäjistä, ja heitä toimittamaan ehdotuksia kasvutyön tukemiseksi. Me tehdään tätä yhdessä hallituksena.

Ehkä olisi hyvä täällä — varmaan voi mennä peiliinkin katsomaan, ja sitä suosittelen jokaiselle — miettiä sitä, voitaisiinko me oikeasti kääntää tämä keskustelu myöskin vähän sinne toivon suuntaan: millä eväillä me uskomme yhdessä siihen, että Suomi pärjää. Ja pärjäähän Suomi, mutta talous pitää laittaa kuntoon, sillä jos meidän julkinen talous on retuperällä, niin niin on Suomikin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja valtiovarainministeri Purra, niin ikään noin neljä minuuttia.

15.26 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa puhemies! Jos katsotaan tämän hallituksen budjetteihin ja muualle tulevia menopaineita, niin niitä syntyy suhteessa edelliseen hallitukseen esimerkiksi valtionvelan koroista, jotka ovat siis ensi vuodelle reilusti yli kolme miljardia. Tässä on huomattavaa nousua. Hyvinvointialueille lisätään rahoitusta ensi vuonna 2,2 miljardia, ja myös tämä turvallisuuspuoli — niin kansallinen turvallisuus, Nato-liitännäiset menot kuin sisäinen turvallisuuskin — edellyttää lisäpanostuksia. Sen sijaan oikeastaan kaikkialta muualta me teemme niitä säästöjä, ja on hyvä huomata tässä kokonaisuudessa, että ilman näitä hallituksen suoria sopeutustoimia alijäämä olisi selvästi suurempi ensi vuodelle. Ero on tällä hetkellä lähes neljä miljardia euroa. Eli, edustaja Viitanen, voisitteko ottaa nämä huomioon näissä argumenteissanne liittyen siihen, että velka vain kasvaa?

Tämän päivän keskusteluunkin liittyen: Kyse on tosiaan tästä nettomenopolusta. Jos te katsotte, minkälaisia säästöjä ja sopeutuksia me teemme nimenomaan siellä nettomenojen puolella, niin on ihan selvää, että liikumme koko ajan oikeaan suuntaan. No, lisää paineita tulee sitten täältä tulopuolelta. Silloin kun ollaan taantumassa — joka vielä tässä tapauksessa on syvempi ja pitkittyneempi kuin pitkään otaksuttiin sen paremmin VM:ssä kuin muissakaan arvioivissa instituuteissa — on ihan selvää, että kun verotulot ovat se oleelli-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

sin indikaattori nimenomaan siitä talouden suhdanteesta ja mikäli suhdanne on heikko, niin se näkyy myös siellä tulopuolella. Tämä on se kokonaisuus, minkä takia alijäämä ei piene tämän enempää tai miksi velka kasvaa edelleen niin kovaa vauhtia, vaikka hallitus tekee näin kunnianhimoista finanssipolitiikkaa.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvästä karenssista sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 90/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.28 Pääministeri Petteri Orpo (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelyssä on esitys, jossa ehdotetaan säädettäväksi laki valtioneuvoston jäsenten tehtävään liittyvästä karenssista. Uuden lain tavoitteena on suojata yleistä etua ja luottamusta hallitusvallan käyttöön, kun valtioneuvoston jäsen siirtyy toimikautensa jälkeen julkishallinnon ulkopuolisiin tehtäviin. Hallitus haluaa ehdotetulla sääntelyllä ehkäistä ennakolta ministereiden siirtymisiin mahdollisesti liittyvää eturistiriitojen tai luottamusvajeen riskiä.

Hallituksen tekemällä periaatepäätöksellä nykyisen valtioneuvoston jäsenet ovat sitoutuneet ilmoittamaan pääministerille ja valtion virkamieseettiselle neuvottelukunnalle aikomuksestaan siirtyä hallituskaudella muihin tehtäviin. Neuvottelukunta voi nykykäytännön mukaan suositella ministereille enintään kuuden kuukauden karenssiaikaa. Sääntelyä asiasta ei ole.

Euroopan neuvoston korruption vastainen toimielin Greco on suositellut, että Suomi laatii ministereiden ministerikauden jälkeistä toimintaa koskevat menettelytavat. Valtioneuvoston oikeuskansleri, valtion virkamieseettinen neuvottelukunta ja perustuslakivaliokunta ovat nostaneet esille säätämisen lailla tällaisista menettelytavoista. Muista Pohjoismaista Ruotsissa ja Norjassa on voimassa ehdotetun lain kaltainen ministereiden karenssisääntely. Myös useissa Euroopan maissa säännellään ministereiden karenssia ja Euroopan komission jäseniä koskevat karenssisäännökset.

Uuden lain nojalla voitaisiin rajoittaa enintään 12 kuukauden määräajaksi valtioneuvoston jäsenten, pääministerin ja ministerien, oikeutta siirtyä toimikautensa päätyttyä muihin tehtäviin. Lakia sovellettaisiin myös valtioneuvoston jäsenyydestä vapautettuun 12 kuukautta eron myöntämisestä. Ehdotettu karenssin enimmäispituus vastaisi valtionhallinnon ylimpien virkamiesten nykyisen lainsäädännön mukaista karenssin enimmäisaikaa. Lain

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

perusperiaatteena on, että karenssin kesto määräytyy sen mukaan, mikä on ainoastaan välttämätön aika sen tavoitteiden saavuttamiseksi. Me emme halua, että karenssipäätöksistä tulee kaavamaisia tai tarpeettoman pitkiä.

Aikomuksesta siirtyä uuteen tehtävään olisi ilmoitettava. Ilmoitusvelvollisuus koskisi laajasti yksityiselle sektorille siirtymistä. Ilmoitusta ei olisi tarpeen tehdä siirryttäessä julkisen hallinnon tehtävään tai julkiseen luottamustehtävään. Perustettava, toiminnassaan riippumaton ja itsenäinen karenssilautakunta voi tapauskohtaisen harkinnan perusteella määrätä karenssin. Karenssin määrääminen edellyttäisi, että ministerin asemassa olisi saatua julkisuutta rajoittavien säännösten suojaamaa tietoa, jota voitaisiin uudessa tehtävässä hyödyntää. Karenssi voitaisiin määrätä, jos uuteen tehtävään siirtymisen voitaisiin muusta erityisestä syystä katsoa johtavan eturistiriitaan ministerinä toimimiseen nähden.

Ehdotulla sääntelyllä ei siten ole tarkoitus estää ministereiden siirtymistä yksityisen sektorin tehtäviin. Siirtyminen ja liikkuvuus sektoreiden välillä on luonnollista ja sinänsä myönteistä.

Arvoisa puhemies! Ehdotetussa laissa on toisaalta kyse siitä, että yleistä etua ja hallitusvallan käyttöä kohtaan tunnettua luottamusta voidaan suojata, kun valtioneuvoston jäsen toimikautensa jälkeen siirtyy uusiin tehtäviin. Toisaalta on kyse siitä, missä määrin valtioneuvoston jäsenen perustuslaissa turvattua oikeutta työhön ja elinkeinonvapautta voidaan rajata. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti karenssin kohteena olevalle olisi oikeus kompensatioon karenssin ajalta. Korvaus vastaisi valtioneuvoston jäsenelle maksettavaa palkkiota.

Puhemies! Tavoitteena on reilu ja järkevä toimintamalli, jonka perustellut syyt jokainen ymmärtää. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.9.2027 eli seuraavan hallituskauden alussa. Se ei näin ollen koskisi vielä istuvaa hallitusta. Näin uudet velvoitteet koskisivat kaikkia hallituksen jäseniä samalla tavoin ministerikauden alusta lähtien. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

15.32 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Nämä erilaiset karenssisäädöksethän on tehty sen takia, että demokratia voi suojata itseään ja jotta kansalaiset voivat luottaa todella hallitusvallan käyttöön. Samallahan nämä säädökset ovat olleet vastaus siihen pyöröovi-ilmiöksikin kutsuttuun tapahtumasarjaan, jota olemme todistaneet viimeistenkin kymmenen vuoden aikana, jolloin näitä on sitten eri tasoille lähdetty myös meille lainsäädäntöön tuomaan. Eli toisin sanoen olemme karenssilla kieltäneet ihmisiä siirtymästä suoraan esimerkiksi todella sinne yksityisen sektorin palvelukseen, ja sitten tältä karenssiajalta veronmaksajat ovat kuitanneet sen palkan, jota ihminen on saanut siinä viimeisessä tehtävässä, josta hän on pois lähdössä.

Pidän tämänkaltaista sääntelyä tarpeellisena, ja niin kuin pääministerikin viittasi, niin useat asiantuntijaelimet kuin muutkin tahot ovat tätä suositelleet ja vastaavan kaltaisia säädöksiä on myös muissa maissa. Mutta sitten tulee se tärkeä mutta, ja tässä toivon todella, kuten pääministerikin viittasi, että tämä ei saa olla mikään automaatio, ei saa olla mikään kaavamainen ratkaisu, että jokaiselle kaikissa tilanteissa tämänkin lainsäädännön mahdollistama 12 kuukauden karenssi tulisi. Nimittäin tosiasiallisesti, jos me jokaiselle ministerille mistä tahansa syystä antaisimme tämän 12 kuukauden karenssin, niin sehän tarkoittaisi ministereiden tuloilla yli 100 000 euron kädenpuristusta veronmaksajilta. Pääministerin-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

kin tuloluokassa puhuttaisiin 150 000 eurosta, jonka veronmaksajat siis maksaisivat siitä hyvästä, että henkilö ei siirry muihin tehtäviin.

Senpä takia hieman ihmettelen vaan näitä korvaustasoja, kun on valitettavasti osoittautunut, että jopa, voisi sanoa, hätävarjelun liioitteluna meillä näitä karensseja on määrätty huomattavan pitkiä aikoja. Totta kai se tarkoittaa, että silloin korvaustasot ovat kasvaneet, ja kun nyt vertaa yksityiseen sektoriin, jos tätä verrataan esimerkiksi kilpailukieltosopimukseen, joka voidaan myös sopia 12 kuukaudeksi, niin siinä kilpailukieltosopimuksessa edellinen työnantaja sitoutuu maksamaan, mikäli kilpailukieltosopimus on yli kahden kuukauden mittainen, 40 prosenttia siitä edellisestä ansiosta — siis 40 prosenttia yksityisellä sektorilla. Tässä veronmaksajat lupaavat kuitata 100 prosenttia siitä edellisestä palkasta. Tätä en pidä välttämättä kovinkaan hyvänä, ja toivon todella, että nämä eivät ole mikään kaavamainen ratkaisu, joka jokaiselle tulee, koska tämä sitten todella olisi aikamoinen kädenpuristus veronmaksajalta aina sille ministerille, joka tässä tapauksessa karenssin sitten saisi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.35 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan oikein tietenkin, että tämä karenssilaki säädetään, koska valtioneuvoston jäsenellä sitten toimikautensa loputtua on hallussaan sellaisia tietoja, jotka ovat nimenomaan sellaista tietoa, jota ei saisi käyttää, jos menee esimerkiksi avoimelle sektorille, vaikka yritysjohtajaksi tai johonkin muuhun vastaavaan tehtävään. Kyllähän siitä tietenkin korvaus pitää maksaa, jos valtio rajoittaa työntekoa tai yrittämistä, ei siinä sen kummempaa ole. En tiedä sitten, mikä on oikea määrä, onko se vuosi vai puoli vuotta, maksimissaan taitaa olla vuosi, mutta kuitenkin niin, että tämä on oikeudenmukainen ratkaisu.

Aina kun kuuntelee noita poliitikoista heitettäviä arvioita eri yhteyksissä, niin monesti tulee mieleen, että onkohan niin paljon haluttua työvoimaa, että näillä puheilla ottaisivat meidät töihin johonkin tehtävään, mutta todennäköisesti on yrityksiä, jotka haluavat palkata. Jos pääministeri lopettaisi vaikka tähän kauteen ja hän lähtisi sitten vaikka yksityisen sektorin palvelukseen ja yrityksiin, niin hyvin todennäköisesti näin kävisi, että työhön pääsee. Se on hyvä tehtävä ja hyvä kokemus, mikä ministerin tehtävistä kerääntyy, ja kansainvälinen kokemus ennen kaikkea. Se on nykyisin hyvin vahvassa arvostuksessa, että on kansainvälisiä yhteyksiä ja on pärjännyt siellä hyvin.

Mutta hyvä, että laki tulee. Mietittäköön korvauksen suuruutta, mutta pakkohan siitä on korvaus maksaa, jos estetään työnteko tai toisen työnantajan palvelukseen meneminen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

15.37 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Kun tutustuin tähän lakiehdotukseen, niin aloin miettiä sitä ihan konkreettisesti siltä kannalta, että pari asiaa siinä herätti huomiota.

Ensinnäkin se, että tässä ei puhuta tietystä ajasta, jonka on toiminut valtioneuvoston jäsenenä. Meillähan nyt on tilanne se, että itsekin toimin silloin yhdeksän kuukautta ministeri Kiurun vanhempainvapaan aikana edellisessä hallituksessa, muun muassa edustaja Sarkkinen, edustaja Saramo ja eräät muut toimivat vain osan aikaa ja nykyinen hallitus on suunnitellut jo etukäteen vaihtavansa ministereitä tiettyssä vaiheessa. Eli onko kysymys siitä, että lyhytkin kausi ministerinä johtaa tähän vastaavaan tilanteeseen?

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Toinen kysymys on se, jonka edustaja Räsänen otti tässä esille, eli mikä on se korvauksen suuruus. Tarkoitetaanko valtioneuvoston jäsenenä, joka on ollut samalla kansanedustaja, sitä palkkiota, jonka saa eli jossa on täysi valtioneuvoston jäsenen korvaus ja puolet kansanedustajan palkkiosta, vai mitä?

Nämä ovat asioita, joita kannattaa siellä valiokunnassa tietysti miettiä, kun tätä käsitellään, mutta tässä lakiehdotuksessa on tällaisia teknisiä asioita, joita on syytä hioa.

Sinänsä tämä lähtökohta on aivan erinomainen, eli mietin ihan konkreettisesti, että jos henkilö on vaikka toiminut sillä sektorilla, joka itselleni on tutuin, sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä, ja siirtyy vaikka sen alan suuren yrityksen johtoon, hänellä on huomattavasti tietoa sellaisesta lainsäädäntösuunnittelusta ja suunnitelmista ja menettelytavoista, joita hän esimerkiksi voi hyödyntää siinä tulevassa tehtävässä. Tästähän tässä viime kädessä on kysymys, eikä tämä kyseinen ala ole kenties se kaikkein dramaattisin, vaan yhtä laila kuljetus, teollisuus ja kauppaan liittyvät asiat ovat sellaisia vastaavanlaisia.

Mutta nämä kaksi konkreettista asiaa tässä halusin nostaa käytännössä esille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

15.39 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua lain tarkoituksesta ja sen taustoista ja siitä, että tällainen kaavamainen ratkaisu ei ole sopiva tämän lain kohdalla. Haluaisin kysyä pääministeriltä: Miten tämä nyt suhtautuu hallituksen linjaan sitten tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta ja myöskin yhdenvertaisesta ja tasa-arvoisesta kohtelusta eri alojen välillä? Jos hallituksen linja näissä työmarkkinakysymyksissä on tähän mennessä ollut aina se, että jollain tavoin yksityinen hyötyy, ja nyt tässä hallituksen esityksessä pahimmassa tapauksessa veronmaksajat maksavat tämän 100 000—150 000 euroa vuodessa korvauksia mutta, kuten edustaja Räsänen tässä totesi, yksityisellä sektorilla tämä summa voi olla 40 prosenttia, niin onko tämä teistä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden perusteet täyttävä ja näin ollen myöskin oikeudenmukainen veronmaksajia kohtaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

15.40 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Nämä kriittiset huomiot, joita tässä on tuotu ilmi, liittyisivät tähän ihan riippumatta siitä, kuka tämän esityksen tuo. Tämähän on sisältyänsä siis sama esitys, jota on viime kaudella valmisteltu. Kysymys ei ole ollenkaan siitä.

Viittasin todella yksityisen sektorin käytäntöön näiden kilpailukieltosopimusten osalta, ja korjaan hieman itseäni, että todellahan se siellä riippuu ajasta, niin että jos on kilpailukieltosopimus kuudeksi kuukaudeksi, työnantaja joutuu sitoutumaan korvaamaan 40 prosenttia, ja jos on yli kuusi kuukautta, korvaussumma on 60 prosenttia. Tässä tapauksessa, kun veronmaksaja on takana tämän laskun maksamassa, korvaussumma on sata prosenttia. En pidä tätä järkevänä, että meillä on niin erilainen sääntely yksityiselle sektorille kuin julkiselle sektorille. Tässä tapauksessa todella veronmaksaja ottaa nyt suuremman taakan kannettavakseen kuin yksityisellä sektorilla, mikäli näitä kilpailukieltosopimuksia käytetään.

Sitten, arvoisa puhemies, otan nyt yhden esimerkin, joka on viime vuosinakin noussut esille enemmänkin siellä avustajien päässä: Helpoin tapa saada maksimaalinen karenssi on yhtiöittää itsensä. Henkilö, joka on toimestaan jäänyt pois, on perustanutkin yhtiön, ja kas

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

kummaa, yhtiön toimialaan liittyvät juuri ne asiat, joita hän on esimerkiksi valtioneuvostossa ollut hoitamassa, ja tämä on tarkoittanut sitä, että hän on saanut maksimaalisen karenssin. Tämä jo pelkästään mahdollistaa esimerkiksi valtioneuvoston jäsenelle sen, että kun ministeripesti loppuu, niin mikäli hän oman toimintansa yhtiöittää ja vielä sopivasti yhtiöjärjestyksessä toimiala liittyy jotenkin niihin tehtäviin, mitä hän on valtioneuvostossa hoitanut, karenssilautakunta luultavasti tulee päättämään maksimaalisesta karenssista 12 kuukaudeksi. Esimerkiksi pääministerin tapauksessa se on todella 150 000 euroa, jonka veronmaksajat tässä tapauksessa kuittaavat.

Sen takia toivon, että tätä korvausprosenttia nyt vielä tässä valiokuntavaiheessa tarkasteltaisiin, että olisiko parempi, että se olisi lähempänä sitä sääntelyä, joka meillä jo tällä hetkellä yksityisellä sektorilla on. Koska senhän takia näitä kilpailukieltosopimuksia aikaisemmin muutettiin, että näitä korvauksia porrastettiin, jotta se johtaisi aina siihen pienempään aikaan, eli lyhyempään kilpailukieltosopimukseen, koska myös yrityksen korvausvastuu on silloin pienempi. Mutta tässä sääntelyssä, joka nyt koskee julkista sektoria, ministeritason henkilöitä, lähdetään siitä, että maksimi on 12 kuukautta ja korvaussumma on sata prosenttia, ihan riippumatta siitä, kuinka pitkäksi ajaksi tämä karenssi määrätään, ja veronmaksaja kuittaa laskun. Minusta tätä olisi nyt syytä vielä tämän asian jatkokäsittelyssä hieman tutkia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.43 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin mielenkiintoinen kysymys sen takia, että kyllä ministerin tehtävissä saadaan semmoista osaamista, jolla on ammatillista myyntiarvoa varmasti tuolla markkinoilla. Toisaalta se on myöskin politiikalle hyvä, että täällä syntyy semmoista osaamista ja ammattitaitoa, jota arvostetaan muualla, ja sekin on tärkeä osa tätä meidän työmme arvostusta. Siinä mielessä tätä lakiuudistusta, mikä tässä nyt on tekeillä, tarvitaan, mutta siinäkin tulee sitten kysymyksiä, että meillä on aika harvoja tapauksia, että suoraan ministeristä on siirrytty elinkeinoelämän palvelukseen keskeisiin tehtäviin. Esimerkiksi elinkeinoministeri Häkämies siirtyi suoraan EK:n toimitusjohtajaksi, ja se oli aika nopea siirto, ja on joitain tällaisia esimerkkejä ja varmasti siinä on ollut taustalla myöskin se, että on ollut sitä osaamista, mitä siinä tehtävässä tarvitaan.

Itse miettin tässä sitä, että tämä 12 kuukautta on todella pitkä aika myöskin, ja tätä korvauksen tasoa. Näitä varmasti sitten jatkokäsittelyssä pitäisi miettiä, koska myöskin se tieto tietyllä tavalla vanhenee kyllä aika nopeasti, eli tässä mielessä harkitsisin näitä molempia kohtia vielä uudestaan. Tätä lainsäädäntöä tarvitaan, ja se on ihan paikallaan.

Sitten meidän pitäisi tulla heti tässä alkuvaiheessa semmoiset keinot, mitä edustaja Räsänen toi tässä esiin, että jos yhtiöittää omaa toimintaansa, niin sitten sitä kautta pääsisi tähän automaattisesti.

Eli tässä on monia tämmöisiä yksityiskohtia, mutta sinänsä tämä pääasia on tässä kohdallaan. Veronmaksajien piikkiin ei nyt tällä puolella, näin päin, pitäisi laittaa ylimääräistä kuormaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Haluaako pääministeri vastata keskustelussa käytettyihin puheenvuoroihin? Käytettävissä on maksimissaan viisi minuuttia, mutta sitä ei ole pakko käyttää kokonaisuudessaan.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

15.45 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Kiitos, kiitos erinomaisesta keskustelusta. Tämä on todellakin ensinnäkin niin, että tämä ei ole nyt varsinaisesti hallituksen hanke, vaan tämä on mielestäni parlamentin hanke. Tähän on perustuslakivaliokunta lausunut, edellinen hallitus on aloittanut valmistelun, [Puhemies koputtaa] ja me tuomme tämän eduskunnan käsittelyyn. Toivon todella, että eduskunta ja valiokunnat perehtyvät huolella esitykseen, ja mielestäni sitä voi järkevällä tavalla parlamentaarisesti muokata.

Näihin muutamiin kysymyksiin, jotka tässä ovat, niin... Tai ensin yleisesti: Jos katsoo historiaa taaksepäin ja ajatellaan jatkokehityksen menevän samalla tavalla, niin ministerin osalta näitä tullaan näkemään harvoin. Taaksepäin katsoen voisi olla vuosienkin väliä, että tätä ei tarvittaisi.

No, sitten seuraava asia on se, että tämä on siis maksimissaan 12 kuukautta ja joka kerta harkinnan mukaan. On selvää, että jos joku ministeri on ollut toimessaan muutaman kuukauden ikään kuin tuuraamassa tai ministerin tehtävä on päättynyt nopeasti, niin karenssilautakunta, joka tähän perustetaan ja jossa pitää olla puheenjohdossa juridista osaamista ja ammattitaitoa, harkitsee tapauskohtaisesti joka kerta, mikä on perusteltua. Siinä tulee silloin harkittavaksi varmasti nimenomaan se, minne on siirtymässä ja millaisten tietojen äärellä kyseinen ministeri on toiminut. Minusta se on hyvin perusteltua, hyvin perusteltua, ja tämän karenssilautakunnan rooli tulee olemaan tässä aivan keskeinen.

Jotta tästä ei syntyisi keskustelua siitä, että hallitus, joka tämän tekee, rakentelee itselleen tässäkin joitakin vuoden palkallisia vapaita, tämä tulee voimaan todellakin vasta normaalijärjestyksessä, johon tietenkin tässä tähdätään, vasta vuoden 27 syyskuussa.

Tämä on todellakin meidän yhteinen hanke. Tällä suojataan eduskunnan ja meidän parlamentaarisen järjestelmän uskottavuutta, mutta tämä antaa myöskin oikeudellisen suojan poliitikoille siitä, että heillä on lain säätämä selkänöjä siirtyä myöskin muihin tehtäviin poliittisen uran ja poliittisten tehtävien jälkeen. Minä pidän tätä perusteltuna ja järkevänä, ja olemme ja olen erittäin valmis tekemään yhteistyötä eduskunnan kanssa tämän jatkokäsittelyssä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b ja 22 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 141/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Keskustelu

15.48 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Taloudellinen tilanteemme ei ole erityisen mairitteleva. Valtion alijäämä pelkästään kuluvulta vuodelta on todennäköisesti melkein 12 miljardia euroa. Koko julkisen talouden osalta velkasuhteemme on ylittänyt nyt 80 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Julkisen talouden alijäämämme on reilusti yli kolme prosenttia. Valtiontaloutta on pakko tasapainottaa, myös veroilla, valitettavasti.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen, jossa esitetään hallitusohjelman mukaisesti alennetussa 10 prosentin arvonlisäverokannassa olevien tuotteiden siirtämistä 14 prosentin arvonlisäverokantaan, lukuun ottamatta sanoma- ja aikakauslehtiä. Muutos koskisi henkilöliikennettä, majoitustoimintaa, vierassatamatoimintaa ja lääkkeitä, myös kulttuuri- ja urheilutoimintaa, kuten kirjoja, urheilu- ja liikunta-palveluja, pääsyä kulttuuritapahtumiin ja -tiloihin sekä urheilutapahtumiin, urheilutilojen käyttöä, esiintyvän taiteilijan, urheilijan tai muun julkisen esiintyjän esityksiä, maahantuotuja taide-esineitä ja tekijän tai satunnaisen myyjän myymiä taide-esineitä sekä tekijänoikeudenhaltijoita edustavan järjestön saamia tekijänoikeuteen liittyviä korvauksia.

Samaan aikaan jotkut arvonlisäverokannat alenevat joidenkin tuotteiden osalta. Palaan tähän myöhemmin.

Arvoisa puhemies! Verotuksen kiristäminen ei ole tässä hallituksessa ikinä ensisijainen keino julkisen talouden tasapainottamiseksi. On kuitenkin niin, että valtiontalouden alijäämä on päässyt painumaan niin mittavaksi, että myös veroja joudumme korottamaan. Verosopeuttamisen määrää lisäsimme keväällä tehtävien uusien sopeuttamispäätösten osalta. Veropolitiikkamme perustuu kauan tunnettuihin ja hyväksyttyihin periaatteisiin. Emme kiristä ensisijaisesti työn verotusta, vaan veronkiristykset koskevat kulutusveroja ja haittaveroja. Arvonlisäveron korotukset haittaavat kasvua mahdollisimman vähän. Tulonjakovaiikutukset ovat samoin aika lailla rajattuja.

Esityksessä ehdotetut muutokset ovat osa hallitusohjelman julkisen talouden tasapainottamistavoitetta tukevia veropoliittisia toimia. Ehdotuksella on kokonaisuudessaan valtion verotuloja lisäävä vaikutus. Hallitusohjelman mukaisesti hallitus tavoittelee veropolitiikalla kotitalouksien ostovoiman kohentumista, työnteon kannustimien parantumista ja talouskasvun edellytysten vahvistumista. Hallituksen veropolitiikka kannustaa työntekoon ja yrittäjyyteen sekä tukee kotimaista omistajuutta. Taloustieteellisen tutkimuksen perusteella laajapohjaisen kulutusveron korottamista voidaan pitää työllisyyden ja talouskasvun kannalta vähemmän haitallisena toimenpiteenä kuin työn ja yritystoiminnan tuloverotuksen kiristämistä. Arvonlisäverotuksessa korostuu fiskaalinen tavoite, eikä tätä veromuotoa ole tarkoituksenmukaista käyttää esimerkiksi ohjaus- ja tulonjakotarkoituksiin.

Arvoisa puhemies! Sitten verokantojen alentamisen puolelta: Kuukautissuojat, inkontinenssisuojat ja lasten vaipat siirretään yleisen verokannan soveltamisalasta 14 prosentin suuruisen alennetun verokannan soveltamisalaan. Näihin hyödykkeisiin sovellettava verokanta laskisi siis 25,5 prosentista 14 prosenttiin. Muutoksen tavoitteena on alentaa näiden hyödykkeiden kuluttajahintaa ja sitä kautta parantaa kyseisiä hyödykkeitä kuluttavien ostovoimaa.

Nyt esitettävän alennetun arvonlisäverokannan korotuksen arvioidaan lisäävän valtion arvonlisäverotuottoja staattisesti laskien vuositasolla noin 305 miljoonaa euroa vuoden 2025 tasossa. Esitetyn veron alennuksen arvioidaan vastaavasti vähentävän verotuloja noin

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

12 miljoonaa euroa. Staattisessa arviossa on oletettu, että veronkorotukset ja -alennukset siirtyvät täysimääräisesti suoraan hintoihin. Muutos myös lisää valtion ja muiden vastaavien julkisyhteisöjen arvonlisäveromenoja. Kun tämä samanaikainen arvonlisäveromenojen lisäys huomioidaan, valtion tosiasiallisen arvonlisäverotuoton arvioidaan staattisesti laskien kasvavan vuositasolla noin 235 miljoonaa euroa vuoden 2025 tasossa. Lopullinen tuottovaikutus jää staattista tuottoarviota pienemmäksi, koska korotuksilla on myös vaikutusta ostovoimaan. Ja kuinka suureksi kysyntävaikutus sitten tulee, niin arvioimme sitä.

Arvoisa puhemies! Edellisessä, tai sitä edellisessä, keskustelussa käsitelimme näitä Euroopan unionin uusia finanssipoliittisia sääntöjä. Pohdimme Suomen hallituksen tekemää sopeuttamista ja julkisen talouden tilaa suhteessa näihin. Siellä keskustelussa korostimme pääministerin kanssa sitä, että me teemme näitä toimia oman julkisen talouden korjaamiseksi. Me emme ensisijaisesti tee toimia täällä siksi, että komissio näin esittää, vaan siksi, että me haluamme varmistaa, että meillä tulevaisuudessakin on rahoitus meidän omalle hyvinvointijärjestelmällemme ja että tämä velka ei suhteettomasti tule tulevien sukupolvien ja tämän hetken nuorten maksettavaksi, kun he siirtyvät työelämään.

Yksi oleellinen syy myös sille, että me teemme tällaista talouspolitiikkaa ja tarkan euron finanssipolitiikkaa, liittyy siihen, että uskottava talouspolitiikka ja päättäväinen veropolitiikka ovat myös avainasemassa valtion luottoluokituksen näkökulmasta. Jos me menetämme pykälän luottoluokituksestamme, niin meidän velanhoitokustannuksemme nousevat, mikä heijastuu suoraan myös kaikkiin Suomessa toimiviin yrityksiin. Kyse on koko kansantalouden rahoituskustannuksista. Siksi tavoitteena tulee olla luottoluokituksen palauttaminen kolmen A:n tasolle, ja tässä meillä edessämme on erittäin suuri savotta.

Arvoisa puhemies! Halusin nostaa tämän luottoluokitusseikan vielä tässä lopussa esille.
— Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

15.55 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä täällä hallituksen esitys, jossa hallituksen käyttämä arvonlisäveromoukari todella nyt osuu suomalaisiin. Tämähän on jo toinen arvonlisäveroa koskeva korotuslainsäädäntöpaketti tämän vuoden sisällä. Viime kuun alussa tuli voimaan historian suurin kertakorotus yleiseen arvonlisäverokantaan, joka nousi puolitoista prosenttiyksikköä, ja nyt ollaan jo siellä Unkarin perässä Euroopan kakkosena yleisen arvonlisäveron osalta. Nyt seuraavaksi hallitus esittää, että nämä alennetut kymppikannat nostetaan todella 14 prosenttiin vuoden alusta. Tämä tarkoittaa siis sitä, että pelkästään tämän vuoden aikana me olemme käsitelleet täällä arvonlisäveroihin liittyvää lainsäädäntöä, jolla kiristetään verotusta puolellatoista miljardilla eurolla — puolellatoista miljardilla eurolla ja nimenomaan arvonlisäveroon.

Pidän sitä vääränä politiikkana, että varsinkin tämän yleisen arvonlisäveron korotus runnottiin läpi kesken vuotta, vaikka sittemmin olemme huomanneet, että tosiasiallisesti se ei vastannut siihen tavoitteeseen, jonka hallitus sille asetti, emmekä saaneet painettua esimerkiksi tämän vuoden osalta alijäämää siihen pisteeseen, minkä takia hallitus perusteli tätä keväällä. Tämä voimaantulo kesken vuotta myös aiheutti taloudessa aivan varmasti hidas-tumista, kun ihmisten kulutuskäyttäytymisessä on nähty muutosta. Ja tosiasiallisesti, nyt kun vielä nämä alemmat kannat nousevat, on selvää, että nämäkin rahat ovat pois ihmisten ostovoimasta.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

On kuitenkin selvää, että julkinen talous on siinä pisteessä, että myös verotusta tulee käyttää talouden tasapainotukseen. Siinä hallitus on aivan oikeassa, että pelkillä menosäästöillä tätä ei saada tasapainoon, vaan pitää myös hyödyntää veroja. Mutta sitten tuleekin se ihmetys, että minkä takia hallitus on valinnut juuri ne verot, jotka näkyvät siellä tavallisten ihmisten arjessa ja vähentävät ihmisten kulutusmahdollisuuksia, vähentävät ihmisten ostovoimaa. Sen sijaan hallitus olisi voinut puuttua muihin veroihin.

Valtiovarainministeri Purra, tekin olette aikaisemmin puhuneet siitä, että olisiko järkevää esimerkiksi säätää institutionaalisille sijoittajille jonkunnäköinen lähdevero. Se tarkoittaisi myös sitä ay-liikettä, jota täällä hallitus aina paljon parjaa. Tai olisiko syytä nyt vihdoin uudistaa tämä listaamattomien yhtiöiden huojennettu osinkoverokohtelu, mitä kaikki riippumattomat talouden asiantuntijat ovat jo yli kymmenen vuotta suositelleet? Todella on niin, että tälle verosopeutuksellekin on myös huomattavasti oikeudenmukaisempia tapoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pia Viitanen.

15.58 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Onhan tämä surullista, että jälleen kerran tämän hallituksen ja ministeri Purran arvonlisäveromoukari iskee taas. Tässä näimme esimerkin, että tämän vuoden puolella kesken vuotta tuli ennätysuuri korotus yleiseen arvonlisäveroon, ja nyt on erittäin surullista, että sitten nämä alennetut kannat nousevat. Se tarkoittaa lääkkeiden, joukkoliikenteen, kirjojen, kulttuurin, liikuntapalveluiden veronkorotuksia. Minä sanon kyllä, että sillä tehdään paljon paljon tuhoa tulevaisuuteen.

Tämä on hyvä esimerkki hallituksen varsin epäoikeudenmukaisesta veropolitiikasta. Samaan aikaan, kun esimerkiksi ministeriluokan tulotasolla saadaan vaalikaudessa 7 000 euron veronkevennykset, niin tavallisen ihmisen, tavallisen kuluttajan ostovoimaa tällä siten rokotetaan. Tai sitten se, että hallitus valitsi niin, että lääkkeiden verot nousevat mutta oluen vero laskee, niin ei se minusta, ministeri, kovin tyylikäs arvovalinta ole. Te ette halua puuttua näiden listaamattomien yhtiöiden miljoonaosinkojen huojennuksiin. Siellä voidaan nostaa isoja osinkoja pienellä verolla, ja samaan aikaan te valitsette arvonlisäveron korottamisen tien, joka taas pieniä yrityksiä kovasti kohtelee kaltoin.

Haluan ottaa esimerkin myös tästä kirjojen arvonlisäveron nostosta. Mielestäni se on todella huono valinta. Tämän myötä, ministeri, me nousemme Euroopan lukemisen suurverottajien joukkoon. Keskimäärin Euroopassa kirjojen arvonlisävero on kuusi prosenttia. Ja kun meillä tämä veronkorotus tulee, niin mitä ajattelette sen tekevän meidän suurelle tavoitteelle, että esimerkiksi lukutaito kehittyisi parempaan suuntaan?

Puhemies! Tässä on yksi yksityiskohta, minkä haluan vielä tässä puheenvuorossa ministerin tietoon tuoda ja haluan mainita, ja toivon, että myös verojaostossa voimme tähän puuttua: Nimittäin tähän koskee myös sitten tekijänoikeustuloa eli esimerkiksi lainauskorvauksia. Jälleen kerran sitten tämä iskee kirjallisuuden tekijöiden toimeentuloon. Tähän on hallituksen oman veropolitiikan vastaista, kun siellä nimenomaan todetaan, että hallitus haluaisi yrittäjyyttä ja työntekoa tukea, mutta nyt tätä kautta sitten viedään isoja kannustimia kirjallisuuden tekijöiltä.

Tässä on paljon epäkohtia, ja minä toivoisin, että hallitus voisi tämän arvonlisäveromoukarin sijaan tehdä oikeudenmukaisempia veropoliittisia valintoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

16.01 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Kulttuuriala koki kovia koronavaikeissa. Monikaan toimija ei ole vielä toipunut siitä, monelta loppui usko jo silloin, ja jos jollain sitä uskoa on vielä jäljellä, niin hallitus tekee nyt kyllä parhaansa kulttuurialan nitistämiseksi leikkauksilla. Ja kun kulttuuriala tarvitsisi tukea, hallitus korottaa sen veroja. Hallitus on korottamassa kulttuuritapahtumien pääsylippujen, taiteilijoiden esiintymisten, taide-esineiden myynnin sekä tekijänoikeuskorvausten arvonlisäveroa neljällä prosenttiyksiköllä. Kulttuurialan toimijoiden mukaan hallituksen toive suuremmasta veropotista saat- taakin itse asiassa kääntyä itseään vastaan, sillä kulttuuripalveluiden kysyntä tulee hintojen noustessa laskemaan, ja se vaikuttaa suoraan mahdollisuuksiin tarjota näitä palveluita. Yhdessä kulttuurialaan kohdistuvien leikkausten kanssa näytösten, konserttien, näyttelyiden, kirjojen ja tapahtumien määrä Suomessa saattaa kutistua, ja silloin, arvoisa valtiovarainministeri, kutistuvat myös verotulot, ja tietysti tekijöidenkin tulot ja lopulta tekijöiden määrä — haluatte siis lisää työttömiä.

Lisäksi kirjojen hinnan korottaminen on räikeässä ristiriidassa hallituksen tavoitteiden kanssa lisätä lukemista ja parantaa lukutaitoa. Tämä on erityisen tärkeää nuortemme kohdalla. Monestihan täälläkin puhutaan, että ollaan huolissaan siitä, kuinka nuorten älypuhelin- käyttö on ollut kasvussa ja nuoret eivät enää lue kirjoja — tästähän me kaikki kan- namme yhteistä huolta — mutta tämä on nyt päinvastaista toimintaa hallitukselta, että nos- tatte kirjojen hintaa. Kyllä suomalaisen kulttuurin vaalijat haluaisivat tukea suomalaista kirjallisuutta.

Arvoisa puhemies! Arvonlisäveron korottaminen ei koske tietenkään vain kulttuuria. Se koskee myös esimerkiksi lääkkeitä. Hallitus on leikkauspolitiikallaan kasvattamassa muu- toinkin sairastamisen kustannuksia usealla eri rintamalla. Tämä arvonlisäveron korotus on taas yksi asia tällä pitkällä listalla. Lääkkeiden hintaa siis nostetaan. Tässä on kyse ihan elämän ja kuoleman ja hyvinvoinnin perustavimmista asioista. Hallitus arvioi itse, että lääkkeiden hinnan korottamisella on lähtökohtaisesti haitallisia vaikutuksia ihmisten ter- veyteen, vähintään välillisesti. Lääkkeet ovat välttämättömyyshyödykkeitä, joiden kulu- tusta ei voi vähentää hintojen noususta huolimatta. Jos ei ole mitään muuta, mistä voisi edes joustaa, kummasta te, arvoisa valtiovarainministeri, itse joustaisitte, jos olisitte pieni- tuloinen eläkeläinen, ruuasta vai lääkkeistä? Tässäpä arvovalinta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

16.04 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Kuten tänään edellä olemme keskustelleet, julkista taloutta pitää laittaa kuntoon, ja se edellyttää myös sopeutusta, niin menojen tar- kastelua kuin verojen tarkastelua, mutta nämä sopeutustoimet pitää tehdä tietenkin niin, että ne mahdollisimman vähän haittaavat ja jarruttavat talouskasvua. Nyt hallitus on esit- tämässä, että myös alemmasta, kymmenen prosentin arvonlisäverokannasta siirretään lä- hes kaikki toiminnot 14 prosenttiin. Keskusta ei tätä kannata siksi, että me näemme, että tällä on aika negatiivisia vaikutuksia ihmisten toimeentuloon ja toisaalta käyttäytymiseen. Otan kaksi esimerkkiä:

Meillä on siellä lääkkeitä, kulttuuri- ja urheilutoiminta, kirjat ja liikuntapalvelut, jotka nyt nousevat — ja niitten hinnat siis nousevat. Eikö olisi niin, että yhteiskunnan kannattai- si mieluummin kansalaisia kannustaa enemmän lukemaan, käyttämään ja ostamaan kirjo- ja, sekä liikuntapalveluita käyttämään ja liikkumaan enemmän — sehän on yksi parhaista ennaltaehkäisykeinoista meidän sosiaali- ja terveystalouden kasvullekin, että ihmiset liik-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

kuisivat enemmän ja pitäisivät omasta kunnosta huolta — eikä sekään huono ole, jos käyttää kulttuuripalveluita. Nyt näitten kustannukset nousevat, ja se totta kai näkyy ihmisten käyttäytymisessä, koska eiväthän ihmiset tätä kautta saa yhtään enempää rahaa. Jostakin kulutuksesta se on pois, ja todennäköisesti näitten kulutuksesta, koska hinnat tulevat nousemaan.

Arvoisa puhemies! Toinen esimerkki koskee henkilöliikennettä ja majoitustoimintaa: Meillä Suomessa on aika harva toimiala, joka on viime vuosina kasvanut voimakkaasti, mutta yksi näistä on erityisesti pohjoisen, Lapin, matkailu. Me tietenkin toivoisimme, että se kasvu olisi matkailussa kaikkialla Suomessa voimakasta, niin että se hyöty tulisi eri puolille Suomea, mutta nyt kun se on Lapissa voimakasta, se heijastuu myös kaikkialle Suomeen. Kun kansainvälinen matkailu kasvaa, se tuo tuloja Suomeen — se on ihan niin kuin vientitoimintaa, mutta siitä maksetaan kuitenkin arvonnäkövero, toisin kuin tavaroiden ja palveluiden viennistä. Nyt tuolla Lapissa on, ajatelkaa, sellainen tilanne, että Rovaniemen kentälläkin pelkästään joulukuussa saapuu ja lähtee yli 900 lentoa, joka päivä 30 lentoa, ja niistä aivan valtaosa ulkomailta. Kannattaako meidän lähteä nyt veroratkaisulla jarruttamaan tuota kehitystä? Että kun Ruotsissa henkilökuljetukset ovat kuuden prosentin arvonnäköverokannassa ja majoitus 12:n, niin menkääpä mieluummin sinne Ruotsin Lappiin, älkääkä tulko tänne Suomeen, kun te pian työllistätte meitä ja alkaa rakentaminenkin vilkastua siellä Lapissa pian ja sitten se heijastuu kaikkialle muuallekin: autoja vuokrataan ja kauppa toimii ja kaikki. Eikö tämä olisi hyvä kehitys meille Suomelle, että me kannustettaisiin, että tulkaa tänne Suomeen? Taloudellista aktiviteettia syntyy, ihmiset saavat toimeentuloa, ja koko kansantalous hyötyy siitä. [Puhemies koputtaa]

Tämä on peruste, miksi me haimme vaikeimman kautta vaihtoehtoiset verosopeutukset emmekä nosta arvonnäköveroa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista, poissa. — Edustaja Hoskonen.

16.07 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kuten kaikki tiedämme, velan varassa oleva talousarvio, mitä valtio on monen vuoden aikana tehnyt, pitää meidän saada oikenemaan. Siinä valtiovarainministeri on täysin oikeassa. Meillä tätä rakenteellista alijäämää on niin rajusti, että jos me tällä keinoin jatkamme, niin meitä odottaa kohtapuoliin se ministerin mainitsema luottoluokituksen lasku, ja se hyvin helposti tarkoittaa muutamman miljardin lisämenoa, kun olemassa olevien valtion velkojen korko lähtee nousemaan. Sitähän se tarkoittaa.

Ymmärrän tämän, että kun arvonnäköveroa korotetaan, sieltä tällä kertaa se noin 300 miljoonaa euroa tulee. Mutta minkä takia tässä maassa ei keskustella niistä todellisista ongelmista? Minkä tautta me päästökaupalla ammuimme itseämme molempiin jalkoihin? Ympäristöministeriö syötti sinne päästökaupan lukuihin 15 miljoonan tonnin väärät tiedot. Se maksaa teille, arvoisat veronmaksajat, miljardeja joka vuosi. Se nostaa energian hintaa aivan älyttömästi, sekä kaukolämmön että sähkön. Nyt kun vielä sähköntuotannon tehoa olemme onnistuneet leikkaamaan, niin tällä hetkellä sähkö maksaa 20 senttiä kilowattitunnilta, mutta huomenna se on 43 senttiä kalleimmillaan, ja toissa päivänä se oli 66 senttiä kilowattitunnilta. [Pia Viitanen: 60!] Sitten sanotaan, että ei se vaikuta mitään. Hyvänen aika! Energian hinta näkyy joka ainoassa asiassa.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Ja näiden arvonlisäveron korotusten myötä, mistä nyt puhumme parhaillaan — lääkkeiden arvonlisäveron korotus ehkä pahimpana, koska sehän vaikuttaa ihmisten terveyteen — alkaa olla tilanne Suomessa semmoinen, että vähätuloisilla ihmisillä ei ole varaa edes lääkkeiden ostoon. Jommastakummasta on tingittävä, ruuasta tai lääkkeistä, koska ne ovat pääasialliset menot monella vanhalla ihmisellä.

Miksi me emme näihin vääriin kohtiin puutu? Päästökauppa on kuitenkin veronluonteinen maksu, se tulee joka päivä kaikissa tuotteissa: ei näy suoraan mutta nostaa kustannuksia joka ainoassa asiassa. Kun te, arvoisat ihmiset, menette tänä iltana nukkumaan, niin lasku pyörii teidän tappioksenne koko ajan: sähkön hinnassa, kaukolämmön hinnassa, joka ainoan tuotteen hinnassa — ihan joka ainoan, mistään ette pääse karkuun. Vaan kun ei tästä saa keskustella, ja enpä ole löytänyt vielä yhtään sellaista toimittajaa, joka ottaisi tämän asian esittelyyn tai nostaisi sen julkisuuteen. Meillä kyllä höpötetään luontokadosta, ja tuntuu, että Suomi on tuhoutumassa ensi viikolla luontokatoon ja metsät kuolevat ja ilma pilaantuu. Ei pilaannu eikä mene piloille. Suomi on tehnyt metsäasiansa parhaalla mahdollisella tavalla. Olemme hiilineutraali maa, ja silti me teemme tämmöisiä älyttömyyksiä, mitä nyt on tehty.

Arvoisa puhemies! Lopuksi sanon vielä sen, että kun vuonna 27 liikennepolttoaineet menevät päästökaupan piiriin, niin kuinka moni suomalainen haluaa maksaa 50—70 senttiä enemmän polttoaineen hinnasta. Siinä ei lääkkeiden arvonlisäveron nosto ole yhtään mitään.

Arvoisa rouva puhemies! Toivon, että tähän taloon löytyisi järki ja puhuttaisiin oikeista asioista, koska eihän tällä menolla voi jatkaa, että hyväksymme budjetin menopuolen pohjiin 6—7 miljardin menot [Puhemies koputtaa] joka vuosi lisää ja sitten verottamalla yritämme korjata sen. Siinä teemme kaksi virhettä peräkkäin, ja se on varmaa, että se on meinoa sitten.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalli.

16.10 Eeva Kalli kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suomi ei todella nouse eikä julkinen talous tervehdy pelkillä leikkauksilla ja pelkillä veronkorotuksilla, vaan kyllä me tarvitsemme ennen kaikkea ja myös sitä kasvua. Siksi myös ne kaikki sopeutustoimet, joita siis todella myös tarvitaan, pitäisi arvioida tätä vasten eli sitä kasvun synnyttämistä ja tuplaamista vasten. Eli pitäisi arvioida, miten esimerkiksi veronkorotukset, joita esitetään, vaikuttavat työntekoon, yrittäjyyteen ja sitä kautta kasvuun ja kansantalouteen.

Valitettavasti nyt viime aikoina hallituksen veropolitiikka ja veropolitiikan linja on ollut kasvua, työntekoa ja yrittäjyyttä kurittava, ja tällä esityksellä kuritetaan nyt erityisesti matkailu- ja majoitusala, henkilökuljetuspalveluita, kulttuurialaa, urheilu- ja liikuntapalveluita, ja todella, kuten kuulimme, myös kirjojen ja lääkkeiden arvonlisäverotus nousee ja sitä kautta näitten tuotteiden hinta nousee ja tavallisten ihmisten arjen kustannukset nousevat. Tavallisten ihmisten arjen kustannukset nousevat, ja se erityisesti sitten myös heijastuu näiden alojen yrittäjyyteen ja työntekoon.

Ymmärrämme siis, että sopeutustakin on tehtävä, mutta kun tähän yhdistetään vielä jo aiemmin syksyllä voimaan astunut yleisen arvonlisäveron korotus ja tiedossa on myös, että olette tuomassa tänne esityksen kotitalousvähennyksen leikkaamisesta, niin on pakko ihmetellä tätä linjaa kokonaisuudessaan, koska yhteisvaikutus kasvuun ja työhön on kyllä valitettava. Keskusta ei hyväksy näitä nyt esitettäviä veronkorotuksia, ja me tulemme siksi

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

omassa vaihtoehdossamme esittämään, että sopeutusta voidaan tehdä myös kestävämmällä tavalla. Esimerkkejä eri aloilta olisi antaa useitakin, mutta uskoisin, että myös valtiovarainministeri Purra on saanut samaa palautetta esimerkiksi alan yrittäjiltä kuin me edustajatin olemme saaneet, ja toivoisin siksi, että asiaa voisi vielä harkita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

16.13 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä yhteydessä haluan puheenvuoroni aluksi todeta ikään kuin vastakritiikkinä, jos mahdollisesti valtiovarainministeri tähän vastatessaan aikoo sanoa, että oppositio vastustaa kaikkia tulojen lisäyksiä ja vastustaa kaikkia menojen leikkauksia, niin tästä ei ole kysymys. Kyse on nyt siitä, että tässä nostetaan arvonlisäverokantaa 10 prosentin kannasta 14 prosenttiin, ja sillä, että meillä on ollut sellainen 10 prosentin kanta, jossa on ollut mukana kirjat, lääkkeet, majoituspalvelut, henkilökuljetukset, kulttuuripalvelut, niin kuin täällä on kerrottu, on ollut tietty tarkoituksensa. Se on johtunut siitä, että näiden palveluiden katsotaan olevan sillä tavalla erilaisia, joko lähellä välttämättömyyttä tai sitten, sanottaisiinko näin, ihmisen henkistä kasvua tai muita tällaisia myönteisiä asioita edistäviä, että niissä on tarkoituksella pidetty alempaa kantaa. Sen takia on nyt erityisen huono asia, että siellä tehdään suhteellisesti voimakas kasvu. Tiedän, että valtiovarainministeri hallitsee prosenttilaskun, siitä ei ole epäilystäkään, mutta 10 prosenttiyksikön kannan nosto 14 prosenttiyksikköön tarkoittaa 40 prosentin nostoa siinä varsinaisessa verokannassa.

No, nyt itse tässä näen erittäin vakavana asiana, muiden ohella, lääkkeiden arvonlisäverokannan noston. Siitä on arvioitukin tässä kokonaisuudessa saatavan suurin tuloerä, yli 100 miljoonaa, mutta nettotulohan on vain puolet siitä, koska samalla yhteiskunta lääkekorvausten kautta joutuu noin puolella siitä 100 miljoonasta kompensoimaan takaisin lääkkeiden käyttäjille tätä.

Suomessa on sillä tavalla erikoinen tilanne, että verrataan mihin tahansa meitä vastaaviin maihin — käytännössä se tarkoittaa Keski-Euroopan maita ja Pohjoismaita — niin meillä kansalaiset maksavat itse omasta pussistaan, niin kuin sanonta kuuluu, out of pocket, terveyspalveluista enemmän kuin missään muualla. Se on meillä jopa 20 prosentin luokkaa, Ranskassa se on alle 10 prosenttia, monissa muissa maissa 10 ja 12 prosentin välillä. Tämähän muodostuu siitä, että me maksamme lääkkeitä omavastuuosuuksia, sitten me maksamme julkisten palveluiden asiakasmaksuja, joita nyt ollaan myös korottamassa 150 miljoonalla eurolla, ja sitten me riittämättömien julkisten palvelujen tarjonnan takia käytämme yksityisiä palveluita suhteellisen paljon ja maksamme niistä. Tästä kaikesta muodostuu tämä, että 20 prosentin osuuden kaikista terveystuloista rahoitamme suoraan omasta taskusta.

Minusta tämä on erittäin vakava asia, niin kuin täällä on todettu. Kaikkein heikoimmasa asemassa olevat ihmiset pohtivat jo tänä päivänä, riittääkö raha lääkkeisiin tai ruokaan, niin kuin täällä on tuotu esille, ja tämä sama verokertymätuotto saataisiin erittäin helposti kerättyä monista niistä muista kohteista, joista muun muassa edustajat Räsänen ja Viitanen ovat edellä puhuneet.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vähämäki.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

16.16 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Tuossa edustaja Lindén äsken oivasti pohti sitä, kuinka lääkkeiden hintaan vaikuttaa tämä kymppikantaisten tuotteiden nosto 14-kantaan paitsi media- ja sanomalehtien osalta. Tämähän lisää tosiaan tuotteita staattisesti sen 305 miljoonaa, mutta valtiontalouteen tästä on nettovaikutusta vain se 200 miljoonaa, hiukan päälle, johtuen siitä, että tosiaankin osa näistä lisätuotoista on valtiolle tulevia tuotteita, mitä sitten kompensoidaan.

Alv-tuoton muutos lääkkeiden osalta on kaikkiaan 52 miljoonaa, ja henkilökuljetuspalvelut on itse asiassa yllättävän iso, 59 miljoonaa. Majoituspalveluitten osalta ollaan 37 miljoonassa, ja totta kai sillä on vaikutuksia, sillä niin kuin edustaja Lohi nosti esille, että kun vuonna 23 meillä oli 23 miljoonaa yöpymistä Suomessa, niin totta kai tällainen pieni nosto tässä vaikuttaa sitten. Noin jos nopeasti oikein laskin, niin 140 euron huone saattaisi nousta 145:een, jos tämä nosto viedään kokonaisuudessaan hintoihin. Sinänsä, kun sitten taas ollaan majoituspalveluitten osalta laskettu tuota tuottovaikutusta, että se on vain 37 miljoonaa, niin suhteessa tähän 23 miljoonaan vuosiyöpymiseen se on aika vähäinen. Mutta kun minä katson tässä tätä kokonaistuottoa majoituspalveluitten osalta, niin tässäkin voi olla se sama ilmiö, että osa siitä menee sitten myöskin valtion piikkiin.

Sitten tämä vaippojen ja muitten suojien alentaminen 14-kantaan käytännössä tahtoo sanoa sitä, että tällaisen kympin hintaisen vaippapaketin hinnan kuuluisi laskea noin 90 senttiä, jos se kokonaisuudessaan viedään hintoihin. Ja nyt kun meillä on käytännössä kolme isoa kauppalikettä — tai kaksi todella isoa ja yksi vähän pienempi ja joukko muita tietenkin — niin jos saa jonkunlaisen pienen vetoomuksen esittää, niin toivottavasti vaippojen osalta tämä alennus todellakin viedään hintoihin, koska tällä on iso vaikutus sitten monille, jotka näitä vaippoja joutuvat ostamaan. Totta kai meillä on hyvin lapsimyönteinen hallitus. Meillä on työtulovähennyksen lapsivähennys tulossa myöskin vuodenvaihteessa, ja se lisää sitten myöskin ostovoimaa.

Sitten vielä pohdin tätä, että meillä jää tuonne kymppikantaan ainoastaan Yle ja sanoma- ja aikakauslehdet, ja kun 26 vuoden alusta Yle on ilmeisesti aikomus nostaa 14-kantaan, niin meillä todellakin vain sanoma- ja aikakauslehdet jäävät tänne alempaan kantaan, ja jotkut tahot ovat esittäneet, että näitä kantoja täytyisi edelleen yhtenäistää, ja siinä on tietenkin pohdinnan paikka.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi, vastauspuheenvuoro.

16.20 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Vähämäki on tavallaan aivan oikein laskenut sen, mitä tämä vaikutus vaikkapa yksittäisen hotellihuoneen hintaan on: 140 eurosta 145 euroon. Sehän ei tunnu hirveän isolta, että viisi euroa nousee tämän veron takia. Ja eikä se olekaan, jos ajattelee yksittäistä huoneen varaamista, mutta jos ajatellaan kotimaista kulutusta, jota tämä kuitenkin valtaosaltaan nyt koskee — kuten tuossa kerroin, niin osahan on kansainvälistäkin, mutta jos puhutaan, että valtaosa on kotimaista kulutusta — niin yksittäisen oston osalla tämä ei tee kovin paljoa, mutta tätä pitääkin ajatella kansantalouden näkökulmasta. Eli kun tämä kokonaissumma on nyt 300 miljoonaa, niin tämä ei yhtään lisää suomalaisten tuloja, mutta menoja se lisää 300 miljoonaa. Se on pois suomalaisilta yrityksiltä ja yrittäjiltä ja ihmisiltä jostakin muualta. Se on jostakin muualta pois. Mistä ne tinkivät sen 300 miljoonaa muualta yhteenlaskettuna, se on se iso kysymys. [Puhemies koputtaa] Ja jos he tinkivät siitä, etteivät raski enää ostaa sitä lääkettä, niin sehän on kaikista pahin tilanne.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä oli edustaja Vähämäen puheenvuoron johdosta vastauspuheenvuoropyyntöjä edustajilla Mikkonen, Hopsu, Ovaska ja Strandman. Ehdimme ottaa ne ja sen jälkeen edustaja Kososen varsinaisen puheenvuoron, ja sitten menemme ministerin vastaukseen, koska tähän varattu aika on päättymässä. — Edustaja Mikkonen.

16.21 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän nämä veronkorotukset ovat huolestuttavia ja juuri se, miten ne sitten tulevat näkymään kuluttajakäytöksessä. Siitä tietysti on erilaisia arvioita, mutta erityisesti lääkkeiden arvonlisävero nosto huolestuttaa, koska lääkkeet ovat välttämättömyshyödykkeitä, eli ne tarvitaan. Sen takia pidän sitä tosi huolestuttavana.

Mutta ei tietysti pelkät lääkkeet, vaan kyllä nämä hyvinvointi- ja terveysvaikutukset kaiken kaikkiaan tässä ovat suuria. Jos me ajatellaan, että liikuntapalveluiden alv nousee ja kulttuuripalveluiden alv nousee, niin ne ovat juuri niitä palveluita, että me toivotaan, että ihmiset käyttäisivät niitä sen oman hyvinvoinnin edistämiseksi, ja niistä toisaalta myös hallitusohjelmassa puhutaan. Olen kyllä huolestunut tästä korotuksesta siinä mielessä, että tämä alempi arvonlisäverokanta on nimenomaan ollut kannuste ja se työkalu, millä valtio on voinut varmistaa, että esimerkiksi liikunta- ja kulttuuripalveluiden saatavuus ja saavutettavuus olisi parempi, myös pienituloisimmille. Se helpottaisi sillä alemmalla alv-kannalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

16.22 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että tämä meidän arvonlisäverokantojen uudistaminen vaatisi suurempaakin remonttia. Me voitaisiin pohtia sitä, miten me ympäristöystävällistä ja kestävää kulutusta sillä enemmän kannustettaisiin, että palveluihin pääsy olisi mahdollista. Kulttuuripalveluiden kuluttaminen esimerkiksi olisi sitä, mitä suositaan. Joukkoliikenteestä tarkasteltaisiin myös sitä, missä on se ympäristöystävällinen vaihtoehto, ja sen alvilla voitaisiin sitten sitä helpottaa ja kannustaa.

Mutta sitten kirjallisuuden osalta: EU:ssa on mahdollisuus laskea kirjallisuuden alv nol-laankin, ja muun muassa britit ovat tämän tehneet. He eivät ole niin pieni kieliryhmä kuin me mutta silti ovat nähneet, että lukutaidon kannustamiseksi, lukemisen kannustamiseksi on kannattanut tällainen vaihtoehto ottaa käyttöön. Minun mielestäni tämä suunta, että me nostetaan sitä kirjallisuuden ja kirjojen alvia, on kyllä aivan väärä suunta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

16.23 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä kertoo hallituksen heikosta talouspolitiikasta, kun näitä veronkorotuksia tehdään tälleen pätkittäin ja otetaan nyt kympestä neljääntoista, 24:stä 25,5:een, kun nimenomaan pitäisi miettiä laajemmin tätä koko meidän verotusta.

Te olette sanoneet, että kulttuuri on luksuspalvelu. No, todellakin kulttuuri tulee olemaan luksuspalvelu jatkossa suomalaisille, kun te korotatte hintoja. Mutta tarvitseeko myös joukkoliikenteen, tarvitseeko kuntosalien, tarvitseeko niidenkin olla luksuspalveluita, kun hinnat nousevat?

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Erityisesti joukkoliikenteen osalta tällä on hälyttäviä vaikutuksia. Hinnat nousevat. Kysyntä laskee ja vaikuttaa joukkoliikenteen kehittämiseen. Nämä ovat asiantuntija-arvioita. Näihin arvioihin voi myös tässä hallituksen esityksessä nojautua.

Eli miksi hallitus tekee näin? No, siitä syystä, että hallitus ei kyennyt löytämään silloin aikoinaan riihessä sopivia keinoja ja helpoimmaksi keinoksi katsottiin, että nostetaan sitten kuntosalien, teattereiden, kirjojen ja lääkkeiden hintoja. Se on todella ikävää, ja se osuu jokaiseen suomalaiseen. Se tulee vähentämään kulutusta. Se tulee osumaan ostovoimaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

16.24 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Syy näillekin arvonlisäverotuksen korotuksille on valtiontalous. Velkasuhteemme on yli 80 prosenttia. [Pia Viitanen: Aina voi tehdä arvovalintoja!] Velan korot ovat ensi vuonna 3,2 miljardia euroa. Näitä ei selitetä koronalla eikä Ukrainan sodalla vaan sillä, että olemme eläneet yli varojemme. [Jouni Ovaska: Panette kansalaiset maksamaan!] Kokonaisveroaste ei hallituksen päätöksillä nouse siitä, mitä se oli vuonna 2023. Hallitus ei kiristä työn verotusta, vaan kiristykset koskevat haitta- ja kulutusveroja. Arvonlisäverojen korotuksen on todettu haittaavan kasvua mahdollisimman vähän.

Jälleen oppositiosta tulee kritiikkiä hallituksen nopeudesta toimia silloin, kun tilanne nähdään haasteellisena. Tämän hallituksen vahvuus on nimenomaan reagoida talouden tilanteisiin nopeasti. [Jouni Ovaska: Ja nostaa veroja!] Oppositio kertoo, että tämä korotus on kuolemaksi. Tosiasiassa esimerkiksi lääkkeissä on vuosiomavastuu. Liikkumiseen ei useinkaan tarvita mitään maksullisia palveluja. Esimerkiksi kävelyn on todettu olevan yksi [Puhemies koputtaa] parhaista liikuntamuodoista. Keskustan Saarikko tämän vuoden helmikuussa ehdotti, [Puhemies: Aika!] että nostetaan mieluummin yleistä arvonlisäveroa kuin ruuan veroa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Varsinainen puheenvuoro, edustaja Kosonen.

16.26 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa puhemies! On kyllä hyvin erikoista kuulla tätä hallituspuolueiden puolustelua siitä, että liikuntapalveluita, joita yrityksemme tuottavat, ei meidän kannattaisi tai tarvitsisi käyttää ja että aina voi lähteä kävelylle. No, se on ihan totta, ja itsekin tykkään tuolla ulkona liikkua, mutta nimenomaan aikuinen ikäluokka käyttää erityisesti liikuntayritysten palveluita ja on suurin käyttäjäryhmä näissä, enkä väheksyisi tämän liikkujaryhmän käyttömäärää ja sitä, että nyt todella tämä on oleellinen viesti hallitukselta näille yrittäjille, ja myös kulttuuripalvelujen tuottajille, niille, jotka käyttävät lääkkeitä, kirjailijoille ja koko kirja-alalle, että nyt nostetaan hintoja. [Juha Mäenpää: Valtiolla on velkaa!]

Täytyy muistaa tämä yhteisvaikutus, mikä näissä hallituksen teoissa on, eli se, että kulttuurikenttää ollaan tällä hetkellä aivan järjestelmällisesti viemässä alas. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Taiteen edistämiskeskus tulevat jo tänä syksynä miettimään, mille laitoksille laitetaan raksit päälle, ja ensi vuonna lisää ja sitä seuraavana vuonna vielä lisää. Tämä arvonlisäveron nosto on tavallaan jatkumoa tälle kehitykselle. Se on 300 miljoonaa pois muualta kulutuksesta, niin kuin tässä keskustelussa on mainittu, ja tämä on selvästi viesti siitä, että hallitus ei näe liikkumista ja kulttuuria kovin tärkeinä, vaikka siellä hallitusohjel-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

massa hienosti sanotaankin tästä Suomi liikkeelle -ohjelmasta. Suomalaisiin liikuntayrityksiin ei kannata sitten kuitenkaan hallituksen satsata.

Itse olen ollut täällä aikaisemmassa elämässä lobbaamassa sitä, että liikuntapalvelut tuotaisiin nollaveroluokkaan, ja silloin kokoomuksen edustajia, joita täällä aika harvassa tällä hetkellä istuu, oli tosi mielellään kuulemassa siitä ja myös kannattamassa sitä, ja taisi meillä olla semmoinen lakialoittekin tuossa, että viedään niitä alempaan kantaan. Mutta nyt kokoomus, perussuomalaisten tuella, on nostamassa liikuntapalveluiden veroluokkaa ylöspäin. Missä ne liikuntaihmiset nyt tällä hetkellä sitten ovatkaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Purra.

16.29 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä oppositio, teille ei sovi myöskään meidän tekemämme verosopeutus. Se kävi selväksi. [Välihuutoja] Teille eivät myöskään käy meidän tekemämme leikkaukset. Sekin on käynyt selväksi. Samaan aikaan on käynyt selväksi, että te jostakin kummallisesta syystä kuitenkin kannatatte tätä meidän finanssipoliittista linjaa, yhdeksän miljardin toimia, kannattamatta yhtä ainutta konkreettista esitystä, jolla tätä tehdään. Tämä olisi absurdia, ellei kyseessä olisi eduskunta, jossa tätä keskustelua käydään. Täällä se taitaa olla normal business. Mutta siitä huolimatta: hyvänen aika! Arvoisat sosiaalidemokraatit, teidän vaihtoehtonne perustuu enemmän veronkorotuksille kuin hallituksen vaihtoehto. Arvoisa keskusta, teidän vaihtoehtonne perustuu enemmän veronkorotuksille kuin hallituksen vaihtoehto. [Jouni Ovaska: Se on reilumpaa suomalaisille!] Tämä on lähtökohta, ja sitten mennään näihin yksityiskohtiin:

Miksi korotamme arvonlisäveroa? Olen kertonut, että valtiovarainministerinä en mielelläni korottaisi yhtä ainutta veroa, mikäli tilanne ei olisi näin huono. Me olemme tehneet priorisointia. Me emme ole halunneet suoraa työhön ja yrittämiseen kohdistuvia veroja korottaa. Mutta tähänkin tuli pieni poikkeus keväällä, kun jouduimme kiristämään esimerkiksi kahteen ylimpään tuloluokkaan kohdistuvaa verotusta indeksien kautta. Arvonlisäveron korotus on ekonomistien ja asiantuntijoiden mukaan se vähiten haitallinen. Paitsi että se ei vaikuta esimerkiksi vientiin, [Jouni Ovaska: Te nostatte väylämaksuja!] sen tulonjakovaiikutukset ovat maltillisia ja se ei myöskään niin paljon näivetä kasvua vaikeassa tilanteessa kuin joku muu veronkorotus sitä tekisi. Kun lähtökohta on se, että meidän on sopeutettava, meillä on kokonaisuus, joka meidän pitää saada kiinni, ja sen takia myös arvonlisäveron korotukset ovat tulleet.

No, minkä verran tämä vaikuttaa sitten ostovoimaan? Niitäkin on siinä esityksessä arvioitu. Tällä hetkellä, kun inflaatio on selvästi hidastunut, korot ovat merkittävässä laskussa ja vaikuttavat esimerkiksi ainakin osan asuntolainaa maksavista käytettävissä oleviin tuloihin, palkat ovat nousussa ja niin edelleen, kyllä se ostovoima on parantumassa. Toiseen suuntaan, kyllä, vaikuttavat hallituksen tekemät sosiaaliturvaleikkaukset ja esimerkiksi arvonlisäveron korotus, mutta kun katsotaan kokonaisuutta, ostovoima on pitkistä aikaa kohentumassa, kuten ne reaaliset, käytettävissä olevat tulotkin.

Täällä viitattiin myös tähän meidän suureen, syyskuun alussa voimaan tulleeseen arvonlisäveron yleisen kannan korotukseen puolellatoista prosenttiyksiköllä. Muistutan tässäkin yhteydessä, että keskustan omassa vaihtoehdossa tehtiin yhden prosenttiyksikön korotus. Sosiaalidemokraateista mainittiin, että tämä oli ikään kuin turha toimi, että tällä ei päästy-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

kään kuitenkin alijäämissä siihen tavoitteeseen, johon pyrimme. Niin, ja jos sitä ei oltaisi tehty, se alijäämä olisi entistä suurempi. Tästä te ette pääse mihinkään.

Hallitus korottaa alkoholin verotusta kokonaisuudessaan. Me korotamme tupakan verotusta merkittävästi, useita kertoja. Meidän veronkorotukset kohdistuvat hyvin merkittävästi tänne haittaveropuolelle.

Kirjat: Minua hieman hämmästyttää tässä keskustelussa se, että täällä otaksutaan, että kaikki ihmiset ostavat uusia kirjoja. Meillä on aika hieno kirjastolaitos tässä maassa, [Pia Viitanen: Ja lainauskorvaukset!] jota suosittelen kaikkia käyttämään. Jos arvioidaan, että uuden kirjan hinta on noin 25 euroa — aika edullinen kirja, 25 euron kirja — ja jos mietitään, paljonko tämä arvonlisäveron korotus nostaa tämän kirjan hintaa, niin puhutaan siis muutamista kymmenistä senteistä. Jos kokonaisuus on siinä, että meillä on kirjastolaitos, jossa on erittäin hyvää kirjallisuutta saatavissa, niin ehkä tämäkään keskustelu tai kritiikki ei nyt ihan osunut aivan sinne ytimeen.

Mutta, kyllä, hallitus joutuu priorisoimaan, ja se joutuu priorisoimaan sekä menopuolella että tulopuolella. Huomautan, että ruuan arvonlisäveroa ei ole korotettu [Jouni Ovaska: Kiitos keskustan painostuksen!] ja tätäkin on pidetty täällä tärkeänä. Silloin juuri toimet kohdistuvat sitten jonnekin muualle.

Tieliikenteen päästökauppa, edustaja Hoskonen: Asia nyt ei varsinaisesti tähän keskusteluun kuulu, mutta minun on siihen vastattava, koska te sen kaksi kertaa nostitte esille — tosin ette ole enää kuuntelemassa tätä vastausta. Tämä tieliikenteen päästökauppa on teidän hallituksenne viime kaudella sopima toimi, joka sekin tuli tämän hallituksen syliin. [Välihuutoja] Me itse asiassa haluamme kompensoida näitä kasvavia kustannuksia esimerkiksi ammattidieselillä, [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] jonka tämä hallitus nyt viimein vie eteenpäin. — Arvoisa puhemies, valitettavasti kysymyksiä tuli niin paljon, että kun yritän niihin kaikkiin vastata, saatan ylittää aikani. [Puhemies koputtaa — Naurua — Aki Lindén: Ei mekään saada ylittää!] — Sen lisäksi autoiluun kohdistuu merkittäviä muita kevennyksiä, esimerkiksi jakeluvuoroituksen ja veronalennusten kautta, jotka vaikuttavat juuri sinne positiiviseen suuntaan.

Jos päätän tähän, niin sanon, että opposition vastaus tähänkään toimeen ei lainkaan ylittänyt, ja edelleen yhä suuremmalla mielenkiinnolla odotan niitä teidän syksyn vaihtoehtobudjettejanne. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Yksikään veronkorotus ei käy, yksikään leikkaus ei käy, ja silti täällä tuetaan meidän yhdeksän miljardin pakettia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tähän asiaan varattu aika on nyt päättynyt tässä vaiheessa, ja keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.35.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.54.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Lohi poissa. — Edustaja Mikkonen.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

17.54 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä tuli nyt vähän nopeasti, toivottavasti löydän puheenvuoroni. Tuota, todellakin tänään tästä jo pikkasen päivällä puhuttiin, mutta en päässyt siihen keskusteluun osallistumaan. Kyse on näitten alempien alvikantojen korotuksesta elikkä niin sanotun kymppikannan korottamisesta 14 prosenttiin. Tähän sisältyvät lääkkeet, tähän sisältyvät joukkoliikenteen liput, kulttuuri- ja viihdepalvelut, liikuntapalvelut, majoituspalvelut ja kirjat. Ja sitten tässä lainsäädännössä alennetaan yhtä kantaa elikkä kuukautissuojien, inkontinenssisuojien ja lasten vaippojen alvikantaa 25,5:sta sitten alas sinne 14:ään.

Kuten päivemmällä tässä jo keskusteltiin, niin tämä on lakiesitys, jolla hallitus hakee säästöjä — tähän on puhdas säästölaki, elikkä tässä ei tavallaan niin kuin ole minkäänlaista ajatusta, että haluttaisiin kulutusta ohjata johonkin suuntaan, vaan halutaan valtion kassaan lisää rahaa — mutta varsinkin lääkkeiden korotuksen osalta ja myös näitten kuljetuspalveluiden alvin osalta ne säästöt todellisuudessa jäävät paljon vähemmäksi, mitä se alvikannan nosto sinänsä toisi, koska valtio joutuu korvaamaan niin näitä lääkkeitä kuin esimerkiksi kuljetuspalveluita, jos puhutaan vaikka sairauskuljetuksista, vammaispalvelukuljetuksista ja niin edelleen. Elikkä toisaalta nämä säästöt jäävät paljon vähemmäksi kuin mikä suora korotus on.

Mutta mitkä ovat sitten nämä muut vaikutukset? Minä olen todella huolissani erityisesti näitten lääkkeiden arvonlisäkorotuksesta. Lääkkeet ovat välttämättömyyshyödyke, se ei ole mikään semmoinen valinta, tai sen ei pitäisi joutua olemaan kenellekään sairaalle ihmiselle valinta, että onko hänellä varaa ostaa lääkkeitä. Valitettavasti tänä päivänä meillä on tilanne, että moni sairas pienituloinen joutuu tekemään punnintaa sen välillä, ostaako lääkkeitä vai ruokaa — molemmat välttämättömyystarvikkeita. Minä olen kyllä huolissani tästä alvikannan nostamisesta 10 prosentista 14:ään, jolloin lääkkeiden hinnat tulevat kallistumaan. Tämän lakiesityksen vaikutusarvioinnissakin on todettu, että tämä korotus menee suoraan sellaisenaan lääkkeisiin. Pidän tätä päätöstä, tätä korotusesitystä kyllä todella valitettavana ja suorastaan vastuuttomana. Sen takia näitä lääkkeitä on haluttu pitää tässä alimmassa alvikannassa, jotta ne hinnat jäisivät alhaisiksi.

Mutta kyllä jos miettii muutenkin tätä listaa, mitä nyt kympestä ollaan 14:ään korottamassa, henkilökuljetuspalveluita elikkä junalippujen hintojen alvin lisäveroa, bussilippujen alviosuutta, kulttuuri- ja viihdepalveluita, liikuntapalveluita, kirjoja, niin nämä ovat kaikki sellaisia asioita, että me ollaan ajateltu, että pitämällä se alvikanta pienempänä me halutaan kannustaa ihmisiä hyödyntämään joukkoliikennettä, jolla on monia muita hyviä yhteiskunnallisia vaikutuksia, ja käyttämään liikuntapalveluita, jotka sitten edesauttavat sitä, että meidän terveystaloudet olisivat vähempiä, tai käyttämään kulttuuripalveluita, jotka tuovat sitä henkistä hyvinvointia, ja että mahdollistetaan myös se, että myös pienituloisemmilla on mahdollisuus niitä käyttää.

Valtiovarainministeri on itse tainnut aiemmin todeta, että kulttuuri on luksusta. Ja toden totta, siitä on tulossa aikamoinen luksuspalvelu nyt, jos nämä hinnat nousevat. Samanaikaisesti me tiedetään, että kulttuurialalla ollaan muutenkin todella, todella haasteellisessa tilanteessa koronan jälkeen. Ja me tiedämme, että myös erilaisesta tuesta kulttuuritoimijoille ollaan leikkaamassa. Kyllä minua huolettaa se, että nyt sitten vielä tätä arvonlisäveroa kulttuuripalveluiden osalta tullaan nostamaan.

Tässä hallituksen esityksessä arvioidaan työllisyysvaikutuksista, että tällä lainsäädännöllä tulee 400 uutta työtöntä. Minä kyllä haastan tätä arviota. Kulttuuriala on nyt jo hyvin haastavassa tilanteessa eikä ole koronan jälkeen päässyt toipumaan, joten minä pelkään pa-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

hoin, että tämä alvikorotus on niitä viimeisiä niittejä siihen, että me valitettavasti nähdään, että kulttuuripuolella työttömien määrä ei jää siihen 400:aan, joka tämän lain myötä aiheutuu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rasinkangas.

18.00 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Valtiontalouden tasapainottamiseksi veronkorotukset ovat tarpeen. Kun veroja joudutaan korottamaan, niin haitta- ja kulutusverojen korotus on taloudelle vähemmän haitallista kuin työn ja yrittämisen verotus.

Yritysten kohdalla arvonlisävero on pelkkä läpikulkuvero. Myynnin arvonlisäverosta vähennetään ostojen arvonlisäverot, joten sillä ei ole isoa merkitystä yritysten väliseen kaupankäyntiin.

Kuluttajamyynnissä arvonlisäveron korotus näkyy ehkä pienenä hintojen nousuna, mutta todennäköisesti vain arvonlisäveron nousun verran. Lääkkeiden hinnoissa tulee kuitenkin niin sanottu lääkekatto vastaan niillä henkilöillä, jotka joutuvat paljon lääkkeitä käyttämään, joten arvonlisäveron nousulla ei ole suurta vaikutusta heillekään.

Kuluttamisen verottaminen on parempi vaihtoehto kuin nostaa palkansaajien veroja. Omaan kulutustaan jokainen voi itse säännellä omien rahavarojensa mukaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kilpi.

18.01 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on vaarallisesti velkaantunut hyvinvointivaltio. Ensi vuoden talousarvio osoittaa kyllä melkoisia lukuja meidän taloudesta. Menot ovat 88,8 miljardia euroa, tulot 76,6 miljardia ja meidän velkaantumissuhde bruttokansantuotteeseen nähden on 84 prosenttia. Joudumme edelleen ottamaan lisää velkaa. Tämä tarkoittaa sitä, että joudumme tekemään hyvinkin, hyvinkin kipeitä, hyvinkin kovia toimia talouden tasapainottamiseksi. Näilläkin toimilla, mitä nyt hallitus on tehnyt, pystytään ennusteitten mukaan velkaantumista taittamaan vasta 27-vuonna, mutta vain hetkeksi, ja sen jälkeen taas velkaantuminen lähtee uudelleen nousuun, mikäli ei tehdä lisää toimenpiteitä, oikeita toimenpiteitä.

No, verojakin joudutaan nostamaan, ja arvonlisävero on siellä yhtenä asiana. Haluan nostaa yhden asian, yhden kohdan, mikä häiritsee nyt erityisesti arvonlisäveron nostamisessa, ja se on kirjallisuus. On selvä asia, että suomalainen kirjallisuus on äärimmäisen tärkeä meidän kulttuurimme kannalta ja kirjailijoiden leipä on hyvin pieninä murusina pitkin maata ja maailmaa. Haluaisin nyt vain sen kysyä, onko otettu ihan oikeasti huomioon kaikkia niitä vaikutuksia, mitä arvonlisäveron nostolla tulee olemaan, sillä on niin, että arvonlisäverolla ei ole pelkästään semmoista vaikutusta, että se laskee myyntiä, mutta se myös tarkoittaa sitä, että se tulo, minkä kirjailija saa per kirja, vähenee sen verran, mitä se arvonlisävero nousee. Tämä on semmoinen asia, mitä vähän epäilen, että välttämättä ei ole otettu huomioon. Toinen tulo, mikä kirjailijalla on, on lainauskorvaukset, ja siinäkin arvonlisäveron nosto laskee sitä lainauskorvauksen määrää. Toivoisin sitä, että nyt kun tällaisia korotuksia tehdään, näitä kipeitä, rajujakin päätöksiä, niin ne kaikki vaikutukset olisi siellä huomioitu ja varsinkin tällaisella alalla, jolla vuosiansio kirjailijalla on tippunut jo sinne 1 500 euron tietämille. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Mikkonen, olkaa hyvä.

18.04 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustaja Kilpeä äärimmäisen tärkeästä puheenvuorosta. On juuri näin, että nämä vaikutukset ovat paljon suurempia kuin mitä tässä on esitetty. Jos mietitään sitä kirjojen arvonlisäveron korotusta, niin tässä edustaja Kilpi hyvin esitti, miten montaa eri kautta se tulee vaikuttamaan kirjailijoihin. Me tiedetään, että tässä ajassa muutenkin kirjojen lukeminen on vähentynyt ja myös se kirjojen lukeminen kirjoina on vähentynyt, sillä kirjoja luetaan sitten aika paljon muita välineitä, erilaisia sovelluksia ja muita hyödyntäen, ja siinä kirjailijan saama korvaus on sitten taas varsin, varsin mitätön. Sen takia nyt sitten se, että vielä sitten näiden myytävien kirjojen arvonlisäveron korotus, joka tulee vähentämään kirjojen ostamista ja joka tulee sitä kirjailijan saamaa osuutta siitä kirjan myynnistä vähentämään, on kyllä todella huolestuttavaa. Kun me ollaan samaan aikaan huolissamme lukutaidosta ja myös suomen kielen säilymisestä, niin pidän tätä varsin huonona esityksenä.

Minä sain kuulla, että Isossa-Britanniassa kirjojen arvonlisävero on laitettu nolnaan. Siellä halutaan kannustaa lukemista ja sitä, että kirjoja ostetaan ja niitä luetaan. Minä mietin sitä, että kun me mietitään, että siellä kuitenkin kirjoitetaan englanniksi, joka on valtava kielialue, maailmankieli, ja meillä on täällä tämä suomen kieli, millä kirjat kirjoitetaan, niin suomen kielen säilymisen näkökulmasta kirjojen kirjoitus, kirjat, varsinkin kaunokirjallisuus, on aivan ykkösasia, niin toivoisin todella, että hallitus voisi vielä miettiä, että onko tämä nyt sitten sellainen korotus, joka on aivan pakko tehdä, koska tämä ei sitten kuitenkaan myöskään rahallisesti ole mikään kovin suuri summa. Ja jo tässä on arvioitu, että se ei tule myöskään toteutumaan sellaisenaan 19 miljoonassa, vaan se on vähempi, koska sen vaikutuksesta nimenomaan kirjojen myynti tulee laskemaan.

Sitten täällä nostettiin esiin myös se, että alvi on yrittäjälle tämmöinen läpikulkuerä. Se on totta, mutta jos me mietitään nimenomaan näitä palveluja, mihin tämä kohdistuu, liikuntapalvelut, kulttuuripalvelu, niin siellä yrittäjät myyvät niitä palveluita, ja se ei suinkaan ole samalla tavalla läpikulkuerä, koska heillä ei ole niin paljon sitä vähennettävää alvia kuin mitä he itse joutuvat maksamaan.

Sitten vielä nostan kolmantena huolena sen, että kun kulttuurista on nyt paljon leikattu ja se viesti on ollut myös, että me halutaan kaupallistaa kulttuuria enempi, me halutaan, että kulttuurin toimijatkin myisivät niitä tuotteitaan ja sitä kautta saisivat lisätuloja. No, tämä alvin korotus vie nyt sitä aivan väärään suuntaan, koska nyt tietysti rahasta on tiukkaa ja kotitalouksissa mietitään, mihin ne rahat laitetaan. Nyt nämä kulttuurituotteet, palvelut kalistuvat, ja se kynns hankkia niitä nousee entisestään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää.

18.08 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tuossa kun aiemmin kuuntelin tätä keskustelua arvonlisäverokannan noususta ja siitä, että osa tuotteista nousee korkeampaan arvonlisäverokantaan, vaikutti aivan kuin olisi unohdettu kokonaan, miksi me ollaan tässä tilanteessa. Suomi on vaarallisesti velkaantunut maa, ja tämä on tällainen valitettava asia, että tätä veroa joudutaan korottamaan, mutta tällä nyt yritetään saada valtiolle lisää verotuloja.

Tämä on aika mielenkiintoinen asia, että tämä varmaan eri puolilla Suomea niin kuin puhuttaa eri tavalla. En tiedä, puhuttaako se enemmän niillä alueilla, missä on vasemman laidan kannatus korkeammalla, mutta silloin kun tästä uutisoitiin, että arvonlisävero nousee ja näitä nostetaan ylemmäs, niin kävin itse Etelä-Pohjanmaalla yhdessä tapahtumassa, jossa oli varmaan noin 120 ihmistä, ja juttelin niistä muutaman kymmenen kanssa. Totta kai, kun

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

kansanedustaja on paikalla, kerrotaan niitä huolia ja murheita, ja nyt arvioin, että juttelin 50 ihmisen kanssa, ja siellä sitten kaksi ihmistä mainitsi tästä arvonlisäveron korotuksesta. Sen sijaan noin kymmenen, ehkä vähän ylitsekin, alkoi puhumaan Ylen rahoittamisesta. Niin että minusta tuntuu, että tuolla Etelä-Pohjanmaalla oikeasti ymmärretään erilailla tämä, että valtio velkaantuu ja joudutaan tekemään leikkauksia ja kiristyksiä, ja täällä etelässä tai isoissa kaupungeissa saattaa olla, että tämä näyttäytyy erilailla.

Ei tämä kenellekään kivaa ole, että tätä arvonlisäveroa joudutaan nostamaan, ja varmas-ti tätä ei olisi nostettu, ellei tämä olisi ollut ihan välttämätöntä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rakentamislain muuttamisesta ja eräksi siihen liit-tyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 101/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyk-sen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Tässäkin varataan keskusteluun enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jäl-keen. — Ministeri Mykkänen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.35 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rakentamislaki tulee voimaan pääosaltaan nyt ensi vuoden alussa, ja siitä osan muodostavat jo edellisen eduskunnan loppuvaiheessa hyväksymät rakentamislain muutok-set, ja tähän viime hallituskaudella hyväksyttyyn rakentamislakiin tehdään nyt tällä halli-tuksen esityksellä hallitusohjelman mukaisia muutoksia.

Hallituksen esitys ennen kaikkea keventää hallinnollista taakkaa ja pyrkii vähentämään rakennuslakiin liittyvää byrokratiaa. Korjaussarjan lisäksi tuodaan myös erinäisiä uusia avauksia. Niistä tärkein on lakiin lisättävä uusi puhtaan siirtymän sijoittamislupa sujuvoit-tamaan erityisesti puhtaan siirtymän teollisuushankkeiden rakentamista. Rakentamislakiin jo sisältyvän erikseen haettavan sijoittamisluvan pohjalta tässä hallituksen esityksessä on luotu uusi lupatyyppe, jolla puhtaan siirtymän teollisuushankkeiden alueidenkäyttöllinen tarkastelu voidaan tehdä ilman erillistä asemakaava- tai yleiskaavavaihetta silloin, kun yleiskaavassa on määrätty, että sen käyttämistä rakennusluvan myöntämisen perusteena ei ole erikseen määrätty. Kunkin hankkeen vaikutukset ympäristöön ja naapurustoon toki tu-lee selvittää myös sijoittamisluvan edellytysten kohdalla, ja kyse olisi aina kunnan päätök-sestä myöntää tai hylätä lupa sijoittamiseen. Sijoittamisluvan käyttäminen on rajatulle jou-kolle puhtaan siirtymän kipeästi kaivattuja investointihankkeita yksi uusi mahdollisuus, jota hanketoimija voi halutessaan hyödyntää. Edelleen on tietysti mahdollista ja todennä-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

köisesti monessa tapauksessa todennäköisempää edetä perinteisesti, myös kaavoitusmenettelyn sisältäen.

Hallituksen esityksen mukaan varsin monia suomalaisia koskevalle rakentamislupien hakemisen käsittelylle säädettäisiin kolmen kuukauden maksimimääräaika sekä seuraamukset määräajan laiminlyömisestä, käytännössä siten, että osa rakentamislupahakemuksen käsittelymaksuista palautettaisiin hakijalle asteittain. Puhtaan siirtymän sijoittamisluvan sekä suunnittelutehtävän vaativuudeltaan poikkeuksellisen ja erittäin vaativan rakentamisluvan käsittelyaikatakuu olisi kuusi kuukautta tämän kolmen kuukauden sijaan.

Tapahtumarakenteiden luvanvaraisuudelle säädetään kahden kuukauden määräaika siten, että siis väliaikaiset, alle kaksi kuukautta paikalla olevat yleisörakennelmat eivät enää lupaa tarvitsisi. Tämän tarkoituksena on tapahtuma-alan liiketoiminnan helpottaminen ja sujuvoittaminen sekä kulttuuri- ja liikuntatapahtumien helpottaminen.

Lakiin lisättäisiin myös aiemmin kokeilulain perusteella tietyissä kunnissa voimassa ollut mahdollisuus myöntää rakentamislupa ennen tonttijaon laatimista ja tontin lohkomista. Tästä on hyviä kokemuksia, ja tämä voidaan valtakunnallistaa.

Myös purkamisluvan edellytyksiä hallituksen esityksessä selkeytetään, erityisesti kun kyseessä on kunnan tai kuntaomisteisen yhtiön vähintään kymmenen vuotta omistama, esimerkiksi asemakaavalla suojeltu koulurakennus. Näiden purkamista helpotettaisiin sellaisessa tilanteessa, jossa rakennus on niin huonossa kunnossa, ettei sitä voi enää käyttää. Tilanteet, jossa meillä on sekä käyttö- että purkukiellossa olevia rakennuksia, ovat kuntien kohdalla yleistyneet ja hankalia.

Rakentamisen vähähiilisyyden ohjauksesta, joka siis jo edellisen eduskunnan säätämässä rakennuslaissa on tehostumassa, pidetään sinänsä kiinni. Rakentamislain myötä kunkin rakennuksen ja rakennuspaikan hiilijalanjäljen laskenta tulee normiksi, ja vähähiilisyyteen liittyvä sääntely tätä kautta tulisi edistämään erityisesti puurakentamista Suomessa — uskaltaisin väittää, että tärkein puurakentamisteko vuosiin — toki myös vähähiilisempien betoni- ja teräslaatuojen käyttöä suhteessa saastuttavampiin vaihtoehtoihin.

Kestävän rakentamisen sääntely sinänsä on erittäin tarpeellista ja luo edellytyksiä kiertotaloudelle ja kestäväälle rakennusallalle. Samalla siihenkin liittyvää byrokratiaa ja hallinnollista taakkaa pyritään rajaamaan ja keventämään. Pientaloilta ja korjaushankkeilta tämän korjaussarjan myötä ei vaadittaisi erillistä ilmastaselvitystä — parempi aloittaa niiden kattava tekeminen ammattimaisesta, isompien rakennusten rakentamisesta. Hiilijalanjäljen raportointi siirrettäisiin rakentamisluvan hakemisen sijasta loppukatselmuksen yhteyteen, koska on todettu, että silloin se on tietojen hankinnan kannalta helpompaa ja tulee todenmukaisemmin tehtyä. Erillisestä materiaaliselosteesta myös luovuttaisiin norminpurun hengessä, ja sen sijaan säädetään rakennustuoteluettelosta, joka syntyy automaattisemmin rakennusalan käyttämistä tiedoista.

Rakennusjärjestystä koskevaa pykälää selkiytetään siten, ettei alle 30-neliöisten rakennusten rakentamislupaa enää tarvittaisi — tai tarkkaan ottaen selkeytettäisiin tulkintaa vapautukseen rakentamisluvituksesta siten, että jo nyt sinänsä edellisen eduskunnan hyväksymässä laissa tarkoitettu norminpurku myös aidosti toteutuisi.

Eduskunnan aiemmin hyväksymään versioon sisältyi päävastuullisen toteuttajan melko mutkikas toteutusvastuu, ja tämä nyt tässä hallituksen esityksessä esitetään kumottavaksi eikä näin ollen tule lainkaan voimaan. Tarkoitus on siinä varmasti ollut hyvä, mutta hankkeen aikana on tultu siihen tulokseen, että se voisi entisestään monimutkaistaa lopullisen vastuun kantamista ja tuoda myös lisää byrokratiaa.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Myös valitusoikeuksia maltillisesti karsitaan hankkeiden sujuvan etenemisen varmistamiseksi. Museoviranomaisten valitusoikeus rajataan selkeämmin valtakunnallisesti tai maakunnallisesti museonäkökulmasta merkittäviin kohteisiin, ja maisematyöluvan valitusoikeutta rajataan myös tilanteissa, joissa toteutetaan lainvoimaista asema- tai yleiskaavaa.

Tarkoituksena on, että rakentamislaki tulee voimaan korjattuna 1.1.2025, kuitenkin siten, että rakentamisluvan käsittelyaikatakuun, hiilijalanjälkilaskennan sekä tietomallimuotoisen rakentamisluvan osalta pykälät tulevat voimaan vuotta myöhemmin eli 1.1.2026, jotta alan toimijat ehtivät luoda siihen riittävän sujuvat toimintamallit.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset esittelystä. — Ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Piisinen.

16.42 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä hallitus korjaa säädettyä rakentamislakia niin, että hallinnollinen taakka kevenee, byrokratia vähenee, valitusoikeus selkeytyy sekä päävastuullisen toteuttajan vastuu täsmentyy. Muutoksessa selvittellään keinoja puuttua kaavoista ja rakennusluvista tehtyjen valitusten määrään ja mahdollisuutta tarkentaa valitusoikeuden edellytyksiä sekä nopeuttaa valitusten käsittelyä. Viranomaisten käsittelyajoille asetetaan lakisääteinen ja sitova määräaika alkaen siitä, kun täydellinen lupahakemus liitteineen on pantu vireille rakennusvalvonnassa, ja päättyen siihen, kun päätös on tehty. Määräajan ylityksestä annetaan lupa- tai käsittelymaksusta alennusta.

Suomi on sitoutunut ilmastolain tavoitteisiin tarkoituksenaan nousta puhtaan energian ja ilmastokädenjäljen edelläkävijäksi. Se antaa etulyöntiaseman tässä teollisuuden puhtaan siirtymän murroksessa investointien saamiseksi Suomeen. Ilmastonmuutoksen torjuntaa ja siihen sopeutumista tehdään yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa. Tavoitteeseen pyritään ilman, että arjen kustannukset nousevat tai kilpailukyky heikkenee.

Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä korjataan rakentamislakia selvemmäksi sidosryhmiltä saadun palautteen perusteella. Korjaustarvetta on ilmennyt erityisesti ilmastaselvitykseen sekä rakentamislupahakemukseen ja rakennusvalvonnalle toimitettaviin selvityksiin liittyen. Keskustelua ovat herättäneet myös purkamisluvan edellytykset sekä valitusoikeudet. Tarkoitus on ohjata rakentamaan vähähiilisesti eli huomioimaan rakennuksen koko elinkaaren aikana syntyvät ilmastohaitat ja myös -hyödyt. Tuo vähähiilisyyttä kohti ohjaaminen sujuvoittaa rakentamislain mukaista lupamenettelyä sekä vähentää ilmastaselvityksen ja materiaaliselosteen laatimisesta aiheutuvaa taakkaa rakentamisen eri osapuolille.

Rakentamisluvan myöntämistä ennen tonttijaon laatimista ja tontin lohkomista on kokeiltu jo ennakoon Helsingin, Vantaan ja Turun asemakaava-alueella. Rakentamisluvassa on tällöin määrättävä, ettei rakennusta saa ottaa käyttöön ennen kuin tontti on merkitty kiinteistörekisteriin. Kokeilukuntien kokemukset ovat olleet niin positiivisia, että käytännöstä on tarkoitus tehdä pysyvä. Luvituksen sujuvoittaminen on yksi hallituksen keino paitsi helpottaa rakennusalan ahdinkoa myös lyhentää pääomien sitomisaikaa rakentamismarkkinoille. Rakentamisen osuus koko Suomen bruttokansantuotteesta on ollut kautta aikojen hieman alle seitsemän prosentin paikkeilla, eli varsin merkittävästä taloudellisesta panoksesta on kyse.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Lausuntopalautteena Suomen Kuntaliitto ja suurin osa kunnista katsoivat, että ehdotetut muutokset ovat osittain positiivisia, mutta pääosin negatiivisia. Ehdotusten katsottiin lisäävän merkittävästi nykyisestä viranomaisten pysyviä kustannuksia. Järjestöjen, yritysten, yksityishenkilöiden ja muiden toimijoiden lausunnoissa esitettiin erisuuntaisia näkemyksiä lakiehdotuksesta. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan viranomaisten valitusoikeutta on esityksessä rajattu paitsi perustelematta myös epäjohdonmukaisesti. Epäselvyys valitusoikeuden olemassaolosta lisää työmäärää hallintolainkäytössä. Eduskunnan oikeusasiamiehenkin mielestä sääätämisyjärjestystä koskevat perustelut ovat puutteelliset. Ministeriön tulee esityksen jatkovalmistelussa kiinnittää erityistä huomiota valitusoikeuden rajoittamista koskevien säännösten osalta perustuslain osallistumisoikeutta ja ympäristöperusoikeutta koskeviin säännöksiin ja Århusin sopimuksen velvoitteisiin. Olen aivan varma, että nämä seikat saadaan lain käsittelyn puitteissa kuntoon ja saadaan tämä laki menemään läpi.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on erittäin tervetullut mutta haastava kokonaisuus. Kiitos ministerille sen tuomisesta meille tänne eduskuntaan. Toivon kaikille valiokuntakäsittelyihin osallistuville edustajille viisautta asian käsittelyyn. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

16.48 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Turha sääntely pois, se on Kansallisen Kokoomuksen ja hallituksen tavoite ja tahto. Se on myös tämän rakentamislain korjaussarjan tavoite.

Lukuisien palautteiden pohjalta Marinin hallituksen laatimaa rakentamislakia hienosäädetään nyt paremmin palvelemaan suomalaisia ihmisiä ja yrityksiä. Rakentaminen ei saa enää tyssätä raskaaseen byrokratiaan ja pitkiin käsittelyaikoihin. Rakentamisen kustannukset eivät enää saa nousta näistä syistä. Korjaussarja tuo helpotusta tavallisten ihmisten rakentamiseen ja myös yritysten rakentamiseen. Tätä on pitkään kaivattu.

Konkreettinen asia on, että kunnan pitää ratkaista rakentamislupahakemus kolmen kuukauden kuluttua ja vaativissa hankkeissa kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun rakennusvalvonta on ottanut vastaan hakemuksen liitteineen. Jos näin ei tapahdu, kunnan pitää maksaa hakijalle, eli hakija saa alennusta lupamaksusta. Nykyään vaaditaan valtava määrä erilaisia papereita ja dokumentteja, jotka lisäävät työn määrää. Stressiä sekä rakentajan että hallinnon näkökulmasta saadaan vähemmäksi.

Lupaprosessia ja myönteisiä lupapäätöksiä helpotetaan myös sillä, että jatkossa lupa-vaaditaan nykyistä vähemmän tietoja ja liitteitä. Tämä on toivottu uudistus. On kuitenkin pidettävä huolta siitä, että kuntien rakennusvalvonnassa työn painopiste ei siirry hakemusten vastaanottamiseen ja kirjaamiseen, josta kolmen kuukauden aika alkaa juosta. Tähän löytyy varmasti tietokonepohjainen ratkaisu, ettei kallista työaikaa käytetä hakemusten kirjaamiseen, vaan ripeään käsittelyyn.

Kunnille rakentamislain korjaussarja on mahdollisuus. Nyt on hyvä hetki luopua käytännöistä, jotka hidastavat ja hankaloittavat prosesseja. Kun laki sallii kevyemmän byrokratian ja käsittelyn, kunnissa on otettava siitä kaikki hyöty irti ja uudistettava omaa toimintaansa.

Arvoisa rouva puhemies! Korjaussarja on osoitus siitä, että me Kansallisessa Kokoomuksessa ja hallituksessa uskomme ihmiseen. Suomalaiset perheet ja yritykset pyrkivät lähtökohtaisesti tekemään vastuullisia valintoja. Keventämällä rakentamisen byrokratiaa

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

teemme liikkumatilaa rakentajan arkeen, ja tämä koituu jokaisen suomalaisen parhaaksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rasinkangas.

16.51 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Orpon hallituksen ohjelman mukaan hallitus korjaa säädettyä rakentamislakia niin, että hallinnon taakka kevenee, byrokratia vähenee ja valitusoikeus selkeytyy. Päävastuullisen toteuttajan toteutusvastuu kumotaan, joten hankkeeseen ryhtyvän vastuu säilyy siten ennallaan. Lakiin määritellään myös rakennuslupien käsittelyaikatakuu, joka on kolme kuukautta siitä, kun hakemus on tullut vireille. 1.1.2025 voimaan tulevaan rakentamislakiin on tullut lausuntokierrokselta palautetta, jonka perusteella on ollut tarpeen tehdä edellä mainittuja korjauksia rakentamislakiin.

Uudessa lakiesityksessä kunnan tai kuntaomisteisen yhtiön vähintään kymmenen vuotta omistaman rakennuksen purkamisluvan edellytyksiä selkeytetään. Mikäli rakennus on päässyt jo käyttökelvottomaan kuntoon, tämä on järkevää, jotta tontit saadaan hyötykäyttöön. Pahasti kosteusvaurioituneita ja aikansa rakennusohjeilla tehtyjä rakennuksia saadaan harvoin korjattua niin, että niiden sisäilman laatu saataisiin riittävälle tasolle nyky-määräysten mukaan. Tällaisten rakennusten korjaaminen olisi lisäksi erittäin kallista, eikä lopputuloksen onnistumisesta voida olla varmoja. Rakennusten käyttötarkoitus huomioiden niiden terveysturvallisuus on äärimmäisen tärkeää.

Museonviranomaisten valitusoikeutta rajataan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin kohteisiin, mutta valitusoikeus säilyy edelleen laajempänä kuin nykyisessä maankäyttö- ja rakennuslaissa. Museoviraston lausunnot aiheuttavat kunnissa eriäviä näkökulmia lausuntojen velvoittavuudesta. Nykyään lain tulkinnassa voi olla huomattavia kuntakohtaisia eroja rakentamis- ja purkamislupien käsittelyssä. Voimassa oleva rakentamislaki antaa viranhaltijoille monenlaisia tulkintamahdollisuuksia, mikä on osaltaan hidastanut rakennushankkeiden toteutumista.

Pahimmillaan rakennuslautakunnassa on saattanut olla käsittelyssä jopa useiden vuosien takaisia asioita. Luonnollisestikaan se ei ole asiakkaan kannalta sujuvaa asiakaspalvelua. Esimerkki: pitkään tyhjillään ollut omakotitalo sijaitisi suojellulla asuinalueella ja oli lisäksi pahoin kosteusvaurioitunut. Tämä rakennus oli museoviranomaisen lausunnon mukaan pitänyt suojella, koska se oli osa alueen rakennuskokonaisuutta ja edusti tietyn aikakauden rakentamistapaa. Tätä käsiteltiin rakennusvalvonnassa vuosien ajan, koska Museoviraston lausuntoa pidettiin velvoittavana. Purkulupa myönnettiin lopulta vasta usean vuoden käsittelyn jälkeen. Monissa kaupungeissa hankkeita viivästyttää myös se, että kaavoituksessa ja rakennusvalvonnassa on työvoimapulaa.

Arvoisa puhemies! Rakennusliikkeiden kannalta on myös äärimmäisen tärkeää, että rakennuslupaprosessit edistyvät ilman tarpeetonta viivytystä ja asiakaspalvelu on sujuvaa. Uusi rakentamislain muutos tähtää juuri tähän. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pitko.

16.54 Jenni Pitko vihr: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on käsillä rakentamislain muutos, jossa puututaan merkittäviin rakentamisen lainsäädäntöön liittyviin asioihin. Valitetta-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

vasti tämä on taas yksi esitys, jossa myös ilmasto- ja luontotoimia puretaan. Aloitankin siitä.

Esityksessä esitetään poistettavaksi tiettyjen rakennustyyppien velvoite ilmastaselvityksestä. Tässä tultaisiin vapauttamaan pientalot ja korjausrakentaminen ilmastaselvityksen velvoitteelta. [Heikki Vestman: Hyvä!] Korjausrakentaminen vastaa 50:tä prosenttia meidän rakentamisesta. Jos meillä on aito halu tehdä rakentamisen ilmastopäästöille jotain, tämä ei todellakaan ole oikea suunta. Pientalojen suhteen pidän tärkeänä, että myös siellä pystyttäisiin katsomaan tätä kokonaisuutta. Rakentamisen päästöthän eivät meillä tilastollisesti ole lainkaan vähentyneet, vaan itse asiassa rakentaminen kuluttaa toimialoista Suomessa eniten myös neitseellisiä materiaaleja, ja myös jätteen määrä on toiseksi suurin kaivosteollisuuden jälkeen. On vaikea ymmärtää, miksi hallitus haluaa heikentää rakennusten vähähiilistymistä. Mitä vähemmän me rakentamisen osalta pystytään vähähiilistymistä edistämään, sitä enemmän se aiheuttaa painetta muille sektoreille, eikä sielläkään ole helpoja keinoja.

Ilmastaselvitys ei olisi enää jatkossa myöskään osa rakennuslupaa, jossa sen ohjausvaikutus olisi kaikista paras, vaan se esitetäisiin vasta rakentamisen loppukatselmuksessa. On helppo näin arkijärjelläkin ajatella, että jos suunnitelma tehdään sen jälkeen tai sitä tarkastellaan sen jälkeen, kun rakennus on jo käytännössä rakennettu, niin ei se välttämättä niin suuri ohjausvaikutus ole, kuin jos se olisi rakennusluvan yhteydessä, jossa ammattilaiset rakennusvalvonnassa voisivat ohjata tekemään järkeviä ratkaisuja.

Energiatehokkuus on ihan keskeinen osa-alue siinä, miten me tullaan pääsemään meidän ilmastotavoitteisiin. Meidän on pakko edistää sitä myös rakentamisessa. Sääntelyn purkamisen nimissä ei kannattaisi jättää käyttämättä tehokkaita ohjauskeinoja, varsinkin kun näille ratkaisuille, mitä myös suomalaiset yritykset esimerkiksi talotekniikan osalta ja rakentamisaamien osalta pystyvät tarjoamaan, olisi myös globaaleja markkinoita. Mutta jos me emme luo niitä markkinoita kotimaassa, eivät nämä yritykset myöskään pääse niitä tarjoamaan rajojemme ulkopuolella.

Myös materiaaliselvityksestä tullaan luopumaan kokonaan, ja ihmettelen tätä suuresti. Materiaaliselvityksen, joka siis olisi tullut voimaan ensi vuoden alussa hyväksytyssä rakennuslaissa, tarkoitus oli vähentää neitseellisten raaka-aineiden ja neitseellisten luonnonvarojen käyttöä ja edistää materiaalien kiertoa, kun me saataisiin näkyväksi, mitä materiaaleja meidän rakentamisessa käytetään. Suomessa on käytössä rakennustuotteita kuulemani mukaan jopa 50 000 erilaista tuotetta. Emme millään voi tietää, mitä kaikkea ne pitävät sisällään, ellei niitä listata. Nyt tästä tullaan luopumaan ja menetetään myös kiertotalouden mahdollisuudet meidän talouden pyöriä pyörittämään.

Tämä vihreän siirtymän sijoittamislupa on tavallaan ajatuksena kiinnostava, jos se edistää vihreän siirtymän hankkeita. Mutta kuitenkin, jos ajatellaan tätä meidän totuttua kaavoitusjärjestelmää, se jättää kyllä esimerkiksi meidän yleiskaavan melko erikoiseen oikeudelliseen asemaan. Miksi näiden hankkeiden esimerkiksi ympäristövaikutuksia tai liikenteellisiä vaikutuksia tai muita vaikutuksia, mitä yleiskaavassa normaalisti tutkitaan, ei tarvitsisi todentaa?

Esityksessä myös helpotetaan purkamista, mikä on myös omiaan heikentämään ilmasto- ja luontotavoitteita. Me tiedetään jo nyt, että Suomessa rakentaminen on varsin lyhytikäistä. Asuinrakennukset ovat keskimäärin 60-vuotiaita, toimitilat 40-vuotiaita, ja samalla on aivan selvää, että on aina päästöjen ja ympäristövaikutusten kannalta järkevämpää ylläpitää vanhaa kuin rakentaa uutta. Nyt kuitenkin purkamista halutaan todella voimakkaas-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

ti helpottaa, ja tämä on varsin huolestuttavaa ympäristön kannalta, mutta myös meidän kulttuuriperinnön säilymisen kannalta. Jatkossa, jos tämä laki hyväksytään, suojelemattomien rakennusten purkaminen olisi helppoa.

Haluan muistuttaa tässä tilanteessa, että kaikkia kulttuuriperinnön kannalta tärkeitä rakennuksia ei olla suojeltu. Erityisesti niitä nuorempia ei vielä olla ehditty suojelemaan. On hyvin todennäköistä, että tämmöisen lain myötä näiden purkaminen helpottuu emmekä pysty jättämään tuleville sukupolville samanlaista kulttuuriperintöä, mitä itse olemme saaneet. Mutta myös vanhemmissa rakennuksissa, mitkä eivät välttämättä suojeluun ole vielä päätyneet, on paljonkin suojeluarvoja.

Lopuksi haluaisin vielä nostaa huoleni siihen, että tässä esityksessä rajataan merkittävästi viranomaisten valitusmahdollisuuksia. Valittaminen ei toki ole asia, mitä kovin laajasti kukaan haluaa nähdä tässä yhteiskunnassa. Paras olisi se, että päätökset pitäisivät ja niitä ei tarvitsisi oikeudessa käsitellä. Mutta tähän meidän oikeusvaltioomme kuuluu kuitenkin se, että kansalaisilla ja myös viranomaisilla on mahdollisuus valittaa, mikäli päätös on lainvastainen. Nyt niitä halutaan kaventaa. Tämä on omiaan jättämään huomiotta keskeisiä, esimerkiksi kulttuuriperintöön tai muita meidän yhteiskunnan arvoihin tai kansalaisten huoliin liittyviä asioita, kun valituslupia kavennetaan.

Otamme tämän asian käsittelyyn ympäristövaliokunnassa ja suomme sille tietenkin tarkan käsittelyn. Kyseessä on, kuten edustaja Piisinen tässä sanoi, haastava ja iso kokonaisuus, joka ansaitsee tarkan käsittelyn. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

17.02 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Orpon hallitus tosiaan väittää, että se on sitoutunut näihin ympäristö- ja ilmastotavoitteisiin edelleen, mutta miten sitten onkin aina niin, että kun tänne tuodaan joitain lainsäädäntöesityksiä, niin ne ovat näitä tavoitteita heikentäviä? Ihmettelen tätä. Esimerkiksi Suomen luonnonsuojeluliitto on nostanut esille, että heidän mielestään ympäristöperusoikeuden toteutuminen on ehdotettujen muutosten myötä vaarassa heikentyä. Ylipäätään rakentamislaki ei ole vielä edes tullut voimaan, ja nyt sitä jo heikennetään.

Aloitetaan siitä, että hallitus tosiaan esittää tämän ilmastaselvityksen ja materiaaliselosteen laatimisvelvoitteen keventämistä. Ilmastaselvityksen soveltamisalaa halutaan supistaa siten, että sitä ei tarvitse esittää pientalojen, laajamittaisesti korjattavan rakennuksen, muutostöiden eikä laajennusten osalta. Rakennuksen ja rakennuspaikan ilmastaselvitys tulisi laatia ja esittää vasta rakennuksen loppukatselmusta varten, eikä rakentamisluvan hakemista varten. Eli tosiaan tämä hiilijalanjäljen raja-arvon alittuminen osoitettaisiin vasta sen hankkeen valmistuttua, mikä ei kuulosta järkevältä. Myöskään materiaaliselostetta ei tarvitsisi esittää kyseisten tilanteiden osalta.

Ilmastaselvityksien ja rakennustuoteluettelon laatimisvelvoitteisiin liittyvät heikennykset ovat minusta tässä erityisen ongelmallisia ja tulevat myös vaikeuttamaan näiden hankkeiden vähähiilisyyden ohjausta. Näiden muutosten ympäristövaikutukset voivat olla haitallisia, koska nämä rajaukset saattavat viestittää hankkeeseen ryhtyville, ettei tiettyjen rakennustyyppien vähähiilisyyteen ja materiaalitehokkuuteen tarvitse kiinnittää huomiota. Kun rakennuksen elinkaaresta aiheutuvia päästöjä ei arvioida ja tehdä näkyviksi, niin tietoisuus niistä ei lisäännä ja hankkeiden vähähiilisyyden ohjaus vaikeutuu. Tässä yhteydes-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

sä Suomen luonnonsuojeluliitto onkin lausunnossaan nostanut esille, että tämä voi vaikeuttaa Suomea sitovien ympäristötavoitteiden toteutumista.

No, sitten tästä puhtaan siirtymän sijoittamisluvasta: Tässähän on kyse myös merkittävästä muutoksesta. Itsekin tietenkin ajattelen niin, että me haluamme edistää puhdasta siirtymää tai vihreää siirtymää, tai millä nimellä sitä kukin haluaakin kutsua, sillä ei ole niin paljon väliä. Totta kai on tärkeää, että tämä siirtymä edistyy, mutta samaan aikaan meidän pitää varmistaa, että se tehdään oikein ja se tehdään laadukkaasti, eikä sitä tehdä tavalla, joka sitten vaarantaisi joitain meidän muita tavoitteita tai periaatteita tai sekoittaisi näitä.

Myös tämä valitusoikeuden rajaaminen on ongelmallista. On ihan selvää, että kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen valitusoikeudet pitäisi turvata sijoittamislupa-asioissa. Myös tuomioistuimet kiinnittivät huomiota tähän perusoikeusnäkökulmaan, ja he toivoivat puhtaan siirtymän sijoittamisluvalla tarkempaa sääntelyä.

Sitten on tämä rakennusluvalle säädettävä kolmen kuukauden käsittelyaika, jota myös pidettiin usean lausujan taholta ongelmallisena. Ulkopuolisilta viranomaisilta pyydettyjen tarpeellisten lausuntojen odottelun sisällyttäminen kolmen kuukauden määräaikaan on usein mahdotonta. Oli myös se pelko, että tämä voi johtaa kielteisiin päätöksiin, ja lausuntokierroksella muun muassa Uudenmaan liitto esitti, että ensisijaisesti tämä pykälä poistettaisiin tai määräaika sujuvoitettaisiin mahdollistamalla vaativille hankkeille tätä pidempi käsittelyaika. Joka tapauksessa riittävä siirtymäaika vaaditaan. Osa ehdotti kahta vuotta, ja myös useat kunnat ehdottivat käsittelyaikatakuuta kokonaan poistettavaksi tästä esityksestä. Tuotiin esille, että käytännössä puutteelliset asiakirjat usein viivästyttävät luvan myöntämistä. Myös Helsingin kaupungin lausunto on ollut kriittinen tätä kohtaa kohtaan ja toki myös useita muitakin osia kohtaan.

Muihinkin kohtiin oli paljon vastustusta, esimerkiksi oli tämä muutos purkamisen edellytyksiin. Itsekin näen, kuten edellinen puhuja, että purkamista lähtökohtaisesti ei pitäisi helpottaa ja sen pitäisi olla mieluummin ajatuksena sellainen viimesijainen keino, eikä asia, jota me täällä pyrimme helpottamaan.

Moni lausunnonantaja onkin pitänyt tätä esitystä hyvin ongelmallisena. Tätä on pidetty ristiriitaisena, tätä on pidetty keskeneräisenä ja myös tulkintaa vaikeuttavana. Kun hallitus puhuu tämän lain korjaussarjasta, niin sitä on tässä nyt kyllä vaikea nähdä, ja helpompi on nähdä, että tässä kyse on käytännössä tämän rakentamislain ja meidän ympäristöoikeuden heikentämisestä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto, poissa. — Edustaja Vestman.

17.07 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille rakentamislain korjaussarjan esittelystä. — On kiistatonta, että Suomessa rakentamisen raskas sääntely nostaa rakentamisen kustannuksia ja siten suomalaisten asumisen ja arjen kustannuksia. Yhtä selvää on, että nyt kun rakentamisala on taantumassa, ainakaan ei tulisi rasittaa alaa yletömällä lisäsääntelyllä, byrokratialla ja hallinnollisella taakalla. Siihen ei juuri nyt ole varaa. Näin ollen hallituksen esitys rakentamislain korjaussarjasta tulee juuri oikeaan aikaan. Siinä tosiaan kevennetään edellisen hallituksen ajamaan rakentamislakiin sisältyvää hallinnollista taakkaa ja sääntelyä. Tämä on siis perusteltu korjaussarja.

Ensinnäkin järjeistetään hiilijalanjäljen sääntelyä. Kuten ministeri totesi esittelypuheenvuorossaan, totta kai rakennuslalle on syytä asettaa tietynlaisia vaatimuksia — näillä hiilijalanjäljen sääntelyvaatimuksilla tosiaan voi olla esimerkiksi puurakentamista edistä-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

vä vaikutus — mutta ei ole perusteltua, että jokainen omakotitalorakentaja ja pienrakentaja, jokainen torppa, on tällaisten velvoitteiden piirissä. Tämä muutos, jolla siis tällaiset ker-
tarakennushankkeet vapautetaan ilmastaselvityksestä, on järkipolitiikkaa. Tällaisella il-
mastaselvityksen vaatimuksella pientalorakentajille, väitän näin, on päästöjen vähennys-
ten kannalta aika marginaalinen vaikutus lopulta, mutta se todella lisää rakentamisen taak-
kaa ja kustannuksia ja on mielestäni omiaan vähentämään niiden vaikuttavien ilmastotoi-
mien legitimitteettiä suomalaisten silmissä.

Hiilijalanjäljen raja-arvon todentamiseenhan tulee myös joustoa. Tämäkin on perustel-
tua. Ei tule olla niin, että vähähiilisyyksivaatimukset ohjaavat rakentamista ei-toivottuun
suuntaan esimerkiksi niin, että se heikentää rakentamisen pitkäikäisyyttä ja laatua.

Ilmastaselvitys todella vaadittaisiin jatkossa vain kerran, ja toisin kuin aiemmissa pu-
heenvuoroissa on väitetty, nimenomaan se käyttöönottovaihehan on oikea vaihe vaatia tätä
selvitystä, koska siinä vaiheessa on käytettävissä tarkat tiedot käytettyjen materiaalien
määrästä ja laadusta.

Hallituksen esitykseen sisältyvällä lupien käsittelyaikatakuulla, kolme kuukautta, on
taas potentiaalisesti hyvinkin myönteinen vaikutus investointeihin ja siten itse asiassa kan-
santalouteen, kun otetaan huomioon rakennusalan merkitys osana Suomen taloutta. Se li-
sää ennustettavuutta ja vähentää liiketoimintariskiä, puhumattakaan siitä, että se on pien-
talorakentajille kyllä todella tärkeä uudistus. Tämä on eräänlainen päänavaus, ja kannus-
tankin totta kai siihen, että meillä päästään luvituksessa ylipäättään tällaisiin käsittelyaika-
takuisiin — ja ymmärtääkseni tämä on hallitusohjelmaan kirjattu tavoite.

No, mitä tulee sitten päävastuullisen toteuttajan toteutusvastuuta koskevan pykälän
poistamiseen, niin tähän on yksi niistä pykälistä, jotka viime hallituksen rakentamislai-
sa olivat erittäin epäonnistuneita. Sitä on pidetty laajasti epäselvänä ja tulkinnanvaraisena,
ja oli suuri riski siitä, että se viivästyttää hankkeita ja hämärtää vastuita sopimussuhteissa,
ja se oli omiaan heikentämään oikeusvarmuutta. Tämän pykälän poistaminen on kyllä erit-
tään perusteltua.

No, puhtaan teollisuuden sijoittamislupa, tärkeä uudistus, tulee todella lyhentämään näi-
den hankkeiden luvitusta yhdellä—kahdella vuodella, ymmärtääkseni, tai tällainen arvio
julkisuudessa on ainakin esiintynyt. On tärkeää huomata, että tässä sijoittamisluvassa ei
kuitenkaan tingitä niistä vaatimuksista, jotka tällaisen hankkeen asemakaavoitukselle oli-
si, siis mitä tulee esimerkiksi ympäristöä koskeviin selvityksiin. Eli ympäristön laadusta
pidetään sijoittamisluvankin kohdalla huolta. Huolta on aiheuttanut myös se, mitkä ovat
kunnan vaikutusmahdollisuudet tällaisten teollisten hankkeiden sijoittumiseen, mutta on
tärkeää huomata, että tuolla ehdotetussa 46 a §:ssä on näitä edellytyksiä muotoiltu siten,
että kunnalla sitä harkintavaltaa edelleen on. Muun muassa rakentaminen ei saa aiheuttaa
haittaa naapureille eikä vaikeuttaa naapurikiinteistöjen rakentamista, sen tulee olla sopi-
vaa maisemalliselta kannalta, eikä se saa vaikeuttaa erityisten luonnon- tai kulttuuriympä-
ristön arvojen säilyttämistä eikä virkistystarpeiden turvaamista. Eli kyllä sitä luvittajan
harkintaa edelleen säilyy.

No, sitten edellisissä puheenvuoroissa on kritisoitu näitä valitusoikeuksien rajoituksia.
Nämäkin ovat kannatettavia uudistuksia, ja toivoisin, että niissä jopa pidemmälle voitai-
siin mennä. Ely-keskusten valitusoikeus rajataan maankäyttö- ja rakennuslain aikaiseen,
museoviranomaisen valitusoikeutta rajataan, ja myös järjestöjen kohtuuttoman laajaan va-
litusoikeuteen puututaan. On tärkeää huomata, että asianosaisten, kuten naapurien, valitus-
oikeus säilyy ennallaan. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

17.14 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ilmastokriisiin ja luontokatoon vastaaminen on tämän päivän isoja kysymyksiä, ja myös hallitus on omassa ohjelmassaan sitoutunut niin vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoitteeseen kuin myös luontokadon pysäyttämiseen, ja itse asiassa ei vain luontokadon pysäyttämiseen vaan luontoposiitiivisuuteen. Nyt tietysti, kun rahaa on niukasti, voisi ajatella, että hallitus käyttää niitä muita välineitä, mitä sillä on, saavuttaakseen näitä tavoitteita, mutta valitettavasti nyt tässä käsittelyssäkin oleva lainsäädäntö on esimerkki siitä, kuinka hallitus on jälleen valmis tinkimään ilmasto- ja luontotoimista.

Viime kaudella, kun rakentamislakia uudistettiin, keskeinen tavoite oli pienentää rakentamisen ilmasto- ja luontovaikutuksia, ja nyt tällä hallituksen esityksellä vesitetään tuota tavoitetta. Rakentaminenhan aiheuttaa valtavasti päästöjä, ja se käyttää enemmän luonnonvaroja kuin mikään muu toiminta, jopa enemmän kuin kaikki muut yhteensä. Siksi rakentamisen ilmasto- ja luontoystävällisyys on aivan avainasemassa ilmasto- ja luontotavoitteiden saavuttamisen kannalta. Ja itse asiassa se on myös kysymys, joka tulee aina vastaan, kun erilaisia ilmasto- ja luontotoimia tehdään. Usein muut alat kysyvät, että entä rakentaminen, entä maankäyttö, joka valtavasti vaikuttaa niin luontokatoon kuin ilmastoon: miksi sille puolelle ei aseteta riittävästi niitä vaateita, mitä kaikille muille aloille vaaditaan ja joilla lainsäädäntöä kiristetään? Tämä on mielestäni täysin oikeutettu kysymys. Totta kai kaikkien alojen tulee osallistua niin luontokadon torjuntaan, ilmastokriisin torjuntaan kuin myös kiertotalouden edistämiseen, ja itse asiassa tällä lainsäädäntömuutoksella, mitä nyt ollaan tekemässä, heikennetään näitä kaikkia nyt sitten rakentamisen osalta, ja pidän tätä todella todella valitettavana.

Tässä edellä on jo esitetty näitä heikennyksiä, mitä lakiin ollaan tekemässä, kuten ilmastosuunnitelmien poisto pien- ja korjausrakentamiselta, joka antaa aivan väärän viestin. Etenkin korjausrakentamisen osalta tiedämme, että noin puolet kaikesta rakentamisesta on korjausrakentamista, ja jos tämä nyt sitten ei ole enää tässä mukana, niin se on tietysti merkittävä osa myös rakentamisen päästöistä.

Niin ikään täällä on tuotu esille rakentamisen ilmastaselvitys ja sen esittämisen ajankohdan. Totta kai on eri asia, jos se esitetään vasta siinä kohtaa, kun kaikki on valmista, kuin että se esitettäisiin aiemmin, jolloin siihen voitaisiin tehdä muutoksia. Itse asiassa olisin kysynyt ministeriltä, koska minusta tämä esitys jättää sen aika epäselväksi, mitä tapahtuu sitten siinä tapauksessa, jos ilmastaselvitys ylittää hiilijalanjäljen raja-arvon rakentamisen loppukatselmuksessa. Mitä sitten tehdään?

Yhtä lailla pidän huonona kiertotalouden näkökulmasta sitä, että tämä rakentamislain materiaalivelvoite poistettaisiin ja korvattaisiin rakennustuoteluettelolla, sillä jos me halutaan ottaa vakavasti neitseellisen luonnonvarojen käytön vähentäminen, niin tämäkin on aivan väärä suunta. Ja jos kiertotalous halutaan ottaa vakavasti, niin me tarvitsemme tarkempaa tietoa, koska siinä jos missä tietysti se olemassa oleva data on avainasemassa.

No, kun täällä on tullut esille, että tätä kovasti on toivottu ja sidosryhmät pitävät tätä esitystä hyvänä, niin kyllä minä vähän erilaisen kuvan sain siitä, kun luin, mitä Kuntalehti oli uutisoinut Kuntamarkkinoilta, kun tätä lakia ministeri oli ollut esittelemässä. Sieltä tuli sellaisia kommentteja, että ”onko alkujaan kysytty, mitä vanhassa oli tarpeen korjata, onko nyt tilattu puskutraktori hiekkakakkuja varten”. Näin oli todennut Hangon kaupunginjohtaja Petra Ståhl, kun taas Jyväskylän kaupunkisuunnittelu- ja maankäyttöjohtaja Leena Ros-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

si toteaa, että ”kentällä ei ole täysin selvää, mitä ollaan tekemässä, kun kokonaisuus jaetaan neljään tai jopa viiteen eri lakiin. On todellinen riski, että kokonaisuuden taju vähenee entisestään ja samalla maankäytössä nousee riski ylipolitisoitumisesta.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Valitettavasti, edustaja Asell, joudumme keskeyttämään tämän listan läpikäymisen. Ministerillä on puheenvuoro tähän lopuksi, ja palaamme sitten asiaan hetken päästä.

17.19 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä keskustelupuheenvuoroista. Ensinnäkin täytyy sanoa, että totta, tätä lain korjaussarjaa ei ole tehty kuntajohtajia varten, vaan suomalaisia varten: suomalaisia rakentajia, suomalaisia ihmisiä, jotka tarvitsevat oman elämänsä yhden tärkeimmän päätöksen esimerkiksi oman talon rakentamisen tai oman asunnon hankinnan tueksi, välillisesti sen, että niitä myös syntyy kohtuullisessa ajassa. Ja aika on myös rahaa tässä suhteessa. Tämän takia yhdyin kyllä niihin, jotka täällä ovat esimerkeinkin kuvanneet, miksi tämä käsittelyaikatakuu esimerkiksi rakentamisluvassa on tärkeä sekä omakotitalorakentajille että myös itse asiasa investointien toteutumiselle.

Ja jos kysytään, mistä ympäristötavoitteet ovat kiinni, niin kyllä ne ovat luvituksen hitauteista kiinni enemmän kuin mistään niistä asioista, joista tätä korjaussarjaa kritisoitiin. Jos pystymme vähänkään luvitusta nopeuttamaan sijoittamisluvan avulla, joka tässä tulee uutena puhtaan siirtymän investoinneille, ja rakentamisluvan nopeammalla käsittelyllä, niin pääsemme eteenpäin ympäristötavoitteissa.

Kiertotaloudesta sen verran, että ei hätää, tämä materiaaliselvityshän ei ole tästä itse välineenä kokonaan poistunut, vaan tässä on otettu käyttöön nyt tämä rakennustuoteluettelo, koska tätä käytiin läpi aika tarkkaan myöskin Green Building Councilin ja muiden alalla eteenpäin katsovien yhteistyöfoorumien kanssa ja tultiin siihen tulokseen, että rakennustuoteluettelo, joka helpommin syntyy niiden tietojen pohjalta, jotka muutenkin rakennushankkeessa on koneistetussa muodossa saatavissa, tuo lähes kaikissa tapauksissa sen saman tiedon tässä vaiheessa, mitä kiertotalouden rakentamiseen tarvittaisiin, kuin tämä viime hallituskaudella hyväksytyssä esityksessä ollut niin sanottu materiaaliselvitys. Kysymys on vähän eri muodosta, simppelimmästä tietorakenteesta, mutta on aivan oikein, että rakennetaan tietokantaa sille, että purkuvaiheessa ja korjausvaiheessa voidaan ikään kuin deskityönä suunnitella, mitä osia käytetään uudelleen. Se on ihan yhteinen tavoite, eikä siitä suinkaan tässä luovuta.

Ilmastaselvityksen osalta: Täällä useat edustajat ymmärrettävästikin kysyivät, että miksi tässä ollaan pientalorakentajien ja korjausrakentamisen osalta päätetty, että ei tule velvoitetta laatia jokaisessa hankkeessa ilmastaselvitystä ja täyttää raja-arvoja. Miten sen kuvailisin? Meillä on aika paljon sellaisia selvitysstandardeja, joista on tullut myöskin hyvin negatiivisia sanoja suomalaisten suihin, varsinkin silloin, jos ne on viety tavalla, jossa sitten kuitenkin esimerkiksi se sähköinen sovellus, jolla se täytetään, tai ne tiedot, joita sinne syötetään, ei ole tuntunut todelliselta vaan teennäiseltä. Uskon, että tästä ilmastaselvityksestä on saatavissa järkevä, hyvä alaa kirittävä versio, mutta se ei yleensä ensimmäisellä askeleella onnistu aivan maaliin. Sen takia on parempi, että nyt ammattimaisten kerrostalorakentajien, rivitalorakentajien kanssa tätä lähdetään toteuttamaan, ja hyvin voidaan myöhemmin, vuosien päästä katsoa, että jos aidosti pystytään tekemään kätevästi ja lisäarvoa tuottavasti, niin sitten tätä laajennetaan myös korjausrakentamisen puolelle. Mutta sen

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

on parempi mennä näin päin kuin niin, että jää pitkäksi aikaa mieleen, että tämä oli se turha, vääriä tietoja tuottava, tai jotain muuta, liian hankala, kankea selvitys. Semmoista me ei suomalaisille tarvita. Se ei olisi oikeasuhtaista tähän itse kysymykseen liittyen.

Siinä, että tehdään velvoite siihen käyttöönottovaiheeseen, on se idea, että silloin ei tarvitse kahteen kertaan raportoida, koska joka tapauksessa tässä käyttöönottovaiheessa täytyisi uudelleen päivittää rakennusaikana muuttuneet tiedot ilmastaselvityksen raja-arvoista. Se, että kertaalleen raportoidaan, helpottaa rakennuslupan käsittelyä, ja ei sitä rakennusta sitten voida ottaa käyttöön, jos niihin sitoviin raja-arvoihin, jotka asetuksella tullaan antamaan, eivät nämä kerrostalo- tai rivitalohankkeet pääse.

Se vaikutushan tulee oikeasti olemaan se, että kun nähdään raja-arvot laskevana käyränä seuraavan viiden vuoden päähän, niin isot rakennuttajat, YIT:t, Skanskat, vastaavat, rupeavat suunnittelemaan, miten ne pääsevät viiden vuoden päästä siihen maaliin muuttamalla työmaakäytäntöjä, rakennusmateriaaleja ja niin edelleen. Ei se siinä vaiheessa tapahdu, että ruvetaan yksittäisen rakennushankkeen kohdalla laskemaan niin merkittävästi, vaan tässä suunnitteluvaiheessa, ja silloin on ikään kuin samantekevää, onko se itse raportointi käyttöönotto- vai rakennuslupavaiheessa. Mutta se on sujuvampaa näin.

Valitusoikeuksista totean, että tässä mennään aika keskitietä. Me emme suinkaan pura suomalaisen oikeusvaltion muutoksenhakumahdollisuuksia, mutta meillä on varmasti kaikilla ympärillämme ihmisiä, tahoja, yrityksiä, investoijia, erityisesti niitä uutta luovia tahoja, jotka ovat kärsineet siitä, että käytetään väärin valitusoikeuksia tai luodaan tilanteita, jossa meillä on kansallisomaisuutta tyhjän panttina tilanteessa, jossa ei pystytä sitä käyttämään. Eli tässä hieman sitä sujuvoitetaan.

Kokonaisuutena tämän hankkeen tarkoitus on korjata sujuvampaan suuntaan. Tätä on myöskin muokattu erityisesti tämän puhtaan siirtymän sijoittamislupan osalta lausunkierroksen jälkeen, sen perustellunkin oikeudellisen lausuntopalautteen perusteella, jolloin sinänsä lausunkierroksen palaute ei enää kaikilta osin ole voimassa. Mutta on tietysti hyvä, että valiokunta vielä tarkastelee niin, että tästä tulee mahdollisimman oikeudellisesti tarkkaan mietitty kokonaisuus. Mutta nämä tarkoitukset on tässä kyllä kaikilta osin tarkkaan pohdittu myös alan kanssa, ja tarpeen, jotta Suomessa pystytään edistämään sujuvaa rakentamista ja samalla itse asiassa maailman ensimmäisten joukossa ottamaan käyttöön sitova ilmastaselvitys raja-arvoineen meidän kerrostalo- ja rivitalorakentamista koskien.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään, ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.25.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.10.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä. — Ja siellä ensimmäisenä on edustaja Asell.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

18.10 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Käsitlemme Orpon hallituksen esittämiä muutoksia viime kaudella annettuun rakentamislakiin. Vaikka laki kaipaa päivityksiä, hallituksen esitykset sisältävät kyseenalaisia kohtia, jotka voivat heikentää sekä kuntien että kuntalaisten asemaa. Ensinnäkin kuntien viranomaisille esitetty kolmen kuukauden määräaika eli käsittelyaikatakuu rakentamisluvan käsittelyyn on ongelmallinen. Määräajan laiminlyönti johtaisi seuraamuksiin, mikä voi aiheuttaa sen, että kuntien rakennusvalvonta alkaa hylätä lupahakemuksia varmuuden vuoksi. Tämä ei ole kuntalaisten etu, sillä rakentamislupien saaminen voi itse asiassa vaikeutua, ja moni hanke voi jäädä toteutumatta.

Ympäristövaliokunta suhtautui tähän määräaika-asiaan viime kaudella kielteisesti ja ehdotti silloin, että tiukan määräajan sijaan kunnissa edistettäisiin palvelulupausta osana hyvää hallintoa. Nyt hallitus vie asiaa aivan toiseen ääripäähän, ja on vaarana, että rakennusvalvonnan laatu kärsii resurssipulan takia. Rakentajan näkökulmasta arvio luvan käsittelyajasta olisi usein tarpeellisempi tieto kuin tiukka aikaraja. Tämä mahdollistaisi paremman projektisuunnittelun ja antaisi realistisen kuvan siitä, milloin rakentaminen voi alkaa.

Toinen kysymyksiä herättävä ehdotus koskee sijoittamislupaa, jolla puhtaan siirtymän teollisuushankkeita voitaisiin vauhdittaa. Näiden hankkeiden toteuttaminen pelkällä sijoittamisluvalla voisi periaatteessa ohittaa voimassa olevan asema- ja/tai yleiskaavan. Vaikka puhtaan siirtymän hankkeiden edistäminen on tärkeää, on myös kuntalaisten oikeusturva turvattava. Kuntalaisilla on oikeus luottaa kaavoituksen ennakoitavuuteen ja pysyvyyteen. Tämä esitys voi heikentää näitä periaatteita, ja siksi sen vaikutukset on arvioitava tarkasti.

On tärkeää, että maankäytön suunnittelun välineet ja päätöksenteko säilyvät kuntien käsissä. Kunnilla on oltava mahdollisuus suunnitella maankäyttöä ja liikennettä siten, että se tukee yhteisiä tavoitteita, kuten kohtuuhintaista asumista ja kestävästä rakentamisesta. Yhteisten tavoitteiden toteuttaminen edellyttää aktiivista maapolitiikkaa, joka varmistaa, että ympäristömme on turvallinen, terveellinen ja ekologisesti kestävä. Kaavoitusprosessin hitaus ei ole syy luoda prosessiin aukkoja tai ohituskaistoja. Sen sijaan meidän on pyrittävä tehottamaan prosessia siten, että se palvelee kaikkia osapuolia ilman, että rakennusvalvonnan laatu tai kuntalaisten oikeusturva vaarantuu.

Lisäksi on syytä pohtia, mitä seurauksia on sillä, että hallitus jakaa maankäytön ja rakentamisen lainsäädännön neljään eri lakiin. Voiko tällainen hajautettu järjestelmä toimia tehokkaasti, ja kuka lopulta hallitsee tätä kokonaisuutta?

Arvoisa puhemies! Tässä tilanteessa on välttämätöntä, että rakentamis- ja kaavoituslainsäädäntöä kehitetään kunnianhimoisesti, mutta harkiten. Meidän on varmistettava, että lainsäädäntö tukee kuntien ja kuntalaisten asemaa eikä aseta esteitä kestäväälle ja oikeudenmukaiselle rakentamiselle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

18.14 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa rouva puhemies! Rakentamisen suhdannetilanne on ollut jo pari vuotta erittäin vaikea, ja muun muassa vapaarahoitteisia asuntokohteita on lähtenyt liikkeelle todella vähän. Tällä hallituksella ei ole mahdollisuutta ohjata alalle veronmaksajan piikkiin tukirahaa, eikä se kestävää olisikaan. Sen sijaan tuemme rakennusalan kasvua ja toimintaedellytyksiä pitkällä tähtäimellä sujuvoittamalla ja järkevöittämällä rakentamisen sääntelyä, ja samalla sujuvoitamme myös luvitusta laajemminkin. Rakentamislain korjaussarja tarttuu lukuisiin sellaisiin ongelmakohtiin, joita kiinteistö- ja raken-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

nusalan yritykset ovat pitäneet kustannuksia lisäävänä byrokratiana ja hallinnollisena taakana, samaten kuin suomalaiset pientalorakentajat.

Tällä rakentamislain korjaussarjalla lunastamme erityisesti suomalaisille tekemämme lupauksen keventää rakentamisen sääntelyä ja vähentää byrokratiaa. Samalla poistetaan myös viime kaudella Marinin hallituksen rakentamislakiin kaavailemia yksittäisiä kohtia. Korjaussarjassa rakentamiseen liittyvää hallinnollista taakkaa kevennetään, valitusoikeuksia rajataan ja rakennusluville säädetään ensimmäistä kertaa 3—6 kuukauden enimmäiskäsittelyaika. Muun muassa tapahtuma-alan tilaisuuksien järjestämistä helpotetaan täsmentämällä lakia niin, ettei rakentamisen luvanvaraisuus koske kaikkia tapahtumarakenteita.

Tästä kolmen kuukauden ja kuuden kuukauden enimmäiskäsittelyajasta on ollut jonkin verran täällä salissa puhetta, ja se tosiaan koskee tiettyjä rakennuslupia. On tärkeää, että ihminen, joka hakee rakennuslupaa, tietää, missä ajassa se lupa voitaisiin käsitellä. Olin aikanaan 2005—2008 Oulun seudun ympäristölautakunnan puheenjohtaja, kun teimme tämän ensimmäisenä Suomessa ympäristölupiin, joita käsitellään kunnallisesti. Silloin todettiin, että tietyt ilmoitukset ja viranhaltijatasolla käsiteltyt luvat käsiteltiin kuukaudessa ja lautakuntatason luvat käsiteltiin kolmessa kuukaudessa ja sitten erityiset laajemmat luvat kuudessa kuukaudessa. Ensimmäisinä aikoina, kun nämä tavoiteasetannat tehtiin, oli hie-man vastustusta ja epäilyä, tullaanko se saavuttamaan. Mutta sitten, kun sitä luvan käsittelyn läpinäkyvyyttä ja avoimuutta lisättiin ja viranhaltijat myöskin näkivät, että minkä verran siinä menee, niin kas kummaa, ihan ensimmäisen vuoden aikana jo lautakuntatasolla ja siis Oulun seudun ympäristövirasto pääsi näihin käsittelyaikoihin.

Käsittelyajan osalta täytyy myöskin tarkentaa, että tämä aika ei lähtisi juoksemaan siitä, kun ensimmäinen hakemus on jätetty, vaan siitä, kun hakemus on kokonaisuudessaan täydennetty ja kaikki materiaalit ovat siellä sisällä. Eli että jos hakija laittaa puutteellisen hakemuksen, niin aikaikkuna ei lähde siitä juoksemaan, vaan silloin, kun hakemus on riittävä ja siellä on kaikki siihen hakemuksen käsittelyyn liittyvät asiat ja liitteet tuotu rakennusvalvontaan.

Yhtenä ihan pienenä asiana rakentamisluvan käsittelyyn on myöskin se, että on monia rakennusvalvontavirastoja, jotka eivät esimerkiksi ole heinäkuussa ollenkaan auki. Tämä on sellainen asia, josta kuntien olisi tärkeää ajatella, että suomalaisia palveltaisiin jotenkin myös heinäkuussa.

Sitten, että miten rakentamisen valitusoikeudet muuttuvat. Viime hallituskaudella hyväksytyssä rakentamislaisla museoviranomaiselle säädettiin valitusoikeus, jota sillä ei nykyisen maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti ole. Eli rakentamislain korjaussarjassa tätä museoviranomaisen valitusoikeutta, joka ei ole siis vielä ehtinyt tulla voimaan, rajataan koskemaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviä kohteita. Museoviranomainen saa ja tietenkin myös pitää edelleen valitusoikeuden, jota sillä ei tällä hetkellä voimassa olevan lainsäädännön mukaan ole, mutta rajatumpana kuin viime kaudella esitettiin. Näin ollen tämäkin muutos sujuvoittaa rakentamista hankkeeseen ryhtyvän kannalta. Sitten valitusoikeus kumotaan sellaiselta rekisteröidyltä yhteisöltä, jonka toimialaan kuuluu kulttuuriperinnön vaaliminen tai rakennetun ympäristön laatuun vaikuttaminen.

Arvoisa puhemies! Sitten tässä oli puhetta myös siitä, muuttuvatko rakentamisen vastuut tällä korjaussarjalla. Vastuihin ei tule muutoksia. Tässä viime hallituskaudella hyväksytyssä rakentamislaisla oli tällainen uusi päävastuullisen toteuttajan toteutusvastuuta koskeva pykälä, jonka tavoitteet olivat kaikki yhteisesti täällä jaettuna, mutta lausuntopalautteen perusteella siitä olisi mahdollisesti tullut liian byrokraattinen, ja se sieltä poistetaan.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Näen, että tällä rakentamisen korjaussarjalla annetaan myös iso haaste koko rakennus-alalle. Meillä esimerkiksi korkea korjausrakentamisen osuus osittain johtuu siitä, että meillä myöskin on rakennettu huonoa laatua ja paljon joudutaan korjaamaan. Näen, että koko rakennusala on vastuussa, ja monet alan toimijat ovat muun muassa Rakennuslehdessä kuuluvan vuoden aikana esittäneet, että rakennusalan toimintakulttuuri tarvitsee uudistumista: vastuullisempaa, kestävämpää ja läpinäkyvämpää otetta. Ja tässä myös sitä vastuuta nyt alalle sysätään siltä osin, että ei riitä aina se, mitä on laissa kirjoitettu, vaan kyllä alan pitää alkaa toimimaan myöskin niin, että se toimii vastuullisesti, läpinäkyvästi ja kestävämminkin kirjain ylikin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi poissa. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

18.21 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Aloitan tästä rakennusluvan määräajasta, mistä en vielä ehtinyt ensimmäisessä puheenvuorossani puhua: Olen hieman huolissani, jotta se siihen toivottuun lopputulokseen. Olen itse kysellyt esimerkiksi kotikaupunkini Oulun rakennusvalvonnasta syitä sille, miksi joskus rakennusluvut venyvät pidempään, vaikka parhaimmillaan luvan voi kaupungistamme saada reilusti alle kuukaudessa. Syynä tähän on usein puutteellinen hakemus tai täyttymättömät lupaehdot, eli rakennusvalvonta joutuu työssään siis paljon ohjaamaan rakentamista, mikä on tietenkin myös sen tehtävä, ohjata sitä kohti lain ehtojen täyttämistä. Jos nyt kuitenkin otetaan tällainen tiukka määräaika, mitä tämä lakiesitys esittää, niin voiko itse asiassa käydä niin, että kielteisten päätösten osuus lisääntyy, siis mikäli ehdot eivät täyty mutta määräaikaan mennessä päätös täytyy antaa? Tilastot toki tykkäävät, mutta ei ehkä ihan palvele asiaa. Tässä edustaja Talvitie esittikin, että tämä kuukausi lähtisi liikkeelle siitä, kun kaikki materiaalit on esitetty asianmukaisesti, ja se olisi erittäin kohtuullinen tarkennus tähän, mutta senkin jälkeen voi olla tietenkin näitä tilanteita, missä lupa ei täytä ehtoja ja on ehkä parempi ohjata sitä täyttämään niitä kuin antaa kielteinen päätös. No, en sinänsä kategorisesti tällaisia määräaikoja vastusta, mutta niitten täytyy olla realistisia, ja tätä aion ainakin valiokunnassa sitten olla selvittelemässä, onko tämä sellainen.

No, palaisin vielä tähän ilmastaselvitykseen:

Ministeri toi esille, että halutaan porrastaa näitä mukaan otettavia rakennustyypppejä, ja sen takia esimerkiksi omakotirakentaminen ja korjausrakentaminen on jätetty tästä pois. Valitettavasti emme kuitenkaan kuulleet, milloin nämä rakennustyyppit olisivat tulossa tämän säännöksen piiriin. Ajattelen, että ennakoitavuus on kaiken a ja o, kun ilmastovelvoitteitten hyväksyttävyydestä puhutaan, ja sinänsä ymmärrän, jos omakotitalot haluttaisiin jättää pois tästä toisen vaiheen aallossa tulevaksi, esimerkiksi vuoden päähän, mutta vaikuttaa siltä, että hallitus ei ole kuitenkaan tähän laittamassa uutta määräaika.

Haluaisin myös muistuttaa, että tätä ilmastaselvitystä on valmisteltu jo vuosia rakennushankkeissa pilotoiden, eli kyse ei ole mistään ensi vuonna uudesta asiasta, ja itse asiassa rakennusten elinkaaren päästöjä tarkasteltaisiin eurooppalaisiin standardoituin laskentamenetelmiin perustuen, ja muun muassa Ruotsissa on järjestelmä jo käytössä. Eli emme mistään pystymetsästä ole kehittämässä omaa järjestelmää, vaan se on standardoitu ja ollut tosiaan jo pilottihankkeissa Suomessa vuosia käytössä, ja ympäristöministeriö on tätä toimijoiden kanssa kehitellyt. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää.

18.25 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Olin jo aikaisemmin lähdössä hoitamaan joitain muita asioita, mutta edustaja Pitko sai minut motivoitua tällä kertaa tänne. Olen hänen kanssaan monesta asiasta ihan samaa mieltä. Siis me käsitellään nyt rakentamislain muuttamista. Tässä salissa ovat puhuneet muutkin. Minä olen kirjannut tänne tällaisia asioita, mistä nyt on keskusteltu: On puhuttu vähähiilisyydestä, luontoarvoista, ympäristöarvoista, hiilijalanjäljestä, ilmastoselvityksestä, rakennusten suojelusta, joka on minun mielestäni ihan tärkeä asia. Sitten on luonnonsuojelusta puhuttu, ja sitten itse rakennuksista on puhuttu sitä, että purkamisen pitäisi olla viimeinen vaihtoehto, ja sitten siitä, että rakennuksilla on kulttuuriarvoja. On puhuttu kulttuurista ja kulttuurihistoriallisista rakennuksista. Totta kai nämä ovat ihan tärkeitä arvoja.

Mutta miksi minä intouduin tänne? Tuntuu, että nousi ristiriita esiin. Arvostan sitä, että vihreät puhuvat tällaisia, mutta kuitenkin toimitaan sitten täysin eri tavalla. Malmin lentokenttä — Helsingin vihreät haluavat sen tuhota. Se on aivan käsittämätön juttu, että nämä kaikki: vähähiilisyyks... No, jos puhutaan vähähiilisyydestä, en tiedä, kuinka paljon hiiltä siihen käytetään, kun on arvioitu, että sinne menee 14 000 kilometriä teräsbetonipilareita. Paljonko sen betonin ja sementin ja teräksen valmistamiseen menee sitä hiiltä? On arvioitu, että se maksaa satoja miljoonia.

Luontoarvot — no, Malmin lentokenttä niittyineen ja uhanalaisine eliölajeineen ei ole tässä Helsingin vihreiden ajatuksessa näyttäytynyt ollenkaan, kun Malmi on päätetty pyhittää rakentamiselle. Siellä on kuitenkin useita semmoisia eliölajeja, mitä ei ole... Ne ovat uhanalaisia. Minun mielestäni tämä on huvittavaa, että täällä hurskastellaan näillä asioilla ja sitten kuitenkin toimitaan aivan päinvastaisesti. Siellä syntyy jättipäästöt, kun sinne lyödään nämä ja rakennetaan. Nyt jo tällä hetkellä siellä on kaivettu joitain oja. Samanaikaisesti, kun raakkuja tai jokihelmisimpukoita on tuhottu jossakin pohjoisessa metsätyökoineilla, Malmilla on kaivettu joitain oja auki ja tuhottu joitain muita, sille alueelle tyypillisiä vedessä eläviä lajeja.

Sitten täällä on noussut jossakin kohdassa myöskin ennallistaminen. Taisi tulla ministerin suusta semmoinen sana. Minä olen kyllä ehdottomasti sitä mieltä, että jos Suomen luontoa aletaan ennallistamaan, niin minun mielestäni se ennallistaminen pitäisi aloittaa sieltä Malmin lentokentältä. Siinähan on tavoite, että johonkin noin 50-luvun tilanteeseen päästäisiin, ja 50-luvullahan Malmilla on ollut jo lentotoimintaa. Sehän olisi hyvä ennallistuskohde ja mahdollistaisi lentämisen edelleen.

Arvostan kyllä sitä, että edustaja Pitkokin nosti esille näitä rakennusjuttuja, ja minä sitä kyllä pidän ihan tärkeänä, että me emme hävittäisi kaikkea omaa rakennusperintöämme tästä maasta. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

18.30 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ministeri jo aiemmassa sessiossa vastasi niihin huoliin, mitä nousi esille liittyen tähän rakentamislain muutokseen. Tuntui siltä, että ministeri vähän niin kuin vähätteli sitä, että pientalot on nyt poistettu tästä velvollisuudesta liittyä vähähiilisyyteen, ja koki, että jollain tavalla niitä ei siihen tarvita, että ne isot muutokset tapahtuvat siellä kerrostalo- ja muussa rakentamisessa. Ehkä on hyvä kuitenkin

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

muistaa, että meidän asuntokannassa, joka on noin 2,8 miljoonaa, pientalojen osuus on kuitenkin lähes 40 prosenttia, eli se on varsin merkittävä.

Myös jos mietitään sitä korjausrakentamista, mikä myös poistettiin, ja sitä, että korjausrakentamisen osuus on hyvin merkittävä, niin siinä mielessä näen kyllä erittäin huonona kehityksenä sen, että pientalot on nyt tästä poistettu, koska niillä on iso merkitys siinä, kun me mietitään niitä keinoja, miten rakentamisen ilmastopäästöjä pystytään vähentämään. Pientalojen osuus on toki uusissa rakentamiskohteissa vaihdellut vuosien mittaan. Vuonna 23 se oli ehkä noin parikymmentä prosenttia siitä rakentamisesta. Joskus, noin kymmenen vuotta sitten, on jopa enemmän asuntoja valmistunut pientaloihin kuin kerrostaloihin, eli nämä myös vaihtelevat. Siinä mielessä, kun tehdään lainsäädäntöä, joka ulottuu pitkälle, en oikein näe perusteltuna tämmöistä ajattelua, että pientalojen merkitys olisi jollain tavalla vähäinen ja niitä ei pitäisi ottaa tähän mukaan. Mutta toivon todella, niin kuin tässä edustaja Pitkokin nosti esille, että nämä nyt tulisivat tässä seuraavassa aallossa ja se seuraava aalto tulisi mahdollisimman pian.

Toinen huomio, jonka haluan tässä nostaa, minkä nosti myös edustaja Pitko, ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, on tämä, että tämä ei ole suinkaan ihan mitään uutta säädöstä, mitä tähän rakennuslakiin otettiin energiatehokkuuden mittariksi, vaan tätä on todellakin Pohjoismaissa yhdessä mietitty, se on Ruotsissa käytössä, se on jo aika valmista. Kun me ollaan nyt Pohjoismaiden kanssa yhdessä koetettu näitä rakennussäädöksiä yhtenäistää puurakentamisen osalta, muidenkin ja ilmaston osalta sen takia, että me luotaisiin yhdessä laajat markkinat ja me voitaisiin yhdessä myös sitä meidän rakentamisosaa viedä maailmalle, niin siinä mielessä pidän valitettavana, että tässä lähdetään sitten eriyttämään tätä kehitystä, jota on koetettu yhdessä viedä hyvin samansuuntaisesti eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie.

18.33 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa rouva puhemies! Pariin kohtaan vielä tuon äskeisen puheenvuoron jatkoksi.

Täällä tosiaan jossain vaiheessa keskustelua nostettiin esille, että tästä materiaaliselvityksestä luovutaan. Se on totta, että siitä luovutaan, mutta tässä samassa sitten korvataan se tällä rakennustuoteluettelolla, jonka pitäisi olla myöskin toimivampi. Mutta siitä varsinaisesta vaateesta eli siitä, mitä tuotteita, mitä materiaaleja siinä on käytetty, ei luovuta.

Sitten ilmastaselvityksestä: Siitä on rajattu pois pientalot ja laajamittaista korjausrakentamista vaativat kiinteistöt, ja arvoisa puhemies, kun nopeasti tämän hallituksen esityksen tarkempia kohtia luin, niin täällä ei ole koko korjausrakentamista rajattu pois tästä ilmastaselvityksestä. Ja kuten ministeri Mykkänen sanoi aikaisemmin, ensi tilassa tätä tehdään kerrostalo- ja rivitalorakentamista varten niin, että käyttöönotto sen ilmastaselvityksen osalta kokonaisuudessaan palvelee niitä tavoitteita, mitä meillä on muun muassa ilmastoasioissa. Ministeri totesi tässä, että näihin voidaan palata sitten myöhemmin, sen jälkeen, kun on tehty selvitys käyttöönottovaiheesta.

Nämä muutamat kohdat. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Pitko.

18.35 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Loppuun enää muutama asia:

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Täytyy tästä materiaaliselvityksestä sanoa, että jos näitä lausuntojakin lukee, niin sieltä-hän huomaa, että sitä on kritisoitu juuri sen takia, että tämä materiaaliselvitys olisi ollut kattavampi ja ottanut huomioon enemmän kuin pelkkä lista käytetyistä tuotteista, ja nyt tämä uusi tuoteselityskin tullaan rajaamaan samalla tavalla kuin tämä ilmastaselvitys, eli se koskee aiempaa harvempaa rakentamistyyppiä. Eli tässä on vähän niin kuin sekä selvittämisen sisältöä kavennettu että myös kavennettu niitä rakennuksia, mitä tämä selvittäminen koskee. Jos haluaisimme aidosti kiertotaloutta, minkä potentiaali rakentamisessa on ihan valtava — koska, niin kuin tiedämme, rakentaminen kuluttaa paljon luonnonvaroja ja aiheuttaa myös paljon jätteitä tällä hetkellä, ja näitten uusiokäytössä on valtava potentiaali — silloin meidän kannattaisi ottaa käyttöön nimenomaan materiaaliselvitys, ja mahdollisimman laajasti.

Ehkä vähän vähemmän tässä keskustelussa puhuttiin puurakentamisesta, joka on tietenkin yksi kestoaihe politiikassa. Me laajasti jaetaan se tavoite, että me halutaan lisää puurakentamista. Suomessa puurakentamisen osuus kaikesta rakentamisesta on jopa vähentynyt, kun katsoo pitkää tähtäintä, kun taas monissa muissa maissa, esimerkiksi Ruotsissa, se on saatu merkittävään nousuun. Ja Ruotsi on tietääkseni EU-maista ensimmäinen, joka otti nimenomaan tämän sitovan ilmastaselvityksen käyttöön, muistaakseni vuonna 2022, ja heillä nimenomaan puurakentaminen myös kerrostaloissa ja ylipäänsä rakentamisessa on todella paljon laajemmassa osuudessa kuin Suomessa. Eli näkisin, että juuri tämä ilmastaselvitys ja sen tehokas käyttöönotto siinä rakennuslupavaiheessa olisi ollut omiaan tekemään puurakentamisesta kannattavampaa sen kautta, että näiden hiilirajojen saavuttaminen sen materiaalin kautta olisi ollut helppoa, sen sijaan, että pitäisi ottaa esimerkiksi monenlaisia teknisiä vempelitä siihen mukaan niiden saavuttamiseksi. Eli kyllä jos puurakentamista haluttaisiin edistää, niin mahdollisimman laaja ilmastaselvitys ja suhteellisen tiukka hiiliraja olisivat olleet tässä asiassa kyllä hyväksi. Toivoisin, että kun Ruotsiin tämä hallitus monesti katselee, myös näitten ilmastoasioitten ja rakentamisen suhteen voitaisiin sieltä ottaa mallia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 99/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tuttuun tapaan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puheenvuorolistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Mykkänen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.25 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Moni meistä on ainakin jossain vilahdukselta nähnyt käsitteen hiilivuoto. Sillä siis on tarkoitettu sitä, että kun erityisesti Euroopan unionin alueella on ylläpidetty hiilipäästöjen hinnoittelua eri keinoin niin päästökaupan avulla kuin myös vaikkapa Suomessa merkittävien kansallisten hiiliverojen muodossa, niin voidaan esittää kysymys, johtaako se siihen, että saastuttavaa tuotantoa siirtyy Euroopan ulkopuolelle tai Suomen ulkopuolelle ja sieltä tuodaan sitten hyödykkeet Euroopan sisälle. Tästä on nyt kyse pöydällä olevan hallituksen esityksen osalta, eli Euroopan unionissa yhdessä pyrimme tätä haastetta osaltaan taklaamaan niin sanotulla hiilirajamekanismilla, jonka pyrkimys on se, että EU:hun tuotavat tuotteet tietyiltä osin ovat sen soveltamisalassa siten, että jos voidaan todeta, että niiden tuotantoketjussa ei ole vastaavia hiilipäästöjen maksuja yhteiskunta ottanut, niin silloin tässä hiilirajamekanismissa ikään kuin korjataan tämä vääristymä niin, että näiden tuotteiden osalta ne hiilimaksut suoritetaan sitten Eurooppaan tuotaessa.

Tämä ei koske kaikkia tuoteryhmiä, ja muun muassa kuluttajatuotteiden osalta pääsääntöisesti kauppasopimukset estävät tämäntyyppisen menettelyn, mutta tällä voidaan erityisesti teollisuuden välituotteiden osalta tätä potentiaalisen hiilivuodon riskiä merkittävästi pyrkiä torjumaan. Varmasti on varmaa, että tämä ei myöskään kerralla menee maaliin niin, että tämä toimisi parhaalla muodollaan, ja senkin takia tätä on niin sanotusti harjoiteltu jo nyt toissa vuoden alusta lähtien raportoinnin osalta tietyissä yritysryhmissä.

Nyt tässä hallituksen esityksessä on itse asiassa kysymys siitä, että säädetään edellytykset nimenomaan eurooppalaisen asetuksen täytäntöönpanolle tämän varsinaisen hiilirajamaksun keräämistä varten, eli sinänsä varsin historiallinen vaihe. Ehdotetussa laissa säädettäisiin Tullin tehtäväksi tämän eurooppalaisen CBAM- eli hiilirajamekanismin todistusten myynti ja takaisinosto Euroopan unionin yhteisellä kauppapaikalla. Tulli toimisi toimivaltaisena viranomaisena ja jatkossa vastaisi myös CBAM-todistusten myynnistä.

Lisäksi ehdotuksessa säädettäisiin vakuuden antamisesta valtuutetun CBAM-ilmoittajan aseman saamiseksi sekä Tullin mahdollisuudesta antaa tarkempia määräyksiä hyväksytyistä vakuusmuodoista. Vakuutta tullaan asetuksen mukaisesti jatkossa edellyttämään hiilirajamekanismin alaisia tuotteita tuovilta toimijoilta, jotka ovat olleet olemassa alle kaksi vuotta. Ehdotuksessa säädettäisiin myös CBAM-todistusten palauttamisen laiminlyönnin seuraamusmaksuista. Seuraamusmaksu olisi hiilirajamekanismiasetuksen mukaisesti päästökaupan ylitysmaksua vastaava seuraamusmaksu.

Näiden ehdotettujen muutosten olisi tarkoitus tulla voimaan ensimmäisenä päivänä tammikuuta 2025.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Ja sitten menemme puhujalistaan. Edustaja Pitko.

17.29 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Tämä hiilirajamekanismi on tietenkin tervetullut ja erittäin odotettu ja toivottu osa tätä EU:n päästöjen vähentämisen järjestelmää. Se toimii, kuten ministeri tuossa sanoikin, vähän niin kuin vastakappaleena päästökaupalle, minkä toimivuudesta me ollaan tietenkin erityisesti täällä Suomessa voitu paljon iloita. Jatkossa myös sitten EU:hun tuotavien tuotteiden osalta nähdään samanlainen vähäpäästöistyminen kuin EU:n tuotannon osalta me päästökaupan myötä ollaan nähty.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

Mutta en voi olla liittämättä tätä keskustelua tässä meidän pöydällä samaan aikaan olevaan rakentamislakiin ja siihen yleiseen periaatteeseen, miten vähähiilisyyttä edistetään ja päästöjä vähennetään. Myös EU:n päästökauppaa ja tätä hiilirajamekanismia kritisoitiin siitä, että se aiheuttaa byrokratiaa ja että se aiheuttaa kustannuksia niin viranomaisille kuin toimijoille, mutta kuitenkin nyt nähdään jo, että vaikka byrokratia ehkä on lisääntynyt ja kustannuksia tuli alkuvaiheessa, niin kustannukset ovat jo lähteneet tietenkin laskuun sen kautta, että me ollaan saatu vähäpäästöistä energiaa, joka on samalla myös edullisempaa tuotannon näkökulmasta, ja tietenkin tärkeintä on se, että tuotanto on muuttunut vähäpäästöisemmäksi, ja toivottavasti nähdään tämä sama tosiaan myös näitten EU:hun tuotavien tuotteiden osalta.

Nyt kuitenkin tässä rakentamislaissa ollaan juuri samanlaista mekanismia torppaamassa. Se, että me tehtäisiin näkyväksi ne hiilivaikutukset ja asetettaisiin raja-arvo sille, voi aluksi maksaa jotakin, se voi aiheuttaa byrokratiaa, mutta jatkossa pidemmällä tähtäimellä, mikäli me luotamme tähän markkinaehtoiseen malliin, mitä päästökauppa on ollut, se tuottaisi meille vähemmän päästöjä ja mahdollisesti jopa myös tietenkin vähemmän kustannuksia jossakin vaiheessa tai ainakin alun kustannukset tasaantuisivat. Siksi ihmettelen, että miksei tätä hyvää markkinaehtoista lähestymistapaa voida laajemmin hyödyntää tässä yhteiskunnassa, esimerkiksi rakentamisen osalta, kun me ollaan nähty EU:n päästökaupassa sen toimivan niin hyvin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

17.31 Mai Kivelä vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä edellä oli hyvä puheenvuoro edustaja Pitkolta ja minusta ihan perusteltu rinnastus tähän edelliseen asiaan, jota käsitelimme, eli tähän rakennuslakiin.

Mutta koska täällä nyt ei hirveän usein tule kehuttua hallituksen esityksiä, niin olisin kuitenkin halunnut todeta, että minusta tämä esitys vaikuttaa ihan pätevältä. Ennen kaikkea tietenkin tämä itse asia, eli tämä hiilirajamekanismi eli hiilitullin käyttöönotto, on erittäin hyvä asia. Ajattelen, että juuri tällaisia ilmastopolitiikan välineitä me tarvitsemme ja on hienoa, että tämä meidänkin puolueen pitkäaikainen tavoite on nyt saatu läpi. Minä ajattelen, että on tärkeätä, että EU ensinnäkin pystyy torjumaan hiilivuotoa, mutta samalla me voidaan myös luoda niitä kannusteita EU:n ulkopuolelle, eli että myös näitä ulkopuolisia valmistajia, kolmansia maita ja näitä EU-alueen tuojia myös sitten kannustetaan vähentämään päästöjä.

Nyt alkuunhan tämä ei kata mitään ihan hirveän laajaa osaa näistä tuotteista, eli kun tätä sitten jatkossa kehitetään, niin toivottavasti myös meidänkin hallitus kannattaa sitä, että tätä voidaan laajentaa kattamaan näitä muitakin tuoteryhmiä.

Oikeastaan se asia, miksi pyysin puheenvuoron, on tämä tulojen käyttö. Eli nyt kun tässä esityksessä tuodaan esille, että komissio on esittänyt sitä, että tämä hiilirajamekanismi olisi yksi näistä EU:n uusista omista varoista, niin itse tietenkin kannatan sitä, että EU voi kehittää näitä omia varojaan ja ajattelen, että niitä tarvitaan muitakin. Mutta minä kysyisin ministeriltä mielipidettä siihen, että miten näette, miten suhtaudutte siihen, että tämän hiilitullin varoja voitaisiin korvamerkitä sitten myös siihen ilmastokriisin torjuntaan ja tähän oikeudenmukaiseen siirtymään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

17.33 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Edellisten puhujien tapaan haluan tukea ja kiittää tästä esityksestä.

Tämähän on tietysti EU:lta tulevaa sääntelyä ja varsin tarpeen, koska me tiedämme, että mitä laajemmalla rintamalla pystytään tätä lainsäädäntöä tekemään, niin sen tehokkaampaa se on. Päästökauppa ja juuri tämä mekanismi on siitä hyvä esimerkki. Sitten taas hiilitullit haluavat estää sitä, että ei ole niitä vapaamatkustajia EU:n ulkopuolella. Niin kuin tässä tuli edellä, niin tämä on ikään kuin vastinpari päästökaupalle, ja tämäntyyppistä lainsäädäntöä tietysti tarvitsemme lisää. Tietysti vielä parempi on, jos pystymme päästökauppaa laajentamaan globaaliksi, jolloin tietysti se ehkä osittain vähän pelkoihinkin perustuva ja teennäinenkin huoli siitä, että sitten ne, jotka ovat päästökaupan piirissä, tai EU, joka on oman päästökaupan luonut, jollain tavalla jää häviäjäksi, kun todellisuudessa kyllähän me tiedämme, että kun me itse teemme sellaisia tuotteita, jotka ovat vähähiilisiä ja joiden fossiilipäästöjä saadaan vähennettyä, energiatehokkuutta lisättyä ja niin edelleen, niin niillä on valtavat markkinat myös muualla maailmassa. Mutta totta kai on selvää, että täytyy varmistaa, että toimijat eivät sitten täällä EU:ssa ole ikään kuin epäreilussa asemassa.

Minä olisin oikeastaan kanssa halunnut ministeriltä kysyä, kun tiedän, että olette aktiivinen myös EU-politiikassa ja ehkä olosuhteiden pakosta juuri nykyään enempi jopa siellä kuin täällä kotimaassa: Mikä on tavallaan se näkymä EU-tasolla? Tietysti tässä tuli jo tämä, että näitä hiilitullejakin halutaan asteittain sitten laajentaa. Mikä siinä mahdollisesti on se näkymä, ja miltä se vaikuttaa? Onko sille laajaa tukea, ja onko se toteutumassa sen alkuperäisen ajatuksen mukaisesti? Ja miten muuten tämä koko Fit for 55 -paketti on etenevässä? Uusi komissiohan on vähän väläytellyt sitä, että nyt ei haluta lisää lainsäädäntöä, vaan halutaan toimeenpanna olemassa olevaa. No, kun siinäkin on aika paljon tehtävää, niin miltä tämä näyttää? Mitkä osiot siellä ovat nyt menossa eteenpäin, ja missä on riski, että jäävät seisomaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Haluaako ministeri kommentoida? — Olkaa hyvä.

17.36 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen: Kiitos, arvoisa puhemies! Ensinnäkin hyvin pitkälti jaan sen näkemyksen, mikä täällä eduskunnassakin tuntuu olevan haluttu, että tässä hiilivuodon torjunnassa on järkeä ja vaikeuksista huolimatta kannattaa kehittää näitä mekanismeja, vaikka siinä toki on yritysten välisessä kaupankäynnissä tältä osin myöskin vaara tietystä hallinnollisesta taakasta, kun Tulli näitä tuontiyrityksiä tässä sitten vaivaa.

Kuitenkin sanoisin, että ehkä se aasinsilta tähän rakentamislain pientalorakentajia tai oman asuntonsa korjauksia teettäviä koskevaan ilmastaselvitysten vaatimiskysymykseen on aika pitkä. Ehkä enemmänkin sanoisin, että jos me puhuisimme matkustajatuonnista ja että Tulli edellyttäisi rajan yli kävellessä hiilirajamaksua, jos tuo tuotteen, jota ei ole toisessa maassa samalla verotasolla verotettu, niin sitten me puhuttaisiin ehkä samantyyppisestä kysymyksestä, kun nimenomaan puhuimme siis niistä pientaloista tässä äskeisessä rakentamislakikeskustelussa. Tämän osalta minusta tässä oikeastaan mennään vähän samaan tyyliin, että ammattimaiset tuojat ovat ne, joiden kohdalla lähdetään liikkeelle, ammattimaisten yritysten välisten kauppojen osalta, joissa isot volyymit kulkevat, ja niiden kohdalla korjataan tässä tapauksessa esimerkiksi nyt hiilirajamekanismilla ja rakentamislakissa ilmastaselvityksillä asiaa, mutta pyritään minimoimaan se kansalaisten hallinnollinen taakka.

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

EU-näkymien ja ensinnäkin ehkä tämän CBAM-tuoton osalta: No, nythän on hyvin todennäköistä EU:n omia varoja koskevissa neuvotteluissa, että tämän tullin tuotto tullaan ohjaamaan EU:n budjettiin. Tietysti se on sillä tavalla luontevaakin, että yleensä tullimaksut muutenkin on katsottu tulliunionissa sellaisiksi, joilla rahoitetaan unionin kautta tapahtuvaa toimintaa. Sinänsä Suomi kyllä ajaa johdonmukaisesti uudistumista edistävien toimien painopisteen nostoa EU:n varojen käytössä, ja sikäli kun kysyttiin, tulisiko näitä käyttää pikemminkin ilmastotoimiin ja ehkä ilmastomuutokseen sopeutumiseen ja ympäristökysymyksiin, niin se olisi toki luontevaa. Näitä korvamerkintöjä kustakin eri tulomuodosta on toki käytetty EU:ssa enemmän kuin Suomessa, jossa lähdetään yleiskatteellisemmasta periaatteesta omassa budjetissamme, mutta ne ovat sitten oma neuvottelukysymyksensä.

Laajemmin ajatellen: Ensinnäkin toki tämä globaalin päästöhinnoittelun edistäminen on Suomessa ollut jo useamman vaalikauden oikeastaan hallitusten yhteinen linja, ja myös tämän hallituksen ilmastolinjan keskiössä jo hallitusohjelmasta lähtien ja myöskin EU-vaiuttamistavoitteiden linjauksista luettavissa. Täytyy toivoa, että otamme taas enemmänkin askeleita lähemmäs sitä ideaalia maailmanlaajuisesta päästökaupasta nyt sitten Bakussa kahden kuukauden päästä globaalissa ilmastokokouksessa. Tämä on tietysti vaikeata ja hidasta työtä, mutta kuitenkin onneksi hiilipäästöjen hinnoittelu eri maissa, semminkin Kiinassa, on pikemminkin edennyt kuin mennyt taaksepäin, jos katsotaan viimeisten 5–10 vuoden taakse. Kyllä tämä linja tässä pikkuhiljaa etenee, mutta vaikea on EU:n yksin tätä tietysti muiden puolesta ratkaista.

Mitä tulee EU-politiikan laajennuksiin, mikä tietysti menee vähän tämän yksittäisen lakiesityksen laajemmalle puolelle, niin uuden komission lähtökohdista uskaltaisin sanoa, että ensinnäkin nykyisen Fit for 55 -paketin ja Green Dealin kulmakivistä pidetään kiinni. Se on hyvin selvästi komission valitun puheenjohtajan Ursula von der Leyenin linjapuheista nähtävissä ja myöskin nyt näistä tehtäväkirjeistä komissaariehdokkaille, jolloin sinänsä myös Fit for 55 -paketin lainsäädäntöehdotuksiin, jotka lähes kaikki ovat jo siis komissios-
ta annettuja ja pääosin hyväksytyjä, tuskin tullaan taaksepäin meneviä uudistuksia tekemään. On hyvä investointi-ilmapiirin kannalta myös, että on selvää, että 2030-tavoitteisiin edetään pääosin näillä keinoilla, mitkä on linjattukin. Iso kysymys on se, pystytäänkö 90 prosentin nettopäästövähennystavoitteesta 2040 sopimaan nopeasti. Kun eilen juuri tulין Puolasta, joka on seuraava puheenjohtajamaa kevätkaudella, keskeinen kysymys oli, että me edellytämme, että investointien näkymän kannalta pitäisi saada nopeasti 2030-luvun ilmastoarkkitehtuurille ikään kuin kovaa maata jalkojen alle, ja Suomi kannattaa ennen kaikkea määrätietoista 90 prosentin nettopäästövähennystavoitetta. Valitettavasti vasta alle puolenkymmentä maata on linjannut pystyvänsä tätä tukemaan, ja tietysti Puola ei ollut välttämättä kaikista helpoin kumppani tämän asian vakuuttamiseksi, vaikka siellä uusi hallitus asiaa ehkä myönteisemmin kuin edellinen olisi katsonutkin.

Sinänsä Clean Industrial Deal ja Decarbonisation Accelerator Act, jotka komissio on luvannut nopeasti jo ensi vuoden aikana, ovat mahdollisuuksia, joissa voidaan minusta myös tätä hiilivuodon torjuntaa laajentaa osin CBAM-mekanismeja käyttäen ja osin monia muita reittejä käyttäen, toivottavasti kuitenkin niin, että se on teknologianeutraalia ja jäsenmaiden kesken reilua. Yksi vähän huolestuttava tie on toki se, [Puhemies koputtaa] että tässä komissio näyttää avaavan myöskin yhä enemmän keinoja kansallisvaltioiden valtiontukikilpailulle, jota toki mekin pyrimme näissä asioissa tietyiltä osin käyttämään, muun muassa verohuojennuksen osalta ja näin poispäin, mutta haaste on se, että jäämme isompien jal-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

koihin. Valtiontukikilpailun pitäisi olla kyllä hyvin rajoitettua ja edetä sitten näillä loogisemmilla unionin laajuisilla toimilla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 104/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan enintään 30 minuuttia tässä vaiheessa. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.42 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on luonteeltaan varsin hallinnollinen ja tekninen. Esityksessä siis ehdotetaan muutettavaksi rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annettua lakia. Jo tätä nykyistä, voimassa olevaa lakia valmisteltaessa oli tiedossa, että esityksen oikeusperustana olevat valtiontukisäännöt ovat uudistumassa, ja hallituksen esityksessä tuolloin todettiin, että esityksen mukaisen korvauksen, tuen ja avustuksen myöntämisperusteisiin tultaisiin tekemään tarvittavat muutokset siinä vaiheessa, kun uudet säännöt ovat tiedossa.

Euroopan unionin uusitut maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden valtiontukea koskevat suuntaviivat ovat sittemmin tulleet voimaan 1. tammikuuta 2023, ja nyt tällä hallituksen esityksellä korjattaisiin kolme teknisluonteista, vanhentunutta viittausta, joiden korjaaminen myös selkeyttää sääntelyä ohjaamalla lain soveltajat voimassa olevien komission tiedonannon ja luonnonsuojelulain pariin.

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Sitten edustaja Mikkonen, Krista.

17.43 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Niin kuin ministeri sanoi, tähän on hyvin tekninen korjaus, enkä usko, että tässä nyt sinänsä kauheasti keskusteltavaa olisi, mutta kun tähän oli varattu nyt puoli tuntia aikaa, ajattelin sanoa tästä laista kuitenkin muutamien huomion:

Tähän on todella tärkeä laki, joka tuli viime kaudella voimaan, juuri siksi, että aiemmin, jos rauhoitettu eläin on aiheuttanut vahinkoa, meillä on ainoastaan ollut väline sitten korvata näitä tuhoja mutta tämän lain myötä me pystymme myös tarjoamaan työkaluja sii-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

hen, että voidaan ennalta ehkäistä niitä tuhoja, ja sehän on tietysti aina edullisempaa kuin vahinkojen korvaaminen ja korjaaminen, versus että voidaan tehdä keinoja, joilla vahinko- ja ehkäistään.

Oikeastaan tähän liittyen haluan vain ministerinkin tietoon tuoda, että ne avustukset, mitä näihin ehkäisytöihin on jaettavissa, ovat määrältään varsin pieniä, tarkoitan, että hakemuksia tulee valtavan paljon enemmän, hyviä hankkeita, millä saataisiin varmasti vaikuttavuutta ja päästäisiin siihen, että sitten näitä vahingonkorvauksia tulisi vähemmän. Vahingonkorvauksia tulee valtavasti, ja tietysti niiden korvaussummat aina vähän vuodesta riippuen vaihtelevat, mutta ne ovat kuitenkin useita miljoonia. Toisaalta myös siihen liittyvä käsittely ja hallinnollinen työ on varsin raskasta. Sen takia kannustaisin siihen, että pohdittaisiin, voisiko miettiä, miten varmistetaan, että niitä ennalta ehkäiseviä hankkeita pystyttäisiin enempi ottamaan käyttöön ja rahoittamaan niitä, varsinkin niitä hankkeita, mistä nyt kuitenkin jo useamman vuoden ajalta on hyviä kokemuksia ja mistä nähdään, että ne ovat toimivia ja vaikuttavia, ja mieluummin pistetään painopistettä sinne suuntaan kuin sitten joudutaan maksamaan korvauksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vestman.

17.45 Heikki Vestman kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Minäkään en malta olla käyttämättä tätä tilaisuutta, tätä mahdollisuutta nostaa esille ne vahinkoja aiheuttavat lajit, jotka ovat käytännössä elinvoimaisia, mutta joita ei esimerkiksi ampumalla voida luonnonsuojelusääntelyn ja tietysti EU:sta johtuvien velvoitteiden vuoksi nykyisellään tehokkaasti karkottaa, eli puhun erityisesti valkoposkikihanhista ja totta kai myös elinvoimaisesta merimetsosta. Tältä osinhan hallitusohjelmassa on linjattu, että tarpeettomat metsästysrajoitukset poistetaan ja nämä lajit — siis elinvoimaiset, vahinkoja aiheuttavat lajit — siirretään metsästyslain piiriin ja huolehditaan samalla vahinkojen oikeudenmukaisesta korvaamisesta elinkeinonharjoittajille.

Kysyisin ministeriltä, että missä mennään tämän tärkeän muutoksen kanssa. Nythän on nimittäin niin, että sillä ampumisella karkotusmenetelmänä on merkitystä myös näitä lintuja vahingoittamattomien karkotusmenetelmien kannalta, eli se lisää niiden tehokkuutta, kun lintuja voidaan myös ampumalla karkottaa ja harjoittaa sitten sitä välttämätöntä suojametsästystä.

Ja tässäkin yhteydessä nostan esille sen, että Ruotsissa valkoposkikihanhien suojametsästys on mahdollista tällaisilla alueellisilla poikkeusluvilla käsitykseni mukaan niin keväällä kuin syksyllä. Eli ei Ruotsissa ole implementoitu samoja lintudirektiivin vaatimuksia kuin Suomessa tällaisilla varsinaisilla poikkeusluvilla, vaan on päädytty ihan toisenlaiseen, huomattavasti tehokkaampaan alueellisen suojametsästyksen malliin. Toivonkin, totta kai, että tällaista vastaavaa ratkaisua myös Suomeen selvitetään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heikkinen.

17.48 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Aivan kuten keskustelun aikana kuultiin, niin esitys on itsessään varsin teknisluonteinen, mutta se liittyy paljon laajempaan ilmiöön, joka keskusteluttaa.

Huomasin, että lausunnonantajissa esitykseen oli esimerkiksi Suomen Kalankasvattajaliitto, ja kun olen Perämerellä itse vierailut näissä kohteissa, joissa kalaa viljellään, niin

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

toistuvasti on noussut esiin huoli siitä, että hyljekannat ovat yhä edelleen voimistuneet mutta samaan aikaan Suomi ei kykene sallimaan hylkeen kaupallista metsästystä. Ymmärän tietysti sen, että Suomi on pitkään tavoitellut linjanmuutosta EU:ssa tässä asiassa, ja toivon, että sitä jatkossakin määrätietoisesti pyritään edistämään. Tuntuu täysin irvokkaalta, että esimerkiksi meillä pohjoisessa matkamuiستomyymälöissä myydään hyljetuotteita, esimerkiksi hansikkaita, joita kuitenkin ei saa kotimaisista eläimistä tehdä myyntiin, vaan ne tuodaan sitten muualta. Tähän minun mielestäni pitäisi saada korjaus ihan jo siitäkin syystä, että hylkeet aiheuttavat merkittävää vahinkoa ja kalankasvattajat toistuvasti joutuvat kamppailemaan yhä erilaisilla tekniikoilla ennaltaehkäistäkseen näitä syntyviä vahinkoja, jotenka toivon, että tähänkin asiaan puututaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Mykkänen. — Anteeksi, tuliko vielä? — Mäenpää, olkaa hyvä.

17.49 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Kiitos nyt tästä puheenvuorosta.

Edustaja Vestman otti tärkeän asian esille ja mainitsi merimetsot ja valkoposkihanhet, jotka Ahvenanmaalla, ainakin merimetsot, päätyvät syötäväksi. Ehkä meidän tulisi ottaa mallia sieltä Ahvenanmaalta, että saataisiin nämä hyötykäyttöön.

Mutta tämmöinen kysymys nyt vielä, kun viime kaudella jouduin ikäväkseni lukemaan tämmöisestä asiasta, että Suomeen on palkattu hanhipaimenia. Haluaisin tietää, että vieläkö tällä hallituskaudella on jossakin hanhipaimenia, ja toivottavasti saan kuulla vastauksen, että niitä ei ole. Tämä on tärkeä asia. En millään voi ymmärtää sitä, että esimerkiksi valkoposkihanhet pilaavat täällä rehusatoja ja muita ja ne ruokitaan täällä ja sitten suomalaiset ajavat pakettiautoilla pakastimiseen Viroon ampumaan niitä samoja valkoposkiahania. Olisi minun mielestäni ihan hyvä, että ne voisi ampua täällä ja pistää pakastimeen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

17.51 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos lukuisista huomiosta tämän lain ja useimmiten teeman ympärillä. Ensinnäkin hallitusohjelmassa on kirjaus, jonka täällä edustaja Vestman totesikin, että tarpeettomat metsästysrajoitukset elinvoimaisten lajien, kuten merimetsot ja valkoposkihanhen, osalta poistetaan ja lajit siirretään metsästyslain piiriin. Tätä metsästyslain piiriin siirtämistä, joka sinänsä kuuluu maa- ja metsätalousministeriön vastuualueelle, maa- ja metsätalousministeriön johtamassa työryhmässä parhaillaan valmistellaan, ja työryhmän kausi on päättymässä vielä tämän vuoden puolella. Työryhmän työn perusteella sitten asiassa varmasti toimenpiteitä tehdään.

Samalla myös sen osaan tässä todeta, että metsästyslakiin siirtäminen ja nämä kansalliset toimet voivat tuoda meille tiettyä muutosta nykyiseen tilaan esimerkiksi ampumalupien myöntämisen tavoissa, myös ammuttujen eläinten hyötykäytössä sen jälkeen. Mutta tietysti iso kysymys on se, miten tulkitaan edelleen luontodirektiiviä ja sen liitteitä. Tässä suhteessa tietysti yhteiset päätökset ovat ne, jotka määräävät, toisaalta myöskin Bernin sopimuksen kansainväliset päätökset. Ne eivät sinänsä liity näihin lajeihin, mutta itse asiassa viime viikolla EU-Coreperissa, pysyvien edustajien komiteassa, sinänsä historiallisesti tehtiin päätös siitä, että susien osalta suojelustatusta hieman EU esittää muutettavaksi Ber-

Pöytäkirja PTK 95/2024 vp

nin sopimuksessa siten, että voitaisiin nykyistä joustavammin esimerkiksi Suomen tapauksessa toimia silloin, kun selviä häiriöitä on — kuitenkin muuttamatta sitä tosiasiaa, että toki susi on suojeltava laji ja sitä kantaa ylläpidetään eri toimin. Mutta voitaisiin kuitenkin näihin ongelmiin tarttua nykyistä selkeämmin.

En osaa tarkemmin nyt vastata maa- ja metsätalousministeriön alaan kuuluvissa asioissa kysymyksiin, joita täällä esitettiin myös harmaahylkeiden ja Ahvenanmaan mahdollisesti poikkeavien käytäntöjen ja merimetsojen ja valkoposkiahvien osalta, mutta näitä asioita kyllä sinänsä hallituksessa pyritään tarkastelemaan siten, että ikään kuin arkijärkinen ratkaisu olisi mahdollinen. Nämä ovat kaikki lajeja, joiden elinvoimasta sinänsä toki kansainvälisten sopimusten puitteissakin on pidettävä huolta, mutta vastaavasti sitten, niin kuin täällä on tuotu esille, monessa tapauksessa ihan jo ennaltaehkäisykeinojenkin kannalta myöskin ampumalla karkottaminen ja kannan tietynlaisen hoidon mahdollistaminen voivat olla tarkoituksenmukaisia.

Kiitokset vielä myöskin edustaja Mikkoselle varmasti varteenotettavasta huomiosta liittyen ennaltaehkäisytoimien osuuteen lain toimeenpanossa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 3.10.2024 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.38.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen